

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]
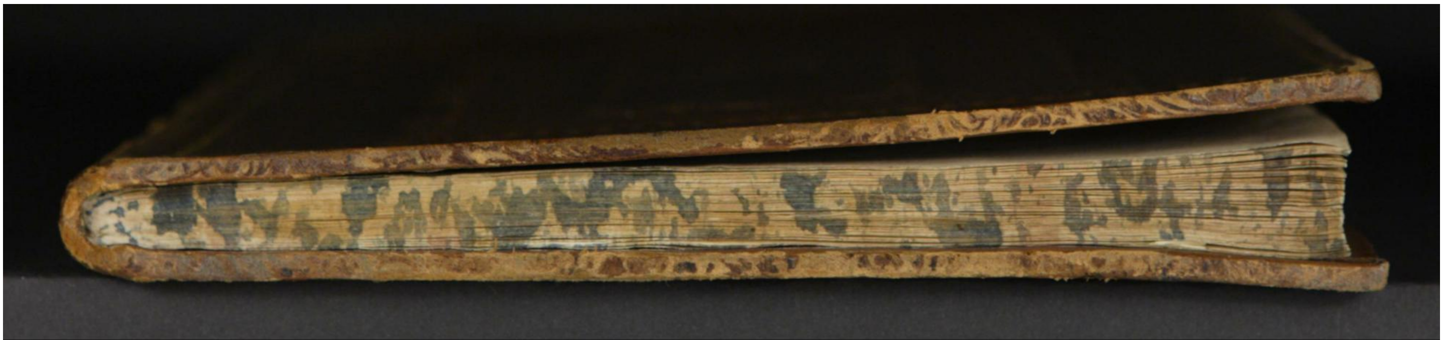

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

34²,-242.-4 DA Box

(LN bis 233)

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

HISTORIA ARCHIEPISCOPORVM BREMENSIVM,

A TEMPORE KAROLI MAGNI VSQVE AD KAROLVM IIII.

Id eſt, à Willehado omnium Archiepiſcoporum Bremenſium primo, vſque ad Gothafredum XXXII. ab incerto auctore deducta, & nunc primum in lucem edita.

Ex Bibliotheca Generoſi ac Illuſtris Domini

HENRICI RANZOVII

Producis Cimbrici;

Studio & operâ

ERPOLDI LINDENBRVCH.

LVGDVNI BATAVORVM,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Franciſcum Raphelengium.
CIƆ. IƆ. XCV.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

Generoſis ac Magnificis viris, nobilitate generis ac virtute præſtantibus,

BREDONI, FRANCISCO, & GERHARDO, RANZOVIIS, FRATRIBVS,

Henrici Ranzouij Producis Cimbrici filiis, Sereniſſ. Daniæ Regis Senatoribus ac Conſiliariis, Præfectis in Langeland, Silkenborch & Haderſleben: Dominis in Rantzholm, Tuſchenbeke ac Morſum, Dominis ſuis colendiſſimis S.

ADFERO *ad vos Viri Magnifici, illuſtris patris generoſi filij, adſero inquam ad vos ſcriptorem Hiſtoriæ Archiepiſcoporum Bremenſium, nomine quidem illum incertum, fidelem tamen. Eum reperi in locuplete & nobili illa patris veſtri bibliotheca, partim à tineis blattiſque librorum illis peßimis hoſtibus comeſum, partim ſitu corruptum, antequam illuc à patre veſtro transferretur, quem nunc videtis excuſſum, nitidum, politum, & elegantiſſimis typis excuſum. Hunc à patre veſtro ſeruatum, à me luci reſtitutum quæſo ſuſcipite, & in tuitionem ac fidem veſtram, qua omnes bonos ſoletis, recipite. Nec ideo vobis vileſcat, quod incompte & barbare loquitur. Temporis namque id vitium eſt, cum ea tempeſtate literas ſciuiſſe, penè nefas haberetur. Magis adtendite, quid quàm quomodo loquatur. In hiſtoriis non tam ſpectanda elegantia, quam veritas. Et vtinam plures modo eiuſdem farinæ (quando de melioribus deſperandum fere eſt) haberemus, patriæ & hiſtoriarum ſtudioſis optime conſuleretur. Nunc quod in initio factum oportuit, petenda mihi venia eſt, quod totiu-*

gis grauiſſimis tum publicis tum priuatis negotiis diſtrictos, hiſce meis litteris nimis pol confidenter, fortaſſis an etiam importune interpellem. Sed culpæ huic oro ignoſcite, & cauſas eius cognoſcite. Virtus me veſtra, eruditio & humanitas, qua facile omnes veſtri ordinis homines antecellitis; deinde ipſa ex re nata occaſio, ad ſtudium erga vos meum & obſeruantiam declarandam eo perduxerunt. Hæ cauſæ vti honeſtæ ſunt, ita plurimum etiam apud vos valituras eſſe plane confido. Et ſi hactenus fortaſſis nullam apud vos culpam contraxi, ne ſi in longius haſce protenderem, aliquam committerem cautio eſt. Modum ergo facio. hoc ſolummodo addens, ac omnibus precibus contendens, vt ita erga me, ac pater veſter, Heros iſte præſtantiſſimus, animati eſſe velitis. Quo voto deſino ac vos ſaluere opto. Hamburgi. PRID. NON. IVLII. CIƆ. IƆ. XCV.

Veſtræ Nobilitatis

Studioſiſſimus

ERPOLDVS LINDENBRVCH.

HISTO-

B.R.H.

HISTORIA ARCHIEPISCOPORVM BREMENSIVM.

ET DE OMNIVM PRIMO WILLEHADO.

MAGNIFICVS Carolus Romanorum Imperator, & totius orbis fere Dominator & Domitor, Saxonum gentem ad fidem Chriſtianam per multa bella perduxit, qui etiam per XXXIIJ. annos continuos cum eiſdem Saxonibus dimicauit: Et tandem bello ſopito Prædicatores ad illam gentem nimium Idololatriæ deditam tranſmiſit. Primum omnium beatum Bonifacium Maguntinenſis ſedis Archiepiſcopum, deinde plures alios: Tandem S. Willehadum, primum Bremenſis Eccleſiæ Epiſcopum, ad conuerſionem gentium deſtinauit, qui primus omnium Doctorum maritimas & Boreales Saxoniæ partes & Tranſalbianos populos per lauacrum regenerationis ad fidei Chriſtianæ puritatem perduxit, & multa millia Paganorum baptizauit. Ipſe enim de partibus Angliæ Regni veniens, & martyrium deſiderans, legitur multas anguſtias & perſecutiones propter euangelizandi conſtantiam ſuſtinuiſſe. Sed beatus Anſgarius, quartus eius ſucceſſor, fideli ſtilo in libro vitæ actuumque eius deſcripſit, vbi plenius inſtrui poterit, qui vitam beati Willehadi ſcire deſiderat. Igitur Dominus & venerabilis pater Willehadus, poſtquam ordinationem apoſtolicam receperat, rexit Eccleſiam Bremenſem duobus annis, menſibus tribus, & viginti ſex diebus: prædicauitq; tam Phriſonibus quam Saxonibus: poſt martyrium beati Bonifacij, per annos triginta quinq;. Obiit autem ſenex & plenus dierũ in Phriſia, in villa quæ Blokegen dicitur in Ruſtringia. Et corpus eius

per Wiſuram ad ciuitatem Bremenſem deportatum, in Eccleſia Sancti Petri Apoſtoli, quam ipſe ædificauerat, ſepultum eſt. Sed ſucceſſor eius Willericus corpus ſancti Willehadi de primo loco tranſtulit ad alium locum, & in quodam oratorio ad auſtrum, iuxta monaſterium quod ipſe fecerat, ſtudioſe recondidit. Et hoc factum eſt præ timore piratarum, qui propter virtutem miraculorum ſancti Confeſſoris corpus auferre nitebantur. In quo loco per annos fere LXX. quieuit, vſque ad tempora beati Anſgarij quarti ſui ſucceſſoris, qui tunc auctoritate ſedis Apoſtolicæ, propter virtutem miraculorum quæ ibidem gratia diuina fiebant, eum tranſtulit, & in Catalogo ſanctorum deſcripſit. & diem depoſitionis & tranſlationis eius celebrem eſſe conſtituit, cum collaudatione plebis & ſuorum clericorum. Tranſitus eius celebratur feſtiuis gaudiis VI. Idus Nouembris I. Ordinatio vero eius III. Idus Iulij.

DE WILLERICO.

BEATO Willehado immediate ſucceſſit in Eccleſia Bremenſi Dominus Willericus, vnus ex diſcipulis beati Willehadi, Canonicus Bremenſis, vir literatus, & in omni morum honeſtate præclarus, pro fide Chriſti miles ſtrenuiſſimus, cui Carolus Imperator regalia porrexit. Hic Eccleſiam fide tenellam quinquaginta annis rexit. Cuius temporibus Eccleſia Bremenſis regimine dicitur caruiſſe paſtorali per annos XII. propter nouellam gentis Saxonum conuerſionem, qui male ſe patiebantur regi iuriſdictione Epiſcopali, maxime cum nullis fere annis à bello vacarent: tandem Saxones ita profligati leguntur, vt ex hiis qui inhabitabant vtraſque ripas Albiæ fluminis, decem milia hominum cum mulieribus & paruulis in Franciam tranſlati ſint. Et hic eſt annus diuturni Saxonum belli XXXIII. quem Hiſtorici Francorum dicunt memorabilem. Quo tempore diſpoſuit idem Imperator Carolus, vt in Hammenburg Eccleſia conſtrueretur, vt Slaui & Dani,

& gentes circumpoſitæ ab ipſa Eccleſia, tanquam à metropoli, in fide Catholica fouerentur, ſed occupatio Regni ipſum Imperatorem impediuit ne bonum propoſitum quod conceperat, conſummaret. Legitur etiam ante tempora beati Anſgarij præfatus pater Willericus Tranſalbianis prædicaſſe & Eccleſiam in Melthorpe frequenter viſitaſſe, vſque ad tempus quo Hamburg metropolis facta eſt. Anno Willerici xxv. moritur clariſſimus Imperator Carolus, & Ludouicus filius eius electus eſt in Romanorum Imperatorem: qui voluntatem patris oblitus, prouinciam Tranſalbianam Bremenſi & Verdenſi Epiſcopo commendauit. Anno igitur Willerici xxxiii. Ludouicus Imperator nouam in Saxonia Corbeam exorſus eſt, religioſiſſimos Franciæ monachos ad id congregauit cœnobium: inter quos præcipuus fuit beatus Anſgarius pater noſter, ſcientia & meritorum prærogatiua præclarus. Interea Willericus Bremenſis Epiſcopus, ſtrenui paſtoris officium gerens, Eccleſias vbique per Epiſcopatum ſuum congruis erexit in locis, probataſque perſonas in eis inſtituit, qui mundo corde & caſto animo omnipotenti Domino famularentur, atque animas ſibi commiſſas de fidei puritate, & ſancta conuerſatione fideliter inſtruerent. Congregauit etiam idem Dominus Willericus maximum clerum, & de populo magnam Eccleſiæ Bremenſi hæreditatem acquiſiuit. qui poſtquam rexerat Eccleſiam Bremenſem L. annis, ſenex & plenus dierum obiit; ſepultuſque eſt in Eccleſia beati Petri in Brema, à parte Altaris Aquilonari, IIII. Nonas Maij.

DE LVDERICO.

LVDERICVS Epiſcopus ordine tertius, ſedit annis octo: hic dicitur fuiſſe ſuperbus. anno Luderici III. Ludouicus Imperator obiit. Idem Ludericus quodam tempore beatum Anſgarium, cuius doctrinæ inuidebat & virtutibus, de ciuitate Bremenſi expulit, ſicut de eo qui-

dam ſcripſerunt, poſt idem Ludericus obiit. Et ſepultus eſt in Eccleſia beati Petri, VIII. Calendas Septembris, tunc Bremenſis Eccleſia multo vacauit tempore.

DE ANSGARIO.

TANDEM Ludouicus pius Cæſar inclytus, Hamburgenſis Eccleſiæ deſolationem miſeratus, virum venerabilem Dominum Anſgarium Hamburgenſem Archiepiſcopum ad Epiſcopatum Bremenſem de conſenſu Canonicorum Bremenſium promouit, & procuratores ad Romanam Curiam tranſmiſit idoneos, qui vnionem Bremenſis & Hamburgenſis Eccleſiæ procurarunt, ſicut Priuilegia ſuper hiis data plenius demonſtrant, quæ in Eccleſia Bremenſi fideliter conſeruantur. Anſgarius autem nunc Danos nunc Tranſalbianos viſitans, innumerabilem vtriuſque gentis multitudinem, Diuina præeunte gratia, traxit ad fidem Chriſti: Regem etiam Daciæ baptizauit, & Eccleſiam in Sleſewick conſtruxit primam. Deinde Ripenſem Eccleſiam fundauit. Et data licentia à Rege baptizato, vt quiſquis vellet in Regno ſuo Chriſtianus fieret, infinita gentium multitudo ſtatim per miniſterium ſancti Anſgarij credidit Domino Ieſu Chriſto: de quibus hoc memoriale in libris relictum eſt, quia plures qui in aqua baptiſmi loti ſunt, ab omni corporis infirmitate ſtatim liberati, Domino Chriſto gratias referebant. Poſt hæc Regem Sweciæ cum ſuo populo baptizauit. Beatus Anſgarius præfuit Eccleſiæ Bremenſi XVIII. annis. Nam antea in Hamburgenſi Cathedra ſederat XVI. qui fuerunt ſimul XXXIIII. anni. Totum eius ſtudium fuit pro animarum ſalute. Ipſe etiam conſtruxit conuentualem Eccleſiam in Rameſlo, deinde conuentum ſanctarum virginum in Barſen, poſt hoc Hoſpitalem Bremæ, vbi pauperes recrearentur, & hoſpites quicunque reciperentur. Vbi etiam per ſe ipſum cotidie veniens, infirmis non erubuit miniſtrare, quorum plurimos Dei verbo & tactu corporali dicitur

ſanaſſe.

ſanaſſe. Ipſe ſimiliter tranſtulit corpus ſancti Willehadi in matricem Eccleſiam S. Petri Apoſtoli, ab primo auſtrali Oratorio, quo deportatum fuit à Willerico. Et tunc facta ſunt illa miracula quæ per merita beati Willehadi populo oſtenſa ſunt. Ab anno Domini DCCC. LXI. qui eſt annus Archiepiſcopi ab ordinatione XXX. Sanctus Anſgarius vitam & miracula beati Willehadi fideliter ſcripſit. Qui plura de beato Anſgario ſcire deſiderat, ad priuilegia Domini Papæ & Imperatoris decurrat. Vitam de ſe ipſo ſcriptam perlegat diligenter: quam vitam veridico ſermone deſcripſit ſuus ſucceſſor S. Reimbertus more beati Iohannis Euangeliſtæ, quaſi de alio ſcribens innuit ſe fideliſſimum eius diſcipulorum perhibere veritati teſtimonium, quam cognouit in verbo Dei. Hunc librum direxit ad fratres cœnobij Corbeiæ, beatificans eos quod talē miſerunt, & nobis congratulans quod talem meruimus ſuſcipere Paſtorem. Sedit autem beatus Anſgarius omnes annos XXXIIII. & obiit ſenex & plenus dierum. Cuius depoſitio ſumma veneratione colitur III. Nonas Februarij. Obiit autem Anno Domini DCCC. LXV. Indictione XIII. qui eſt Ludouici ſecundi Imperatoris, XXVI. ſepultuſque eſt in Baſilica S. Petri Apoſtoli, ante altare ſanctæ Dei genitricis & virginis Mariæ.

DE S. REIMBERTO.

SANCTVS Reimbertus poſt ſuam electionem ab Archiepiſcopo Maguntinenſi, conſecratus eſt in Archiepiſcopum; & ſic venit in Corbeiam, veſtemque ſuſcepit cum profeſſione monaſtica. Cui Adalgarius Abbas illius cœnobij ſocium conceſſit nomine Adalgarium, qui poſtea & ſocius prædicationis, & hæres meruit eſſe dignitatis. Pallium recepit à Nicolao Papa, ferulam paſtoralem à Cæſare Ludouico ſecundo. Hunc S. Anſgarius propter merita ſua adoptauerat in filium ſpiritualem Prophetico ſpiritu, quo idem pater plenus erat longe ante prædixit,

illum ſuæ virtutis æmulum. Et in Cathedra Pontificali ſibi debere ſuccedere, gratiaque meritorum in cæleſti Regno conſortem fore. Tunc beatus Reimbertus legationis ſuæ officium, quod ad prædicandum gentibus verbum Dei, primitus à Deceſſore ſuo ſuſceptum eſt, & poſtremo ſibi iure ſucceſſionis quaſi hæreditarium peruenit, viriliter eſt executus. Ipſe quoque per ſe, quoties occupationes aliæ ſinerent, eidem legationi inſiſtens, ſemper autem conſtitutos habens presbyteros, per quos & verbum Dei gentiles audirent, & ſolatium captiui Chriſtiani haberent. Ad Eccleſias inter ipſos Paganos longe conſtitutas, quodque grauiſſimum erat, marinis diſcriminibus adeundas, quæ diſcrimina ipſe frequentius ſuſtinens, cum Apoſtolo ſæpe naufragium pertulit, ſæpe etiam alia pericula ſuſtinuit, ſpe futuræ beatitudinis omnia præſentis vitæ aſpera leniens, illudque Apoſtolicum continua meditatione reuoluens; non ſunt condignæ paſſiones huius temporis, ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Anno igitur Domini Reimberti XII. Ludouicus pius Cæſar Magnus obiit. Poſt cuius mortem effera barbaries laxis regnabat habenis, & multiplicata ſunt mala ſuper terram. Tunc vrbes cum ciuibus, Epiſcopi cum toto grege interfecti, Eccleſiæ illuſtres cum fidelibus incenſæ ſunt. Et à Danis & Normannis Saxonia eſt deuaſtata; Colonia ſuccenſa, Aquiſgrani palatium, quod Carolus glorioſe conſtruxerat, ſtabulum equis ſuis fecerunt, & poſtea Princeps Vrdwich ipſum deſtruit, & per annos LXXX. deuaſtatum permanſit, vſque ad tempora Ottonis Imperatoris. Contigit etiam Paganos illo die iudicio Dei ad quendam pagum Friſiæ deuolui, qui Norden appellatur. hunc ſubuertere aggreſſi ſunt. Erat illic eo tempore Venerabilis Archiepiſcopus Bremenſis Reimbertus, cuius adhortationibus & doctrinis confortati & inſtructi Chriſtiani, congreſſi ſunt hoſtibus: Et proſtrauerunt ex eiſdem hoſtibus 10378. pluribus etiam dum fugæ præſidium quærerent necatis. Vbi collis, in quo Sanctus orauit Reimbertus dum pugna fieret, per-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

ret, perpetua ceſpitis viriditate notatur: Et lapis in quo genua flectens brachia poſuit, iuxta Oſlinge veſtigium oſtendit. Item ſanctus Reimbertus, antiquorum ſanctorum more, diuina fultus gratia, fertur quod miracula feciſſet; frequenterque, dum iret in Sueoniam, tempeſtatem maris ſedaſſe, & cæcum illuminaſſe per confirmationem, quam Epiſcopali more faciebat. Item cuiuſdam Regis filium à Dæmonio liberaſſe dicitur. Vbi multis aſtantibus Epiſcopis, ſpiritus immundus clamabat ex ore vexati; Reimbertum ſolum inter eos digne commiſſum egiſſe officium, ipſummet ſibi eſſe cruciatui. Hunc filium Regis Ludouici dicunt fuiſſe Carolum. Erat autem beatus Reimbertus cum Moyſe mitiſſimus, & cum Apoſtolo omnium infirmitatibus compatiens: præcipuam curam habebat in eleemoſynis pauperum, & captiuorum Chriſtianorum redemptionem deſiderans. Sunt etiam alia multa de iſto ſancto in vita ſua deſcripta. Hoſpitale pauperum à beato Anſgario in Brema conſtructum, ipſe notabiliter auxit, & non ſolum in Epiſcopatu, ſed vbicunque erat, pauperibus eleemoſynam, cum omni diligentia miniſtrauit; nobile verbum exhortationis ſuis poſteris relinquens; Non eſt, inquit, tardandum, vt cunctis pauperibus ſuccurramus; quia quis ſit Chriſtus, vel quando ad nos veniat, ignoramus. Gloriam verbi Dei omnibus inceſſanter miniſtrauit. Et breuiter tanquam Catholicus Pontifex omnibus virtutibus claruit: præcipue in defenſione cleri ſui, & plebis ſibi commiſſæ ſollicitam & indefeſſam curam exhibebat. Sunt autem multa, quæ de noſtro ſancto copioſe in libro ſuo exarata ſunt: in quibus id memorabile eſt, quod presbyteri animam defuncti, qui ſic in viſu ſibi apparens, ſupplicauit, X L. dies in pane & aqua ieiunans, à tormentis abſoluit. Ipſe etiam Conuentualem Eccleſiam in ſolitudine in Burken fundauit, cum Præpoſitura & Canonicis ſecularibus, quos ibi regulariter viuere præcepit, ad honorem Dei & ſancti Materniani Confeſſoris. Tandem Dominus Ieſus Chriſtus, cui ſincero corde ſeruierat, volens

ſuos

ſuos fideles labores pia mercede remunerare, infirmitate deficere fecit, & morbo & ſenio confectus, quos per ſe non potuit, per Adalgarium ſocium ſuum in Domino confortauit. Obiit anno Domini DCCC. LXXXVIII. Indictione VI. Cuius depoſitio celebratur III. Idus Iunij. Beatus Pontifex Reimbertus ex occaſione curæ Paſtoralis de monaſtica perfectione nihil perdidit.

DE ADALGARIO.

ADALGARIVS Archiepiſcopus, qui ſucceſſit beato Reimberto, præfuit Eccleſiæ Bremenſi XX. annis. Vitam eius ex libris beati Reimberti collige. Regalia recepit ab Arnolpho rege, Pallium à Stephano Papa; ſeditque difficili tempore barbaricæ vaſtationis. Nec tamen legationis ſuæ ad gentes, vt in Priuilegiis legitur, ſtudium omiſerat. Poſt hæc Archiepiſcopus ſenio & infirmitate confectus obiit Idibus Maij. Sepultus eſt iuxta ſepulchrum beati Reimberti.

DE HOIERO.

HOIERVS Archiepiſcopus ſedit annis VII. Pallium ſuſcepit à Papa Sergio, Regalia à Ludouico Rege. Hic erat monachus de monaſterio Corbeyenſi Eccleſię, in adiutorium Adalgario conceſſus. De ipſo in antiquis Eccleſiæ libris vnus verſus eſt ſcriptus:

Sanctus & electus fuit Hoger ſeptimus heros.

Veterum traditio narrat ipſum fuiſſe ſeueriſſimum in diſciplina Eccleſiaſtica. In diebus illis finita eſt proſapia Caroli Imperatoris, alienis tenentibus ſceptra Regni. Tunc etiam parochia Hamburgenſis à Sclauis, & Bremenſis Vngrorum impetu demolita eſt. Et Confeſſor Dei Hoierus obiit; & ſepultus eſt iuxta ſuum deceſſorem in Capella ſancti Michaelis, ad Orientem Eccleſiæ Maioris. Huius Archiepiſcopi corpus, cum poſt annos centum & viginti

diruta

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

diruta vetuſtate Capella, præter Cruces pallij, & ceruical Archiepiſcopi, nihil potuit inueniri: vnde à multis creditur, propter eius ſanctitatem ad ſuperos tranſlatum.

DE REINWARDO.

REINWARDVS ſedit vno anno, de cuius vita præter nomen nihil ad manum venit. In diebus illis grande miraculum fertur à poſteris Bremæ contigiſſe, Vngaros ſcilicet incenſis Eccleſiis, Sacerdotes ante altaria trucidaſſe, clerum vulgo peremptum, aut impune occiſos aut ductos in captiuitate. Tunc etiam Cruces à Paganis truncatæ, ludibrio ſunt habitæ: ſed Deus cuius paſſio ibi deriſa eſt, incredulos abire non eſt paſſus inultos. Nam ſubita & mirabilis orta tempeſtas, à ſemicremis Eccleſiarum tectis, ſcindulas eleuauit, quas in facies & ora paganorum rotans, dum fugæ præſidium quærunt, aut in fluuium Wiſeram præcipitari compulit, aut in manus ciuium concludi. Nec mora, proſtratum gregem boni Paſtoris occubitus cito ſecutus eſt. Qui depoſitus III. Kalend. Octob. vna cum prædeceſſoribus ſuis, in Eccleſia ſancti Michaelis tumulatus eſt.

DE VNNONE.

VNNO Archiepiſcopus ſedit annis XVIII. Memoriæ traditum eſt à fratribus, quod Reinwardo defuncto, Leidradus tunc Præpoſitus Bremenſis electus eſt. Qui hoc Vnnone pro Capellano vtens ad Curiam regis venit, Rex autem Conradus diuino, vt creditur, ſpiritu afflatus, contempta Leidradi præpoſiti & Electi ſpecie, paruulo Vnnoni, quem retro ſtare conſpexerat, virgam paſtoralem obtulit. Cui etiam Iohannes decimus, vt priuilegium indicat, Pallium dedit. Erat vir, ſicut in electione ac tranſitu videri poteſt, ſanctiſſimus: pro qua ſanctitate Conrado & Heinrico Regibus Romanorum, familiaris & reuerendus

permanſit. Vnde ita & verſu depingitur:

Principibus notus Vnni fuit ordine nonus.

DE LANCEA IMPERIALI.

ANNO Domini DCCCC. XX. Burgundionum Rex Rodolfus, qui nonnullis annis Italicis imperabat, lanceam quandam à Sampſone quodam Comite dono acceperat, quam Conſtantini Magni, Helenæ filij, fuiſſe dicebat, quæ excepta cæterarum ſpecie lancearum, nouo quodammodo opere, nouaque elaborata arte & figura, iuxta mediam ſpinam habuit vtrobique quaſi feneſtram, & in medio crucis ex clauis, manibus & pedibus Saluatoris Domini noſtri Ieſu Chriſti affixis. Hinricus itaque Romanorum Rex, genere Saxo, filius Ottonis Ducis, audiens Rodolfum tam cæleſte donum habere, vt erat domini timens, totius religionis amator, legatis directis temptauit ſi præmiis aliquibus poſſet illud acquirere. Quod cum Rex Rodolfus modis omnibus ſe nunquam acturum diceret, Rex Hinricus, quia hunc muneribus mollire nequiuerat, minis terrere magno opere curabat. Omne quippe Regnum eius cæde ac incendiis ſe depopulaturum eſſe minabatur. Quia vero munus, quod petebatur, illud erat, quod cæleſtibus terrena coniunxerat, Rodolfi regis cor Deus emolliuit, iuſtoque Regi, iuſtaque petenti, protinus tradidit. Quanto autem amore Rex Hinricus prædictum cæleſte munus dilexerit, cum in multis rebus, tamen in hoc maxime claruit, quod huius datorem non ſolum auri argentique muneribus, verum etiam Sueuorum prouinciæ parte non minima honorauit. Hac igitur occaſione, immo Dei voluntate, ſanctam Rex Hinricus adeptus eſt lanceam, per quam ipſe de hoſtibus ſæpius triumphauit, eamque filio ſuo Ottoni Magno decedens cum Regno reliquit. Ipſaque eſt, quæ ex tunc hodieque in Imperatorum tutela ſolet manere.

MIRA-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

MIRACVLVM.

TEMPORE Zachariæ Papæ Carolus Tyrannus, qui multa mala fecit Epiſcopis, obiit: De cuius ſepulchro ſerpens exiuit, & corpus non eſt inuentum. Præſens erat beatus Bonifacius, quem Papa Zacharias primum fecit Archiepiſcopum Maguntinenſem. Cum antea tam Maguntia, quam Colonia Eccleſiæ ſubiectæ fuerint Wormacienſi Eccleſiæ. quare autem Wormacienſis Eccleſia tali priuata fuerit dignitate, à memoria hominum eſt elapſum: dicitur tamen illud ob quoddam valde enorme crimen illius Eccleſiæ Archiepiſcopi contigiſſe.

IGITVR Archiepiſcopus nihil aſperum aut graue formidans pro amore Chriſti, latitudinem ſui Archiepiſcopatus per ſe ipſum circuire elegit; quem ſecuti ſunt plurimi Canonici Bremenſes, ſecum & in carcerem & in morté ire paratos dicentes pro nomine Chriſti. Poſtquam autem ad Danos perueniret, Haroldum Regem baptizauit cum Danorum multitudine, cuius adiutorio omnes Danorum Inſulas circuibat, Verbum Domini gentibus annuncians,& fideles, quos ibi inuenit captiuos, in Domino confortauit. Deinde venit in Sueoniam, & inuenit ibi quos beatus Anſgarius baptizauerat, ad Paganiſmum relapſos, qui à ſancto patre Vnnone ſunt ad fidem Chriſti iterum conuerſi. Tandem non ſine maximo labore peruenit ad Birkam oppidum Gottorum, in medio Sweoniæ poſitum, quo iam poſt obitum ſancti Anſgarij annis LXX. nemo doctorum auſus eſt pertingere, præter ſolum, vt legitur, beatum Reimbertum, quia perſecutio Paganorum multos retinuit. Perfecto autem ſuæ legationis miniſterio, cum tandem redire diſponeret, Euangeliſta Dei apud Birkam ægritudine correptus, ibidem feſſi corporis tabernaculum diſpoſuit. Et ſperatur anima eius cum ſanctis ani-

mabus requieſcere in Domino. Tunc diſcipuli Pontificis exequias eius cum gaudio ſimul & fletu procurantes; cætera quidem membra ſepelierunt in eodem loco vel oppido Birca, ſolum caput reportantes Bremam; quod decenti honore cōdiderunt in maiori Eccleſia, coram altare. Obiit autem peracto boni certaminis curſu in Scythia, vt ſcribitur, circa medium Septembris. Iſte magnus Chriſti Confeſſor exemplum dedit ſuis ſucceſſoribus, vt nulla maris & terræ pericula deuitare debeant pro cæleſti gloria obtinenda.

DE ADALDAGO.

ADALDAGVS Archiepiſcopus Bremenſis, præfuit Eccleſiæ noſtræ LIIII. annis. Iſte eſt qui nobis rempublicam reſtituit, genere illuſtris, ætate iuuenis, decorus ſpecie; morum probitate ſpecioſior. A choro ſumptus eſt Hildenſemenſis Eccleſiæ, conſanguineus & diſcipulus beati Adalwardi Verdenſis Epiſcopi, cuius tunc vita probata, fama illæſa, & fides erat in Palatio cognitiſſima: Quem dicunt etiam doctrina & miraculis celebrem, & Slauorum populis eo tempore prædicaſſe, quo noſter pater Vnno venerabilis Archiepiſcopus ad Scythas legatus extitit. Eius Adalwardi opere & teſtimonio commēdatus in Curia Imperatoris Adaldagus, Regalia accepit ab Imperatore Ottone: & Pallium à Leone VII. Sic iſte pater venerabilis Adaldagus primo ingreſſus eſt Epiſcopatum Bremenſem, longo prius tempore poteſtatibus ac iudiciaria manu compreſſum, præcepto Regis abſolui, & ad inſtar reliquarum vrbium immunitate, ſimulque libertate fecit donari. Tunc Archiepiſcopus noſter obtinuit à Papa, vt Eccleſiæ ſuæ confirmaret omnia, quæ à prædeceſſoribus ſuis Gregorio, Nicolao, Sergio & cæteris Apoſtolicis Bremenſi Epiſcopatui conceſſa ſunt. Tunc Archiepiſcopus noſter primo ordinauit Epiſcopos, in Daniam ad Sleſewig, ad Ripam, & ad Arhuſam. Nempe ſtudium eius totum fuit in conuerſione gentium, in exaltatione Eccleſiarum,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

in ſalute animarum: propter quod ab omnibus amabatur. Eo tempore Archiepiſcopus noſter cum Imperatore in Italia per quinquennium moram faciens, magnum lucrum de peregrinatione ſua Eccleſiæ Bremenſi reportauit, ſicut hoc ex priuilegiis ſuper hoc obtentis perpendi poteſt manifeſte. Sed clerus & populus Bremenſis eundem Paſtorem cum nunciis & literis reuocauerunt, quia ſuſtinere non poterāt eius abſentiam diuturnam. Cui venienti tam extranei, quā ciues cum clericis occurrerunt, itinere trium dierum, cum gaudio flentes, & clamantes, Benedictus qui venit in nomine Domini. Tunc duxit in Comitatu ſuo Benedictum Papam, ab Ottone Imperatore indebite remotum, quem in oppido Hamburgenſi in magno honore tenuit vſque ad obitum eius; qui dicitur fuiſſe vir literatus & ſanctæ conuerſationis. Tandem Romani ducti pænitentia de illius ſancti viri expulſione, cum Imperatore eum reuocarunt, ſed nuncij eum mortuum inuenerunt, cum veniſſent Hamburgum. Tranſitus eius IIII. Nonas Iulij deſcribitur. Hæ ſunt reliquiæ ſanctorum, quas Adaldagus de vrbe Roma ab Italia reportauit, Corpora Quiriaci & Cæſarij diaconorum; Item Victoris & Coronæ, Cancianorum, Fælicis & Fæliciani, Coſmæ & Damiani martyrum, quorum feſta agi conſtituit per Diœceſim ſuam, ipſas reliquias cum multa deuotione diſtribuit. Maxima tamen pars apud Eccleſiam Bremenſem remanſit. Eccleſiam in Heſlingh in honorem beati Viti martyris conſtruxit, & ibidem congregationem caſtarum virginum collegit. Vbi nobiliſſima Chriſti virgo Wendilgart, & pater eius Haddo nomine, totum patrimonium obtulerunt Deo & ſancto Martyri Vito: Item in Oſtringia Friſiæ in loco Repeſholt dicto, Conuentum Canonicorum ſecularium ſtatuit in honorem ſancti Mauritij martyris: & Hoſpitale in Brema multis reditibus auxit, adeo vt præter hoſpites, qui frequenter ibi ſuſcipiebantur, quotidie paſcerentur in hoſpitali eodem XXIIII. pauperes. In ipſo tempore Magnus Otto Imperator inclytam vrbem Magdeburg ſuper

ripas Albiæ fluminis condidit, quam Slauis Metropolim ſtatuens, Albertum ſummæ ſanctitatis virum, ibidem de licentia ſedis Apoſtolicæ conſecrari fecit Archiepiſcopum. Nouiſſimis itaque Adaldagi temporibus Chriſtianitas in Dania turbata eſt, & facta conſpiratione Chriſtianitatem abnegantes. Adaldagus obiit III. Kalend. Maij, Indictione I. Anno ſacerdotij LIIII. Sepultus eſt in Eccleſia Bremenſi, à capite Leuderici Epiſcopi.

DE LIBENTIO.

ANNO Domini DCCCC. XXXVIII. Libentius fit Epiſcopus, & ſedit annis XXV. pallium ſuſcepit à Papa Iohanne XV. Virgam paſtoralem ab Ottone III. Primus omnium conſecratus eſt à Suffraganeis. Erat itaque vir literatiſſimus, & omni morum probitate decoratus. Ab Italia quondã ſecutus Adaldagum, cuius etiam vitam æmulatus & magiſterium, ſolus ex diſpoſitione tanti patris dignus inuentus eſt, cui Bremenſis cura Parochiæ crederetur. Erat enim vir tantæ caſtitatis, vt raro ſe mulieribus videndum præbuerit; tantæ abſtinentiæ, vt pallida ieiuniis ora portauerit; tantæque humilitatis & charitatis, vt in clauſtro, ſicut vnus fratrum, vixerit. Multæ nimirum virtutes eius; quippe contentus acquiſitis, raro curiam adiit pro acquirendis; domi ſedens quietus, parochiæ ſuæ curam egit diligentiſſimam, totumque ſtudium ad lucrum vertens animarum, diſtrictiſſima regula omnes congregationes ſuas cuſtodiuit. Archiepiſcopus etiam per ſe curam egit hoſpitalis, fratribus & infirmis quotidiano miniſtrans obſequio: ipſe quoque vice ſua Xenodochium nepoti ſuo commendauit Libentio. Dum adhuc pax eſſet in Slauia, Tranſalbianos populos frequenter viſitauit, & matrem Hamburg paterno fouit amore: Legationem ſuam ad gentes, vt prædeceſſores eius, ſtudioſe exequutus eſt, licet dierum obſtaret malitia. Quo tempore cum perſecutionem Chriſtianorum in Dania Rex Swein exercuiſ-
ſet, ſup-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

ſet, ſupplicibus Archiepiſcopus legatis, crebriſque muneribus laborabat, quatenus ferocis Regis animum manſuetum redderet Chriſtianis. Quibus ille reiectis, in ſua nimirum crudelitate ac perfidia ſæuire non ceſſauit. Temporibus iſtius Libentij Brema muro muniri cœpit. Eodem tempore Venerabilis Comes Henricus in Herſſeuelde, (vel vrbanius Roſſenuelde dicitur) Præpoſituram fecit, annuente Archiepiſcopo, & Eccleſiam conſecrante. Hæc facta ſunt vltimo tempore ſenioris Libentij, ſub Duce Bernardo filio Hermani, qui populum Slauorum grauiter afflixit. Quo tempore etiam contentio Bernarij, Verdenſis Epiſcopi, de Rameſlon coram Papa Sergio eſt terminata. Rameſlon ſita in Epiſcopatu Verdenſi, non longe à vico Bardorum, cuius ordinationem & ius gubernandi, cum Verdenſis Epiſcopus repoſceret, Apoſtolicæ ſedis Decreto ceſſit ab incepto. Tunc etiam Slaui à Chriſtianis Iudicibus plus iuſte compreſſi, excuſſo tandem iugo ſeruitutis, libertatem ſuam armis defendere ſunt coacti. Primo autem totam Nordalbingiam depopulati ſunt. Deinde reliquam peragrantes Slauoniam, omnes Eccleſias incenderunt, & ad ſolum vſque diruerunt. Sacerdotes autem reliquoſque Eccleſiarum miniſtros, variis necantes ſuppliciis, nullum trans Albiam Chriſtianitatis veſtigium reliquerunt. Apud Hamburg eo tempore multi ex clero & ciuibus in captiuitatem abducti ſunt, plures etiam interfecti propter odium Chriſtianitatis. Interea Libentius Archiepiſcopus de legatione ſua in gentes ſollicitus, plures ordinauit Epiſcopos, quorum nomina & ſedes incertæ ſunt, quia tempus perſecutionis incubuit. Poſt obitum vero Adaldagi, tota regio Iutlandia in duos Epiſcopatus bipartita eſt, tertio apud Arhuſen deficiente. Obiit autem Libentius anno Domini Milleſimo tredecimo, Indictione 11. Et ſepultus eſt in medio chori ante gradus ſanctuarij, [pridie Nonas Ianuarij.]

DE

DE VNWANO.

VNWANVS ſedit annis XVI. ferulam ſuſcepit ab Hinrico Imperatore, pallium à Papa maiore Benedicto. Iſte Vnwanus primus omnium ad canonicam traxit congregationes regulam, quæ antea quidem mixta ex Monachis vel Canonicis conuerſatione degebant. Iſte per ſimoniacam peſtem intronizatus dicitur, eo quod magnam habuerit hæreditatem, cuius partem ipſe inuitus Imperatori dimiſit, partem vero alteram Eccleſiæ ſuæ obtulit, quam pie gubernauit, tertiam parentibus dimiſit. Hic etiam omnes ritus Paganicos in hac regione funditus amouit. Ita vt ex lucis, quos paludicolæ ſtulta frequentabant reuerentia, faceret Eccleſias XII. renouari. Ex quibus etiam Baſilicam ſancti Viti extra opidum conſtrui, & Capellam S. Willehadi combuſtam iuſſit reparari. Ipſo tempore fertur aggerem Bremenſem firmatum contra inſidias & impetum inimicorum, præcipue quod Dux Bernardus Henrico Imperatori auſus eſt rebellare, turbauit omnes Eccleſias Saxoniæ. Ex illo enim tempore, quo Dux in Saxonica conſtitutus eſt regione, nunquam diſcordia inter Archiepiſcopum & Ducem ceſſauit, illo impugnante regem & Eccleſiam, iſto pro ſalute Eccleſiæ certante. Hæc æmulatio partium dum prius occulta eſſet, ex eo tempore vires accepit, & creuit in immenſum Bernardus enim Dux tam auitæ humilitatis, quam paternæ religionis oblitus; Primo quidem per auaritiam gentem Winulorum crudeliter opprimens, ad neceſſitatem Paganiſmi coëgit. Deinde per ſuperbiam beneficiorum immemor totam ſecum ad rebellandum Cæſari mouit Saxoniam. Nouiſſime ſurgens in Chriſtum, Eccleſias impugnauit, præcipue Bremenſem, quæ ditior eo tempore cæteris, & Hamburgenſem, quæ remotior videbatur à manu Imperatoris. Huius impetum viri, Vnwanus taliter ſua magnitudine refregit, vt præ pudore ſapientiæ ac libertatis Epiſcopi, cogeretur & ipſe Dux Eccleſiæ, cui ante aduerſatus eſt, deinceps hilaris

& bene-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

& beneuolus exiſtere in omnibus. Ergo habito Vnwani conſilio, rebellis tandem flexus Princeps, Scaltinburg Cæſari Henrico ſupplex dedit manus. Moxque fauente Vnwano, Slauis tributo ſubactis, pacem reddidit Nordalbingis, & Eccleſiæ Hamburgenſi. Ad cuius reſtaurationem Vnwanus poſt Slauonicam cladem, ciuitatem & Eccleſiam fecit nouam, ſimul ex ſingulis congregationibus ſuis, quæ virorum eſſent, tres eligens fratres. Ita vt XII. fierent, qui in Hamburg Canonica degerent conuerſatione, populum ab idololatriæ reuocantes errore. Ordinauit etiam in Slauia, mortuo Reimberto, Bennonem, virum prudentem, qui de fratribus Hamburgenſis Eccleſiæ electus, in populo Slauorum multum prædicando fructum attulit.

MIRACVLVM.

ANNO Domini M. XXI. in villa Colobizce in Saxonia, in Monaſterio ſancti Magni Martyris, completis matutinis, cæperunt choriſari XV. viri & III. mulieres in cœmiterio. Presbyter cum miſſam primam inchoaret, non ceſſauerunt à cantilenis & chorea, donec ipſe, volens inſolentiam eorum compeſcere, acceſſit ad eos, rogans vt quieſcerent: Nolebant, & presbyter dictus Ecbertus, ſic eſt eis imprecatus. Vtinam potentia Dei & meritis ſancti Magni martyris ſic inquieti annum ducatis: qui verba eius ſubſannantes perſtiterunt cantando. Erat vna trium mulierum, filia presbyteri, nomine Merſindis, quam iubente patre frater matris eius Iohannes, brachio apprehendens nitebatur eam à chorea extrahere, & brachium eius extraxit de corpore, nec inde gutta ſanguinis emanauit. Sed tamen in cantando & pedibus ſtrependo, cum aliis per annum in chorea permanſit. Sex menſibus euolutis, terræ vſque ad genua ſunt immerſi. In toto anno illo nec biberunt nec comederunt, nec pluuia eos rigauit. fiebant tegumenta ſuper eos, quæ ſtatim aura deiecit. Veſtimenta eorum & calciamenta non ſunt attrita, vngues & capilli

non creuerunt. Anno euoluto demerſi erant in terra vſq; ad latera. Tunc die natiuitatis Domini veniens ibidem Herbertus Colonienſis Archiepiſcopus, orationem fudit ſuper eos, & à ligatura, qua ſe inuicem manibus tenebant, ſoluit, & ante altare Sancti Magni ductos reconciliauit. Ante altare autẽ grauiſſimus eos ſopor inuaſit, & ibidem tribus diebus, & totidem noctibus continuis dormierunt. Vnus autẽ ex ipſis, Iohannes nomine, cum filia preſbyteri, & cum duabus aliis fœminis, ante Archiepiſcopum ſolo proſtrati, ſtatim ſpiritum emiſerunt. Alij poſt exſuſcitationem ſe leuantes, ad propria ſunt reuerſi, cibum ſumentes. Sed in recordationem huius ſigni mirifici, vſq; in diem mortis non ſunt à tremore corporis liberati. Vnus eorum, qui Otbertus nomen habuit, hoc factum poſtea pluribus indicauit. Alij ſe emendauerunt, & profecerunt in tantum, vt ex diuina gratia poſt mortem miraculis coruſcarent.

Vnwanus Archiepiſcopus theſaurum Eccleſiæ diu ſolliciteque collectum, & quaſi minus neceſſarium ſi intra parietes clauderetur, ad commodum legationis ita curauit expendere, vt ferociſſimos Aquilonis Reges hilaritate ſuorum munerum, ad omnia quæ voluit, benignos obedienteſque haberet. Swein regi Danorum Knut filius eius ſucceſſit, qui deuicto Adelrad rege Anglorum, victor ab Anglia rediens, in ditione ſua per annos multos Regnum Daniæ & Angliæ poſſedit. Quo etiam tempore multos in Daniam ab Anglia adduxit Epiſcopos. De quibus, Bernardum poſuit in Sconiam, Gerbrandum in Selandiam, Reinherum in Finne. Quod zelatus Vnwanus Gerbrandum redeuntem ab Anglia, quem ab Enoldo Anglorum Archiepiſcopo eſſe ordinatum cognouit. Ille vero, vt neceſſitas perſuaſit, ſatis faciens, fidelitatem Bremenſi Eccleſiæ cum ſubiectione debita ſpondens, familiariſſimus deinceps Vnwano effectus eſt. Per quem etiam legatos ſuos, ad Knut regem cum muneribus tranſmittens, congratulatus eſt ei de rebus bene geſtis in Anglia: ſed corripuit

puit eum de præſumptione Epiſcoporum, quos tranſtulit ex Anglia. Quod Rex gratanter accipiens, ita poſtmodum coniunctus eſt Archiepiſcopo, vt ex eius ſententia omnia deinceps facere maluerit. Eo tempore cum eſſet pax firma inter Slauos & Tranſalbianos, Vnwanus Archiepiſcopus Hamburg renouauit, clerumque diſperſum collegit, magnamque ibidem tam ciuium quam fratrum multitudi- tudinem adunauit. Itaque cum Duce Bernardo frequenter inhabitans, ſæpe dimidium annum vixit in Hamburg, glorioſiſſimum Regem Knut inuitans ad colloquium, Slauorumque ſatrapas, Vtonem & Sedericum. Accepit etiam ibidem nuncios Olaph, regis Nordmannorum, cum muneribus petentes ſuppliciter, vt Epiſcopos eius benigne reciperet, ſuoſque ad eum tranſmitteret, qui rudem Nordmannorum populum in Chriſtianitate confortarent. Tali modo Vnwanus, domi foriſque clarus, legationem ſuam in gentibus impleuit. Anno Domini M. XXIX. Vnwanus obiit VI. Kalend. Februarij Indictione XII. Sepultus eſt iuxta ſuum prædeceſſorem à latere ſiniſtro.

DE LIBENTIO II.

LIBENTIVS ſecundus ſedit annis fere quatuor. Is cum eſſet nepos alterius Libentij, & tunc maior domus præpoſitus, fauore Giſlæ Imperatricis ferulam ſuſcepit à Cæſare Conrado; Pallium vero à Papa Iohanne XIX. vir ſimplex, & rectus, ac timens Deum. Cumque omnibus affabilis eſſet, ſingulari quodam amore clerum dilexit, inopumque neceſſitatibus erat valde compatiens. Ipſe igitur vicum trans flumen redimens ab incolis terræ, & fratribus XXX. ex eo per annum dari conuiuia ſtatuit. At vero Xenodochij talem omnino ſollicitudinem curauit habere, vt in parte hac ſola negligentias omnium prædeceſſorũ ſanare videretur. Adeo redundauit Epiſcopatus & Præpoſituras & Xenodochium, vt vix egens quiſquam poſſet inueniri. Sed forte hoc incredibile videtur hiis, qui

huius temporis egeſtatem vident, nec fortaſſe tunc quiſquam crederet ea futura, quæ nunc facta videntur. Libentius itaque bonus in Præpoſitura, multo melior in cathedra, legationem ſuam ad gentes feruenti animo ingreſſus eſt. Et primo omnium concilians ſibi Knut Regem Danorum, in Zelant Gerbrando ſubrogauit Auoconem, in Aldenburg ordinauit Meinherum. Turgoto autem ſucceſſorem poſuit de Rameſlo Godeſcalcum Epiſcopum. Illis namque diebus beatiſſimus Turgot Epiſcopus pro labore prædicationis Bremæ cum Archiepiſcopo diutius conſiſtens, aſperrimo lepræ percuſſus morbo, diem vocationis ſuæ cum magna expectauit patientia, tandemq; bono conſummatus fine, in ſancti Petri eſt ſepultus Baſilica. aderant cum Archiepiſcopo prædicatores inclyti Odinkar iunior, Sifrid à Swedia, Rodolf à Nordmannia Epiſcopi, narrantes ei, quanta fecerit Dominus in ſalute gentium, quæ conuertebantur cotidie ad Dominum. Quos Libentius, vt par fuit, honorifice dimiſſos, ad prædicationem denuo miſit. Eo tempore, virtute Regis Knut & Bernardi Ducis, pax firma trans Albiam erat; & Libentius crebro Hammaburg viſitabat. Interea Libentius piis operibus ſemper intentus, Eccleſiam ſuam Epiſcopaliter exornauit, & filios Eccleſiæ paſtoraliter educans, omnibus erat acceptus, etiam quod difficile eſt, principibus. Suo ergo tempore Bernardus Dux, & frater eius Theotmarus, exhortante piiſſima Emma, quæ Eccleſiam valde dilexit, Bremenſi Eccleſiæ multa bona fecerunt, ſuumque Theſaurum Deo & genitrici eius, ſanctoque Willehado confeſſori, eadem Emma fere totum obtulit. Eodem anno Libentius ægreſcens, in feſtiuitate ſancti Bartholomæi, duas celebrauit miſſas, finitoque pro more pſalterio, eadem die gaudens migrauit ad Dominum. Cuius obitus contigit Indictione XIII. VIII. Kalend. Septemb. anno Domini M. XXXII.

DE HERMANNO.

HERMANNVS vix ſedit annis tribus, ferulam ſuſcepit à Cæſare Conrado, Pallium à Papa iuniore Benedicto. Ab Halberſtadenſi choro electus, eiuſdem Eccleſiæ Præpoſitus fuit. Vir miræ ſimplicitatis, ſed parum habens prudentiæ ſerpentis, ideoque facile decipiebatur à clientibus. Raro parochiam viſitauit. Semel Hamburg acceſſit, & tunc cum exercitu veniens, Epiſcopatum quaſi non ſuum ſpoliauit, abienſque velut terram ſalſuginis dereliquit. Rapacitatis incentor, & auctor conſiliorum, quidam Macco fuit, Archiepiſcopi vicedominus. Cæterum nobiles & inſignes viros habuit Capellanos Theodoricum, & Swidgerum. Iſte Swidgerus ex Babenbergenſi Epiſcopatu aſſumptus eſt in ſedem Apoſtolicam, reiectis ex ordine tribus Schiſmaticis, dictuſque eſt Clemens. Subdiaconus Archiepiſcopi erat Albertus, poſtea Bremenſis Archiepiſcopus, iam tunc minax vultu & habitu, verborumque altitudine audientibus ſuſpectus. Hermannus ergo paruipendens omnia, quæ in Epiſcopatu inuenit, primo quidem Muſicum Gwidonem Bremam adduxit, cuius induſtria melodiam, & clauſtralem diſciplinam correxit. Quod ſolum ex eius proſpere ceſſit operibus. Deinde antiquiſſimum ſancti Michaelis oratorium diruens, corpora trium prædeceſſorum eius, Adaldagi, Hogeri, & Reinwardi, ab eo loco ſuſtulit, ac recondidit in maiori baſilica ſub ipſo tribunali. Hermannus Archiepiſcopus magnum ingreſſurus opus, murum ciuitati Bremenſi circundare voluit, vixque iactis fundamentis, cum opere vitam finiuit, IIII. Kalend. Octob. corpuſque eius ſubterratum eſt in medio Chori, obiit autem anno Domini M. XXXV.

DE BEZELINO.

BEZELINVS cognomento Alabrandi, ſedit annis decem. Iſte aſſumptus eſt ex Eccleſia Colonienſi, vir omnium bonorum genere decoratus, Epiſcopali dignus offi-

cio, dilectus Deo & hominibus. Ipſique Conradus Imperator baculum obtulit, & Benedictus Papa pallium tranſmiſit. Ordinatus eſt autem à ſuffraganeis & aliis VII. Saxoniæ Epiſcopis, in vrbe Hamburg cum ingenti gloria. Hic ergo cum omnibus eſſet talis, qualem ſinguli deſiderabant, ſingularem curam & amorem ſuper Clericos habuit, de quibus nec tolerare poterat, vt cuiquam malum diceretur verbum. Nam & Clauſtrum renouauit, & Canonicis menſam primus inſtituit. Prius enim cum Præbenda fere tenuis videretur, triginta conuiuia, quæ Libentius Epiſcopus per annum dari ſtatuit, adiectis ex ſua parte quibuſdam decimis, ita ordinauit vt albus detur fratribus panis vltra ſolitam annonam cotidie, in dominicis vero diebus vnicuique duplex mellitæ copia. Nam & vinum dari fratribus contra naturam Saxoniæ diſpoſuit, quod etiam in diebus ſuis fere peregit. Compoſita igitur menſa manum vertit ad Clauſtrum, quod dum prius ligneum eſſet, lapideum fecit: forma, vt mos eſt, quadrata, vario cellarum ordine diſtinctum, & viſu delectabile. Deinde murum ciuitatis à prædeceſſore ſuo Hermanno orſum, in gyro conſtruens aliquibus in locis eum vſque ad propugnacula erexit; aliiſque quinque aut ſeptem cubitorum altitudine ſemiperfectum dimiſit. Cui etiam ab occaſu porta grandis inhæſit, ſuperque portam firmiſſima turris, Italico munita opere, & ſeptem ornata cameris ad diuerſam oppidi neceſſitatem. Eodem tempore Bezelinus dum prædicta Bremæ operis inſignia relinqueret, mox ad Eccleſiæ Hamburgenſis ædificationem toto cordis amore accingitur. Ibi enim poſt cladem Slauonicam, quam ſupra contigiſſe retulimus, Vnwanus Archiepiſcopus & cum eo Dux Bernardus Clauſtrum nobile de ruinis antiquis ciuitatis eleuantes Eccleſiam & diuerſoria omnia conſtruxerunt lignea. Bezelinus vero pontifex aduerſus crebras hoſtium incurſiones aliquod fortius præſidium pro inopia loci neceſſarium arbitratus, primus omnium Eccleſiam, quæ conſtructa erat in matris Dei honorem, lapide quadrato ædifica-

ædificauit. Aliam deinde ſibi domum fecit lapideam turribus & propugnaculis valde munitam, cuius æmulatione operis Dux prouocatus & ipſe domum in eodem loco parauit. Eo tempore Bezelinus pro legatione ſibi ad gentes credita, more prædeceſſorum ſuorum ſollicitus, coadiutores prædicationis ſuæ ordinauit Epiſcopos, Rodolphum ex capellanis ſuis in Zlezewig, Abelinum in Slauaniam, Wal à Bremenſi choro in Ripam. Trans Albiam ſuo tempore ac per totum regnum pax firma erat. Princeps Slauorum Anatrog, & Gneus, & Ratibor pacifice ad Hamburg venientes Duci ac Præſuli militabant. Sed cum diuerſo animo in gente Winulorum Dux & Epiſcopus laborarent, Duce ſcilicet pro tributo, Pontifice vero pro Chriſtianitate augenda, iamdudum ſacerdotum ſtudio Chriſtiana ibidem religio conualuiſſet, ſi conuerſionem gentis auaritia Principum non præpediret. Eo tempore Hermannus nobiliſſimus Colonienſis Archiepiſcopus veterem de Brema querimoniam renouauit: Sed & ipſe tam auctoritate Bezelini, quam triennali ſilentio repulſus, Archiepiſcopo ſatisfecit, & per integrum menſem eum ſecum Coloniæ habuit in conuiuio. Illo etiam tempore Swein Nordmannorum Rex dum in Angliam iter ageret, maritima Hatheleriæ nauibus appulit; quem proxima quæque locorum more piratico vaſtantem, milites quidam Bezelini Archiepiſcopi capiunt, & in præſentiam eius protrahunt. Ille vero captiuum cum honore recipiens Bremam duxit, & iuncta ſecum amicitia, poſt dies aliquot Regem donatum permiſit abire: qui reuerſus in patriam, retulit ſuis de regio pontificis apparatu, & theſauro Eccleſiæ ineſtimabili, ſumma laude prædicans illum, forma corporis & liberalitate animi omnibus acceptum. Pro hac enim à Duce Bernardo, ac eius germano Thithmaro valde honoratus eſt. Solis inuiſus erat malefactoribus, ſicut Vthoni Marchioni, cuius ſuperbiam ſua confudit magnanimitate. Ipſo tempore Aſchomanni & piratæ per oſtium Wiſeræ progreſſi, vſque ad Liſmoniam venerunt, inſperate omnia vaſtantes.

vaſtantes. Inde ad naues redeuntibus bellum ad Annon illatum eſt, ibique maxima pars eorum trucidata eſt. Eodem tempore filius Olaph martyris, Magnus nomine, regnauit in Dania ſimul & Norwegia, ad quem Bezelinus vſque ad Slezewig pro colloquio venit, habens in comitatu ſuo Ducem Bernardum de Saxonia, & Tithmarum Epiſcopum Hildenſemenſem, & Rodolphum eiuſdem ciuitatis Epiſcopum. In quo colloquio ſoror Magni Regis, Ordolpho filio Ducis, deſponſatur. In diebus illis nobiliſſima ſenatrix Emma obiit, vxor quondam Luidgeri Comitis, & ſoror Menwercki Epiſcopi Padeburnenſis, ſed vidua iam per annos XL. quæ ingentem theſaurum, quem habuit, totum fere pauperibus & Eccleſiis diſperſit. Quæ dum adhuc viueret, Bremenſi Eccleſiæ cortem Stiplaga iuxta Rhenum dedit, Liſmona vero, in partem ceſſit Imperatoris, pro qua Giſla Regina eo tempore Bremam accedens, fratribus multa bona fecit, & Eccleſiæ & omnibus indigenis, deinde Liſmonam cum Archiepiſcopo viſitauit. Anno Archiepiſcopi penultimo domus S. Petri conflagrauit, eiuſque flamma incendij clauſtrum cum officinis, vrbem cum ædificiis totam conſumpſit, veteriſque habitaculi nullum remanſit veſtigium. Ibi ſacræ theſaurus Eccleſiæ, ibi libri & veſtes, ibi omnia ornamenta conſumpta ſunt. Ex illo tempore fratribus, qui ante Canonice vixerant, extra clauſtrum vagantibus, regula ſanctorum per multa prius ſecula ſtudioſe conſeruata, primo negligentius haberi cæpit: deinde funditus abiecta conſenuit. Et ſunt ab ordinatione ſancti Willehadi, cum Bremenſis Eccleſia fundata eſt, vſque ad finem Bezelini, quando eadem Eccleſia combuſta eſt, anni fere CC. LXX. Combuſta autem eſt III. Idus Septemb. Eodem tempore Archiepiſcopus in Friſiam iter egit. Qui conflagratione Eccleſiæ audita, mox pedem retorſit, iactiſque ſequenti æſtate fundamentis ad formam Colonienſis Eccleſiæ diſpoſuit ipſius magnitudinem perficere: & profecto, ſi longiorem vitam ſibi fata conceſſiſſent, omne opus Eccleſiæ paucis

perfe-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

perfeciſſet annis. Tanta erat illius animoſitas, & in omni opere inſtantia, præcipue vero in templi ædificatione. Porro ſola æſtas, qua incæperat hoc opus, fundamenta Eccleſiæ iacta, columnas & arcus earum, lateraq; in altum erecta vidit. Anno M.XLII. tranſacta hyeme, cum iam Paſchalis immineret feſtiuitas, beatiſſimus Pontifex Bezelinus, qui & Alabrandus, pridie ante Dominicam cænam, non inſcius vocationis ſuæ, ab Eccleſia Schirinbeke Bremam nudis pedibus acceſſit. Vbi multa oratione cum lachrymis effuſa, Deo & ſanctis eius commendauit Eccleſiam: Cumque iam febribus tangeretur, nauigio ad Buccenſem delatus eſt Præpoſituram, ibique VII. ſuperuixit diebus. Contigit autem depoſitio eius circa diem XVII. Kal. Maij, Indictione XI. Corpus eius cum ingenti luctu Bremam deportatum, in medio nouæ, quam ipſe tunc orſus eſt, baſilicæ tumulatum eſt.

DE ALBERTO I. MAGNO.

ALBERTVS Archiepiſcopus Bremenſis ſedit annis XXX. virgam paſtoralem ſuſcepit ab Henrico Imperatore, pallium à ſupradicto Papa Benedicto, ordinatio eius facta eſt Aquiſgrani, Cæſare præſente cum Principibus, aſtantibus etiam XII. Epiſcopis manum imponentibus. Iſte nobiliſſimus genere, Halberſtadenſis prius præpoſitus erat, ingenio acri, memoriæ celebris, eloquentiæ ſingularis, forma corporis ſpecioſus, caſtitatis amator, largitatis eiuſmodi, vt petere haberet indignum, tarde autem, aut humiliter acciperet, prompte vero hilariterque ſæpe non petentibus largiretur. Humilitas in eo dubia videbatur, quam ſolis exhibuit ſeruis Dei, pauperibus & peregrinis, adeo vt ſæpe antequam cubitum iret XXX. & amplius mendicantibus ipſe genu flexo pedes lauaret. Principibus autem ſeculi & coæqualibus ſuis humiliari nullo modo voluit. Anno igitur ſuæ ordinationis primo, videns baſilicæ nouiter inceptæ opus immenſum vires quærere maximas, nimis præ-

mis præcipiti vſus conſilio, ſtatim murum ciuitatis à prædeceſſoribus ſuis orſum & quaſi minus neceſſarium, deſtrui fecit, lapideſque in templo iuſſit poni. Tunc etiam turris ſpecioſa, quæ ſeptem cameris ornata fuerat, funditus diruta eſt. Clauſtrum quoque quod lapide polito conſtructum, pulchritudine ſua viſus cõtuentium refecit, abſque mora diſſipari præcepit, quaſi aliud pulchrius cito facturus. Cogitauit enim, vt ipſe fratribus ſciſcitantibus de ea re aperuit, refectorium, dormitorium, cellarium & cæteras fratrum officinas, per omnia ex lapide facere, ſi locus aut ocium ſuppeditarent. Ad quæ omnia, cum ſibi cuncta ad manus fore gloriaretur, ſolam clericorum & lapidum penuriam querebatur. Interea feruet opus, ſurgit Eccleſiæ murus, cuius formam antea Alebrandus ad inſtar Colonienſis incepit. Ipſe enim ad exemplum Beneuentanæ domus cogitauit perducere. Anno Domini M. XLVI. Henricus Rex Italiam ingreſſus, à Romanis pacifice ſuſcipitur, Papas tres, qui pro Apoſtolica ſede certauerũt, Benedictũ, Gratianum, & Sylueſtrum, ſynodaliter depoſuit, & Swidgerum Bauenbergenſis Eccleſiæ ſecundum Epiſcopum, Papam conſtituit: à quo ipſe & vxor eius Agnes in ſancto Dominicæ natalis die Imperiali benedictione ſublimantur. Huic ſynodo interfuit Albertus Archiepiſcopus. ad cuius petitionem Swidgerus Papa, qui & Clemens vocabatur, renouauit Eccleſiæ Bremenſi & Hamburgenſi omnia priuilegia, quæ dudum à Romana ſede conceſſa ſunt. Anno Domini M. XLIX. qui eſt Alberti Bremenſis Archiepiſcopi VII. incepti operis in Brema moles eſt à fronte leuata, ac principale ſanctuarij altare in honorem ſanctæ Mariæ eſt dedicatum. Nam ſecundum, in occidentali abſide, in honorem ſancti Petri Apoſtoli diſpoſuit, ſub cuius inuocatione legitur antiqua baſilica fuiſſe extructa. Emergentibus itaque multis Archiepiſcopo anguſtiis, opus imperfectum vſque ad XXIIII. pontificij eius annum permanſit: & tunc demum templi parietes dealbabantur, occidentaliſque crypta ſancto Andreæ dedicata eſt. Et quoniam

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

niam Pontifex vidit Eccleſiam, Epiſcopatumque ſuum, quem prædeceſſoris ſui Adaldagi prudentia liberauerat, iniqua Ducum potentia iterum vexari, ſummo niſu reddere conatus eſt eamdem Eccleſiam priſtinæ libertati, ita vt nec Dux, nec Comes, nec aliqua iudicialis perſona aliquam iuriſdictionem nec poteſtatem in ſuo haberet Epiſcopatu. Quod niſi per odium fieri nequiuit, dum correpti pro nequitia Principes, ad iram magis accenderentur. Bernardus enim Dux, cum pro nobilitate ſua ac ſapientia ſuſpectum haberet Pontificem, ſæpe fertur illum dixiſſe, quaſi exploratorem in has regiones poſitum, qui infirma terræ alienigenis & Cæſari eſſet proditurus: ideoque dum ipſe aut aliquis filiorum eius aduixerit, Epiſcopum nunquam bonum in Epiſcopatu diem habiturum. Quod in Epiſcopi pectus verbum altius, quam quiſquam ratus erat, deſcendit. Itaque ex eo tempore ira & metu anxius moliri atque in animo habere cæpit ea, quæ duci & ſuis profutura non eſſent. Diſſimulatoque ad tempus animi dolore, cum alia via conſilium non inueniret, totus ad auxilium Palatij confugit, nec ſibi, nec ſuis, nec Eccleſiæ pepercit, Cæſarem & alios ſuos aulicos placando, dummodo id efficeret, quo Eccleſia poſſet liberari. Proinde tantos in curia labores tolerauit, tantiſque vbique terrarum expeditionibus cum ſuis ſponte deſudauit, vt infatigabilem eius conſtantiam miratus Cæſar, ad omnia Reipublicæ conſilia eum habere primum maluerit. Expeditiones vero eius, quas in Vngariam, Slauaniam, Italiam & Flandriam cum Cæſare fecit, multæ erant: quæ ſingulæ magnis Epiſcopij ſumptibus, multiſque familiarum oppreſſionibus, exigebantur.

Anno Domini M. L. Albertus Archiepiſcopus Imperatorem ab Italia reuertentem Bremam vocauit, occaſione data, quaſi Liſimonam viſere deberet, vel Regem Danorum ad colloquium inuitare: ſed reuera vt Ducum fidem exploraret. Imperator autem Bremæ regio, vt decuit, apparatu exceptus, Curtem, quæ Balga dicitur, fratribus

obtulit, Eccleſiæ vero Comitatum Freſiæ conceſſit. Inde Liſmonam veniens, per inſidias à Ditmaro Comite circumuentus, ſed Archiepiſcopi ſtudio defenſus eſt. Quare idem Comes à Cæſare in ius vocatus, cum ſe duello expurgare mallet, à ſatellite ſuo eſt interfectus. Cuius mortem germanus eius Dux, filiique illius, zelantes in Archiepiſcopum, ex eo tempore ipſum & Eccleſiam, Eccleſiæque familiam lethali proſecuti ſunt odio. Cumque pax ficta interdum vtraſque conciliaſſe videretur partes, nihilominus tamen illi, qui Ducem ſequebantur, antiqui memores odij, quod patres eorum in Eccleſiam exercuerunt, ipſam inquietare & impugnare non ceſſabant, affligentes omnibus modis. Archiepiſcopus autem econtra bonis certans ſtudiis, & beneficiis redimens tempus, quoniam dies mali erant, pacem cum Ducibus fecit. Deinde vero ſollicitudinem gerens parochiæ, aliquod magnum dignumque cogitauit vbique nobilitatis ſuæ monumentum relinquere. Igitur magnis animi & ſumtuum conatibus pugnans, vt Bremam cæteris coæquaret vrbibus, ſtatim ex bonis, quæ ipſe acquiſiuit, duas fecit Præpoſituras, vnam ſancto Willehado, vbi corpus eius aut requieſcit, aut tranſlatum eſt, alteram ſancto Stephano, cuius ſe famulum multotiens gloriabatur. Has duas conſtruxit à principio, verumetiam alias poſtea fecit, hoc eſt, in Bremis tertiam ſancto Paulo, de bonis quæ hoſpitali pertinebant Liaſtmonæ: quartam de prædio eiuſdem cortis: quintam voluit fieri apud Stathe: ſextam vero trans Albiam in Sullenberg: ſeptimam quoque incepit in Aſpice, qui locus in Mindenſi parochia eſt ſylueſtris & montoſus: Octaua eſt Abbatia Gozzicana iuxta Salam fluuium, quæ fundata eſt à parentibus Archiepiſcopi. Alia etiam plurima diuerſis locis inchoauit opera, quorum pleraque ipſo adhuc viuente defecerunt, & Reipublicæ negotiis intento, ſicut illa domus lapidea, quæ in Aſpice ipſo præſente ſubito caſu lapſa corruit. Cætera vero ex raptu vel negligentia præpoſitorum diſſipata probantur, in quos comperta fraude

ta fraude atrociter aliquando vltus eſt Archiepiſcopus. Et res quidem domeſticæ à principio ab illo bene & laudabiliter prouiſæ ſunt. hoc autem foris pro legatione gentium egit. Statim vt ingreſſus eſt Epiſcopatum, ad reges Aquilonis pro amicitia legatos miſit. Epiſtolas quoque commonitorias per omnem ſparſit Daniam, ſiue Nordmanniam, ac Suediam, & vſque in fines terræ, exhortans Epiſcopos & presbyteros in illis partibus degentes, vt Eccleſias Domini noſtri Ieſu Chriſti fideliter cuſtodirent, atque ad conuerſionem paganorum intrepidi accederent. Eo tempore cum Rex iuuenis Suein tria pro libitu ſuo regna, Danorum videlicet, Nordmanorum, & Anglorum teneret, mox ſuccedentibus proſperis, regis cæleſtis eſt oblitus: quia conſanguineam ſuam à Suedia duxit vxorem. Quod dum Alberto Archiepiſcopo valde diſpliceret, furentem regem, miſſis ad eum legatis, de ſcelere tanto terribiliter increpauit; poſtremo ni reſipiſceret, excommunicationis gladio feriendum eſſe minatus eſt. Tunc ille in furorem conuerſus, omnem Hamburgenſem parochiam vaſtare & exſcindere minabatur. Ad quas minas imperterritus Archiepiſcopus, arguens & obſecrans, perſtitit immobiliter, donec tandem per literas Papæ Danorum tyrannus flexus, libellum repudij dedit conſobrinæ.

Anno Domini M.L I. Synodus generalis habita eſt apud Maguntiam, præſidente Domino Leone Apoſtolico & Henrico Imperatore, cum Epiſcopis Bardone Moguntino, Euerhardo Treuirenſi, Hermanno Colonienſi, Alberto Bremenſi, Engelhardo Magdeburgenſi, cæteriſque prouinciarum ſacerdotibus. In qua quidem Spirenſis Epiſcopus Subico, cui adulterij crimen intendebatur, examinatione ſacrificij purgatus eſt. Præterea multa ibidem ſancita ſunt ad vtilitatem Eccleſiæ, præ quibus ſimoniaca hæreſis & nefanda ſacerdotum coniugia Olographa ſynodi manu perpetuo damnata ſunt. Albertus Archiepiſcopus Bremenſis eo tempore, quo tam clari in Eccleſia homines fuerunt, ſapientiæ ac virtutum merito fere omnes præcel-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

luit. Tantus itaque apud Papam, talis apud Cæſarem habebatur, vt de rebus publicis abſque eius conſilio nihil ageretur. Quapropter, nec in procinctu belli, vbi vix locum habet Clericus, Imperator illum ſibi deeſſe noluit, cuius inexpugnabile conſilium ſæpe ad euitandos expertus eſt inimicos. Eodem anno maius altare tribunalis Bremæ dedicatum eſt in honorem genitricis Domini noſtri Ieſu Chriſti. Eodem tempore Cæſar Henricus ingentibus regni diuitiis vtens, in Saxonia Goſlariam fundauit, quam de paruo, vt dicitur, molendino vel tugurio venatorio formans, in tam magnam, ſicut nunc videri poteſt, ciuitatem bono auſpicio & celeriter perduxit. In qua etiam ſibi conſtruens palatium, duas omnipotenti Deo congregationes inſtituit, vnam donans ex his regendam tenendamque Pontifici, eo quod illi indiuiduus comes vel cooperator in omnibus exiſteret. Tunc etiam ſibi data eſt ſpes acquirendi vel accipiendi Comitatus, & Abbatias, vel prædia, quæ magno deinceps Eccleſiæ periculo mercata eſt Bremenſis Eccleſia; vtpote cœnobia Laureſſæ & Corbeiæ. Comitatus autem Bernardi & Egberti: prædia vero Suiticum, Pliſna, Groningmor, Diſpergum & Liſmona. Quibus iam dubia fide poſſeſſis, arbitratur Archiepiſcopus, ſe aut per mare ambulaturum, aut per terram nauigaturum; poſtremo omnia, quæ in animo habuit, facile perfecturum; præſertim eo fultus adminiculo, quod potentiſſimus Papa Leo pro corrigendis Eccleſiæ neceſſitatibus, venit in Germaniam, quem ſciret ſibi pro veteri amicitia nihil negaturum, quod iure cuiquam præſtari deberet.

Anno Domini M. L I. Iacobus, Sueonum Rex Chriſtianiſſimus, obiit, & ſucceſſit ei frater eius Emund Gamul peſſimus. Nam iſte à concubina Olaph natus erat, & cum baptizatus eſſet, non multum de Chriſtiana religione curauit. Habuitque ſecum quendam Epiſcopum, nomine Oſmund Acephalum, quem dudum Sigafridus, Nordmannorum Epiſcopus, Bremæ ſcholis docendum commendauit. Quo egreſſo, Bremenſe clauſtrum, regula,

diſciplina fratrum, & concordia defecit, acephalis omnia turbantibus. Verum hiis poſtea beneficiorum oblitus, Romam pro ordinatione acceſſit; indeque repulſus, per multa loca circumiuit erroneus, & ſic demum meruit à quodam Poloniæ ordinari Archiepiſcopo. Qui veniens in Suediam, iactauit ſe à Papa conſecratum ad illas partes Archiepiſcopum. Sed cum Albertus Archiepiſcopus legatos ſuos ad regem dirigeret Emundum, inuenerunt ibi eundem gyrouagum Oſmund, crucem Archiepiſcopali more ante ſe ferentem. Audierunt etiam, quod barbaros adhuc neophytos non ſana doctrina fidei Chriſtianæ corruperit. Quorum ille territus præſentia, ſolitis Regem populumque dolis impulit, vt legati repellerentur, quaſi Apoſtolici domini non habentes ſigillum. Erant autem legati fratres Bremenſis Eccleſiæ, quorum potiſſimus fuit Adalwardus, Bremenſis clauſtri Decanus, verum tunc Sueonum genti ordinatus Epiſcopus. Hos igitur à Sueonibus taliter expulſos, quidam Regis nepos, nomine Steinkeil, proſecutus ſuppliciter ſe commendauit orationibus eorum. Iſte namque ſolus ſuper fratres miſericordia motus, obtulit eis munera, tranſmiſitque eos per montana Suedorum ſaluos, vſque ad ſanctiſſimam Gude reginam, quæ à rege Danorum pro conſanguinitate ſeparata, in prædiis ſuis trans Daniam commorabatur, hoſpitalitati eleemoſyniſq; vacans, & cæteris ſanctitatis inſiſtens operibus. Quæ legatos cum ingenti honore, quaſi à Deo miſſos, recipiens, magna per eos xenia Archiepiſcopo miſit. Interea Sueones, qui Epiſcopum ſuũ repulerant, diuina vltio ſubſecuta eſt. Et primo quidem filius Regis, nomine Amund, à patre miſſus vt dilataret imperium, cum ad Amazonas perueniſſet, veneno, quod illæ fontibus immiſcuerunt, tam ipſe quam exercitus eius perierunt. Deinde cum aliis cladibus, tanta etiam ſiccitas & frugũ ſterilitas Sueones afflixit, vt miſſis ad Archiepiſcopum legatis, epiſcopum ſuum cum ſatisfactione repoſcerent, fidem gentis pollicentes. Gauiſus ergo pontifex, petenti gregi Adalwardum præfecit paſtorem. Qui

perueniens in Sueoniam, tanta omnium acceptus eſt alacritate, vt gentem Wirnilanorum & Scritifingorum integram Chriſto lucratus, etiam miracula virtutum in populo fecerit. Eodem tempore mortuus eſt Amund, Rex Sueonum: Poſt quem Steinkil, nepos eius, leuatur in regnum, qui fidelis erat Domino Ieſu Chriſto. Adalwardus Epiſcopus à rege Haraldo inuitatus venit in Nordmanniam, ibique corpus cuiuſdam viri, qui ante annos L X. defunctus eſt, nec omnino putreſcere potuit, facta abſolutione reconciliationis, mox in puluerem redegit. Erat enim ille homo quondam à Libentio Archiepiſcopo propter piraticam excurſionem excommunicatus, ſicut ipſi Adalwardo per viſionem reuelatum eſt.

Anno Domini M. L V I I. Heinricus quartus, Heinrici Imperatoris filius, L X X X V I I. ab Auguſto, regnare cœpit, & regnauit annis X L I I. Saxones congregato exercitu, gentem efferam Witiciorum hoſtiliter inuaſerunt, diuerſiſque malis eam affligentes, Romanæ ditioni ſubdiderunt, & acceptis obſidibus, ad propria redierunt. Ex illo tempore Bremenſem Eccleſiam omnes calamitates oppreſſerunt, Alberto Archiepiſcopo tantum curiæ negotiis intento. Ad gubernacula enim regni mulier cum puero magno imperij præfuit detrimento. Indignantes enim principes, aut muliebri poteſtate conſtringi, aut infantuli ditione regi, primo quidem communiter vindicarunt ſe in priſtinam libertatem, vt non ſeruirent, deinde contentionem mouerunt inter ſe, quis eorum videretur eſſe maior, poſtremo armis audacter ſumptis, Dominum & Regem ſuum deponere moliti ſunt. Tandem ſeditionibus ad pacem inclinatis, Albertus Bremenſis, & Anno Colonienſis Archiepiſcopi, Conſules declarati ſunt, & in eorum conſilio deinceps ſumma rerum pendebat.

Anno Domini M. L V I I I. in Norwegia Rex Haraldus crudelitate ſua omnes Tyrannorum furores exceſſit illo tempore. Multæ enim per illum Eccleſiæ dirutæ, multi Chriſtiani ab illo per ſupplicia ſunt necati. Oblationes

quoque ac theſauros, qui ſumma fidelium deuotione ad tumulum fratris ſunt collati, ipſe vnca manu corradens, militibus ſuis diſperſit. Pro quibus cauſis Albertus Archiepiſcopus legatos ſuos direxit ad eundem Regem, literis ſuis tyrannicas eius increpans præſumptiones, ſpecialiter vero admonens de oblationibus, quas non liceret cedere in vſus laicorum, & de Epiſcopis, quos vel in Anglia vel in Gallia contra fas, ſe contempto, fecit ordinari, cum per eum auctoritate ſedis Apoſtolicæ iure conſecrari deberent. Ad hæc mandata tyrannus commotus in iram, legatos Pontificis ſpretos abire præcepit, dicens, ſe neſcire, quis ſit Archiepiſcopus, aut potens in Norwegia, niſi ſolus Haroldus. Et alia plura deinde fecit & dixit, quæ ſuperbiæ eius proximam intendebant ruinam. Nam & Papa Alexander, confeſtim miſſis ad eundem Regem literis, præcepit, vt tam ipſe, quam Epiſcopi ſui Vicario ſedis Apoſtolicæ dignam exhiberent ſubiectionis reuerentiam. Sequitur reſcriptum literarum Apoſtolicarum:

Alexander Epiſcopus, ſeruus ſeruorum Dei, Haraldo, Nordmannorum Regi, Salutem & Apoſtolicam benedictionem.

Quia adhuc rudes in fide exiſtitis, & in Eccleſiaſtica diſciplina quodammodo claudicatis, oportet nos, cui totius Eccleſiæ commiſſum eſt regimen, diuinis admonitionibus vos frequentius viſitare. Sed quia ob longarum difficultatem viarum per nos hoc agere minime valemus, ſciatis, nos Alberto Bremenſi Archiepiſcopo, vicario noſtro, hæc omnia firmiter commiſiſſe. Prædictus itaque venerabilis Archiepiſcopus, legatus noſter, ſuis nobis eſt conqueſtus Epiſtolis, quod Epiſcopi veſtræ prouinciæ aut non ſint conſecrati, aut data pecunia contra Romana priuilegia, quæ ſuæ Eccleſiæ ſibique data ſunt, in Anglia vel in Gallia peſſime ſint ordinati. Vnde ex auctoritate Apoſtolorum Petri & Pauli vos admonemus, vt ſicuti Apoſtolicæ ſedi reuerentiam ſubiectionis debetis exhibere, ita præfata

venerabili Archiepiſcopo, vicario noſtro, & vice noſtra fungenti, vos veſtrique Epiſcopi impendatis, &c.

His apud Nordmanniam geſtis, magnopere ſtuduit Archiepiſcopus, vt regi Danorum conciliaretur, quem prius offenſum habuit in repudio conſobrinæ: Sciuit enim ſi talem ad ſe colligeret virum, leuiorem ſibi ad cætera, quæ in animo geſſit, introitum fore. Venit igitur Sliaſwig, vbi facile notus, & ſuperbo Regi reconciliatus, muneribus atque conuiuiis certauit Archiepiſcopalem potentiam regalibus anteferre diuitiis. Denique ad confirmandum pactum fœderis, ſicut mos eſt inter barbaros, habito viciſſim per octo dies conuiuio, & rebus Eccleſiaſticis ibi diſpoſitis, pontifex cum gaudio domum reuerſus, perſuaſit Cæſari, vt euocatus Rex Danorum in Saxoniam, vterque alteri perpetua confœderaretur amicitia. Cuius confœderationis beneficio multum lucri Bremenſis Eccleſia ſuſcepit, & legatio borealium nationum, cooperante Suein rege, proſperis ſemper aucta eſt incrementis. Trans Albiam quoque, & in Slauania, adhuc res Eccleſiæ magna gerebantur proſperitate. Godeſchalcus enim de quo ſupra dictum eſt, vir prudentia & fortitudine prædicandus, accepta in vxorem filia regis Danorum, Slauos ita perdomuit, vt eum quaſi Regem timentes tributum offerrent, & pacem cum ſubiectione peterent. Qua temporis occaſione Hamburg pacem habuit, & Sclauania ſacerdotibus Eccleſiiſque plena fuit. Godeſchalcus igitur vir religioſus & timẽs Deum, Archiepiſcopo etiam familiaris, Hamburg ſoluendorum cauſa votorum ſolitus erat frequenter venire. Proculdubio in omni Slauania nemo vnquam ſurrexit potentior, & tam feruidus Chriſtianæ religionis cultor. Igitur omnes Slauorum populi, qui ad Hamburgenſem pertinent curam, toto tempore, quo Godeſchalcus ſuperuixit, Chriſtianam fidem deuote coluerunt. Tunc etiam per ſingulas vrbes cœnobia fiebant ſanctorum virorum canonice viuentium, item Monachorum atque ſanctimonialium, ſicut teſtantur hæc, quæ in Lubice, Aldenburg, Raciſburg,

Leontio, & in aliis ciuitatibus ſingula videntur. In Magnopoli vero, quæ eſt ciuitas Obodritorum, tres Deo ſeruientium dicuntur fuiſſe congregationes. Gratulabatur ergo Archiepiſcopus de nouella plantatione Eccleſiarum, miſitque de ſuis Epiſcopis & preſbyteris viros ad principem Godeſchalcum ſapientes, qui rudes in Chriſtianitate populos confortarent. Ordinauit autem in Aldenburg, defuncto Abelino, Eizonem Monachum. Iohannem Scotum conſtituit in Magnopoli. Ariſtonem quendam, ab Hieroſolymis venientem, in Raciſburg deſtinauit. Sicque Aldenburgenſis Eccleſia in tres diuiſa eſt Epiſcopatus, quod quidem Imperiali minime factum inſtitutione, ſed Alberti Archiepiſcopi adinuentione. Ipſe enim vir magnificus & præpotens in regno, cum Papam & Cæſarem propitios, atque voluntati ſuæ per omnia conſentaneos haberet, in omnibus borealibus regnis Daniæ, Suediæ & Nordwegiæ functus eſt auctoritate Archiepiſcopali, & legationis Apoſtolicæ miniſterio. Nec his contentus, patriarchatus honorem aſſequi voluit, atque infra terminos ſuæ parochiæ XII. ſtatuere Epiſcopatus diſpoſuit.

Anno Domini M. LXII. Bernardus Dux Saxonum obiit, qui à tempore ſenioris Libentij iam per XL. annos Slauorum atque Nordalbingorum res ſtrenue adminiſtrauit. Cuius hæreditatem Ordolphus & Herimannus filij eius, inter ſe partiti ſunt. Hi ergo memores antiqui odij, quod patres eorum, licet occulte, contra Bremenſem Eccleſiam exercuerunt, ſtatuerunt aperte iam vltionem repetendam in Epiſcopum, totamque Eccleſiæ familiam. Et quidem Dux Ordulfus viuente adhuc patre, hoſtili ſtipatus multitudine, Bremenſem in Freſia deuaſtauit Epiſcopatum, homineſque Eccleſiæ cæcauit, alios etiam legatos ad ſe pro pace directos, publice verberari & decaluari iuſſit. Poſtremo omnibus modis Eccleſiam & ſuos impugnare, ſpoliare, cædere, & pro nihilo habere cæpit. Archiepiſcopus ergo querelam ad curiam deferens, nihil aliud meruit, quam derideri. Nam & Rex puer à Duce &

 fratre

fratre eius primo deriſui habitus eſt. Quapropter Archiepiſcopus, vt fratres ab inuicem diuelleret, Herimannum Comitem adoptauit in militem, profectuſque eo in Vngaricam expeditionem cum Rege, quaſi princeps militiæ eius, relicto ſuper negocia Regni Annone, Colonienſi Archiepiſcopo. Reſtituto autem in Regnum Salomone, quem Vngari bello expulerant, Albertus cum Rege puero victor ab Vngaria regreſſus eſt. Tunc Comes Herimannus magnum ambiens beneficium, quod dare noluit Epiſcopus, ſtatim in furorem verſus eſt, venitque contra Bremam cum exercitu copioſo, diripienſque omnia, quæ ibi erant, ſoli pepercit Eccleſiæ. Caſtella vero omnia, quæ pontifex diuerſis conſtruxerat locis, diruta ſunt. Archiepiſcopus eo tempore primatum Curiæ tenebat. Cuius audita querela, Comes ſecundum iudicium palatij exilio relegatus, poſt annum clementia Regis abſolutus eſt. Deinde vero idem Comes, & frater eius Ordolfus, ad ſatisfactionem Eccleſiæ venientes, pro delicto ſuo L. manſos obtulerunt, & terra quieuit dies paucos. Tunc etiam Rex vaſtationi Bremenſis Eccleſiæ condolens, tranſmiſit ad ſolatium fere centum pallia, cum aliis vaſis argenteis, itemque libris, candelabris & thuribulis auro paratis. Hæc autem ſunt munera, quæ Rex miſit ad reædificationem Eccleſiæ: tres calices aureos, in quibus erant libræ auri X. vnum vas Chriſmale argenteum, ſcutum argenteum deauratum, Pſalterium aureis ſcriptum literis, thuribula & candelabra argentea, dorſalia IX. regalia, caſulas XXXV. cappas, Dalmaticas & ſubtiles XIIII. & vnum plenarium, cuius tabula IX. libras auri habuit, & alia multa. Tunc etiam Corbeia atque Laureſſa cœnobia, pro quibus diu multumque Epiſcopus laborauerat, Eccleſiæ Bremenſis præceptis tradita ſunt. Tunc & Liſmona in ditionem venit Eccleſiæ, quæ cortis ſeptingentos manſos habet, & maritimas Hatheleriæ regiones poſſidet, pro qua ſoluenda Archiepiſcopus Agneti reginæ dedit IX. libras auri, quoniam hæc in partem ſuæ dotis ceſſit. Quinquaginta ergo Cortes dominicales

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

cales habuit Archiepiſcopus, ex quibus Walde maxima vnius menſis perſoluit ſeruitium, cæterarum Wibergon minima XIIII. dierum. Tanta erat opulentia huius Epiſcopi. Statuit autem omnes Comitatus ſuæ parochiæ, qui in ſua diœceſi aliquam iuriſdictionem videbantur habere, in poteſtatem Eccleſiæ redigere, ad inſtar aliorum Præſulum, & maxime Wirceburgenſis, qui in Epiſcopatu ſuo neminem dicitur conſortem habere. Ipſe enim cum teneat omnes Comitatus ſuæ parochiæ, Ducatum etiam prouinciæ gubernat. Quapropter ab initio quidem illum maximum Freſiæ Comitatum de Fiuelgoe à Rege adeptus eſt, quem prius habuit Dux Gotafridus, tunc vero Ecbertus. Penſionem annuam dicunt eſſe mille librarum argenti, quarum CC. Ecbertus ſoluit, fuitque miles Eccleſiæ. Archiepiſcopus autem obtinuit eundem Comitatum per X. annos, vſque ad expulſionis ſuæ diem. Alter Comitatus erat Vdonis, qui per omnem parochiam Bremenſem ſparſim diffunditur, maxime contra Albiam, pro quo Archiepiſcopus Vdoni tantum obtulit de bonis Eccleſiæ, quod ſingulis annis mille libras argenti ſoluit. Cum vtique tanta quantitate precij maior poſſet fructus Eccleſiæ omni anno parari: niſi quod ſufficit, ideo pauperes eſſe, vt diuites ſeruos habeant. Tertius erat Comitatus in Freſia, Bremenſi parochiæ vicinus, qui dicitur Emiſgoe; pro quo Archiepiſcopus Regi pactus eſt, ſe mille libras argenti daturum. Cuius pecuniæ ſummam cum facile non poſſet habere, iuſſit cruces, altaria, coronas, & cætera ornamenta Eccleſiæ deponi. Quibus denudatis, infelicem maturauit contractum perficere. Gloriabatur autem, pro argentea cito ſe auream facturam Eccleſiam, omniaque ablata reſtituere in decuplum, ſicut & prius in deſtructione clauſtri viſus eſt egiſſe. Tunc & ornamenta aurea, quæ obtulit domina Emma, confracta ſunt. Aurifaber autem illa conflans, ad ſonitum mallei audiuit quaſi vocem gementis pueri. Tali modo theſauri Bremenſis Eccleſiæ à veteribus ſummo labore, magnaque fidelium deuotione collecti, tunc pro

nihilo ſunt peſſundati. Vix tamen ex pecunia eadem media pars debiti conflata eſt. Gemmæ autem diſtractæ quibuſdam meretriculis donatæ ſunt. Ab illo ergo die ruentibus in occaſum proſperis, omnia Bremenſi Eccleſiæ aduerſa fuerunt: Archiepiſcopus & ſui ab omnibus ſicuti hæretici exſibilabantur. At ille omnium voces paruipendens, ſimul etiam relicta rei domeſticæ cura, totus in curiam vehemens, & in gloriam præceps ferebatur.

Anno Domini M. L X V I. Albertus Archiepiſcopus conſulatum curiæ adeptus eſt, æmuliſque remotis, ſolus primatum arcemque Capitolij poſſedit, non tamen ſine inuidia, quæ ſemper gloriam ſequitur. Tunc vero quædam aurea renouaturus ſecula in conſulatu ſuo, cogitauit diſperdere de ciuitate Dei omnes operantes iniquitatem, præcipue illos, qui vel in Regem manus miſerunt, aut Eccleſias deprædaſſe videbantur. Cuius delicti conſcientia cum fere omnes Epiſcopi & Principes regni tangerentur, vnanimiter conſpirabant, vt ille ſolus periret, ne cæteri periclitarentur. Igitur omnes Triburiæ congregati, cum Rex præſens adeſſet, Albertum Archiepiſcopum, quaſi ſeductorem & magum, à curia depulerunt. Audientes autem Duces Ordulfus & filius eius Magnus, Comeſque Herimannus, Pontificem ab ordine Senatorum eſſe eiectum, gauiſi ſunt, atque vt eum penitus à ſuo Epiſcopatu depellerent, cogitabant. Ipſe autem eo tempore cum nihil tutius haberet, Bremæ ſedit, inimicorum cuſtodia vndique vallatus. Cumque tota Ducis familia paſtorem & Eccleſiam perſequerentur, Magnus ante omnes ſæuiebat, glorians ſe reſeruatum eſſe, vt rebellem domaret Eccleſiam. Aiunt Ducem Bernardum, futurorum præſcium, hoc ipſum ſæpe cum gemitu narraſſe, qui in extremis poſitus dixit, filios ſuos ad excidium Bremenſis Eccleſiæ fataliter deſtinatos. Vidit enim per ſomnum, ex penetralibus ſuis egreſſos in Eccleſiam vrſos, aproſque, deinde ceruos, ad vltimum lepores. Vrſi, inquit, & apri erant parentes noſtri, fortitudine, ſicut dentibus armati: Cerui ſumus ego & frater meus,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

ter meus, ſolis decori cornibus: Lepores autem ſunt filij noſtri, modicæ virtutis & timidi. De quibus metuo, ne impugnantes Eccleſiam, diuinam incurrant vltionem. Quapropter ſub obteſtatione diuini timoris, præmonuit eos, ne quid impium cogitarent aduerſus Eccleſiam & Paſtorem, neve læderent etiam hunc aut illum, quorum iniuria redundet in Chriſtum. Hæc ille ſurdis auribus præcepta reliquit. Magnus enim filius Ordulfi filij Bernardi, collecta latronum multitudine, non eo modo Eccleſiam impugnare conatus eſt, quemadmodum parentes eius, verum ipſum Eccleſiæ paſtorem perſecutus, vt contentionem diutinam finiſſe videretur, aut membris truncare, aut funditus interficere quærebat Epiſcopum. Nec tamen illi dolus ad cauendum defuit, auxilium vero in militibus nullum habuit prorſus. Ipſo ergo tempore Archiepiſcopus à Magno Duce obſeſſus, clam metu fugit Goſlariam, ibique ſecure apud Loctunam in prædio ſuo per dimidium annum manſit, caſtra autem & ſeruitia eius ab hoſtibus direpta ſunt. Tandem fædus cum Magno pepigit, offerens ei beneficium de bonis Eccleſiæ mille manſos & amplius, vt qui hoſtis erat, miles fieret, eo nimirum tenore, vt Comitatus Freſiæ, quorum alterum Bernardus, alterum Ecbertus inuito retinebat pontifice, Magnus abſque omni dolo iuri Eccleſiæ vendicaret, atque defenderet. Ita prorſus diuiſo in tres partes Epiſcopatu Bremenſi, vnam partem Vdo, alteram partem Magnus poſſedit, tertia vero vix remanſit Epiſcopo, quam etiam ipſe poſtea Bernardo, aliiſque Regis adulatoribus diſtribuens, fere nihil ſibi retinuit. Nam & curtes Epiſcopij, & decimæ Eccleſiarum omnes ceſſerunt in vſum Laicorum. Tantis ergo largitionibus nil erga Vdonem & Magnum lucratus eſt, quam ne expelleretur à ſuo Epiſcopatu: à cæteris vero nihil aliud ſeruitij meruit, niſi vt Dominus vocaretur. Eo tempore Godeſchalcus, de quo ſupra dictum eſt, à Sclauis eſt interfectus, quos ipſe ad Chriſtianitatem nitebatur conuertere. Et quidem vir omni æuo memorabilis magnam partem.

tem Slauorum conuerterat ad diuinam religionem. [Paſſus eſt autem in vrbe Leontia, quæ & Lenzin, VII. Idus Iunij cum preſbytero Ippone, qui ſuper altare immolatus eſt, & aliis multis tam Laicis, quam Clericis, qui diuerſa pro Chriſto tulerunt ſupplicia.] Aſſuerus etiam Monachus, & cum eo alij apud Raciſburg lapidati ſunt. Qui cum ad paſſionem veniſſet, rogauit paganos, vt prius ſocij, quos deficere metuebat, lapidarentur. Quibus coronatis, ipſe gaudens cum Stephano genua poſuit. Huius ſancti Aſſueri ſeruatur brachium integrũ apud Stadium, in Eccleſia beatæ Virginis. * Slaui igitur potiti Victoria, totam Hamburgenſem parochiam ferro & igne demoliti ſunt: Sturmarij & Holſati fere omnes aut occiſi, aut in captiuitatem ducti: Caſtrum Hamburg funditus excíſum eſt, & in deriſionem Saluatoris noſtri etiam Cruces à paganis truncatæ ſunt. Ciuitas etiam Sliaſwig exciſa eſt funditus. Huius auctor cladis Pluſſo dicitur fuiſſe, qui ſororẽ huius Godeſchalci habuit, domumque reuerſus, & ipſe obtruncatus eſt. Itaque omnes Slaui, facta conſpiratione, ad paganiſmum denuo ſunt relapſi, eis occiſis, qui perſtiterunt in fide. Dux Ordulfus ſæpe contra Slauos dimicans, per XII. annos, quibus patri ſuperuixit, nullam obtinuit victoriam. Igitur expulſio Archiepiſcopi, & mors Godeſchalci, anno Henrici regis VIII. Archiepiſcopi XXII. præſenti anno Domini contigit. Ab hoc autem Anno vacauit ſedes Aldenburgenſis Lubeke, annis LXXXIIII. Hæc eſt Slauorum tertia negatio; quos primo Carolus conuertit, ſecundo Otto tertius, tertio vero tunc Princeps Godſchalcus. Et hæc mala ſignauit ille horribilis Cometa, qui ipſo anno apparuit circa dies Paſchæ. Eodem quoque anno clades maxima per Wilhelmum Nordmannicum in Anglia facta eſt.

Anno Domini M. LXVII. ſurrexerunt de populo Holſatorum amplius quam DC. familiæ, tranſmiſſoq; amne, abierunt via longiſſima, quærentes ſedes opportunas, vbi furorem perſecutionis declinarent: veneruntque in montes Har-

tes Harthicos,& manſerunt ibi ipſi & filij & nepotes eorum vſque in hodiernum diem. Eodem tempore Albertus, Bremenſis Archiepiſcopus,zelo, vt aiunt, Colonienſis Epiſcopi à curia perturbatus,Bremæ ſedit priuatus,ſolitarius & quietus. Cum autem nihil reſidui haberet, de rapinis pauperum vixit, & de bonis ſanctarum congregationum. Toto autem ſeptennio,quo ſuperuixit Archiepiſcopus,ex illo famoſo & opulento Bremenſis Eccleſiæ hoſpitali nulla prorſus data eſt eleemoſyna. Quod ex eo miſerabile & inhumanum videbatur,quoniam & tempus famis incubuit,& multi pauperes vbique in plateis reperti ſunt mortui.

Anno Domini M. LXVIII. Albertus Archiepiſcopus poſt triennium expulſionis ſuæ voti compos effectus, in priſtinum curiæ gradum reſtitutus eſt. Moxque ſuccedentibus proſperis, ſummam rerum, quod eſt Vicedominatus,iam ſepties Conſul metuit. Deliberans vero iam tunc caute ambulandum eſſe erga principes, vt non eos, ſicut antea, offenderet, Colonienſi primum pontifici reconciliari voluit, deinde cæteris, in quos ipſe, vel qui in ipſum peccaſſe videbantur. Deinde remotis Eccleſiæ ſuæ impedimẽtis, pro cuius exaltatione tam in ambitu curiæ,quam in profuſione pecuniæ videbatur improbior, non fuit ocioſus. Quo tempore Pliſnam, Duſburg, Groningin & Sincicum acquiſiuit. Wildeſhuſen præpoſituram, Bremæ vicinam,prope in manibus habuit, & Roſenuelde Hamburg proximam. Diſpoſuit vero Archiepiſcopatui ſuo XII. ſubiicere Epiſcopatus, quos ex ſua diuideret parochia, propter eos ſuffraganeos, quos in Dania cæteriſque gentibus Bremenſis tenet Eccleſia, ita vt primus eſſet in Palmis, ſecundus in Hilgenſtat,tertius in Raciſburg,quartus in Aldenburg,quintus in Mikilinburg, ſextus in Stade, Septimus in Liſmonia, Octauus in Wildeſhuſen, nonus in Bremis,decimus in Ferda,vndecimus in Ramſola, duodecimus in Freſia. Nam Ferdenſem Epiſcopatum ſe facile poſſe adipiſci, non ſemel gloriatus eſt. Poſtremo autem in

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

Hamburg iam aperte laborauit Patriarchatum efficere. Henricus Rex adoleſcentiæ vſus libertate, Saxoniam ſolam ex omni Romano imperio cœpit incolere, Principes deſpicere, nobiles opprimere, inferiores ſuſtollere, venatui, luſibus, cæteriſque huiuſmodi exercitiis plus quam iuſtitiis faciendis, vt accuſatus eſt, operã dare, filias illuſtrium, quibuſlibet obſcure natis coniugare, priuata præſidia, nimirum potentibus regni non ſatis fidens, inſtituere. His diſcordiæ ſeminariis contigit Regi quam plurimos inſidiatores tam vitæ quam regni ſuccreſcere. Qui tamen cum maturitatis nec dum plene attigiſſet annos, erant qui non tam ipſum, quam Albertum Bremenſem Archiepiſcopum culpandum iudicarent, quod eius conſilio hæc omnia ageret.

Anno Domini M.LXIX. Agnes Imperatrix, mater regis Hinrici, obiit. Eodem anno famoſum illud colloquium Hinrici regis cum rege Danorum habitum eſt in Luneburg, vbi ſub obtentu fœderis, contra Saxones arma laudata ſunt. Eodem anno reſtincta eſt illa conſpiratio prima in Regem facta. In qua Dux Otto & Magnus, deuaſtata per annum Saxonia, tandem conſilio Archiepiſcopi in poteſtatem Regis ſe dederunt. Archiepiſcopus autem bona Eccleſiæ recepit, quæ ante Magnus habuerat.

Anno Domini M. LXX. Albertus Archiepiſcopus in ſumma rerum gloria poſitus, licet crebra corporis moleſtia pulſaretur, negociis tamen publicis deeſſe noluit, à Rheno ad Danubium, indeque in Saxoniam cum Rege portatus eſt in lectica. Dicunt quidam, regia ſponſione laudatum eſſe, vt in proxima ſolennitate paſchali, conuenientibus apud traiectum Rheni Principibus, ibi confirmarentur ei omnia, quæ de Laureſſa vel Corbeia & cæteris deſiderauit anima eius. Alij autem aſſerunt, callidis à Rege dilationibus protractum eſſe, quo ſcilicet Laureſſam dimittens, vbicunque mallet in regno, bis tantum ſuæ reciperet Eccleſiæ donandum. Verum ille pertinax incepti, dum nihil aliud velle reſpondit, tandem fruſtrato niſu

decidens,

decidens, vna & vitam & Lareſſam cum cæteris Eccleſiæ bonis perdidit. Siquidem mores viri licet ſemper à communi mortalium habitudine diſſentirent, circa terminum tamen inhumani, intolerabileſque, & alieni à ſemetipſo videbantur, maxime poſt diem expulſionis ſuæ, vel parochiæ deuaſtationis. Poſt illum inquam diem, ira, pudore, doloreque maiori, quam ſapientem virum decuit, permotus, quia recuperandi bona Eccleſiæ non inuenit conſilium, ex nimia ſollicitudine impos mentis effectus eſt. Porro quæ per eum deinde gerebantur, alicuius errantis vel deſipientis videbantur, ſicut eſt illud, quia noctem integram vigilando, diem tranſegit dormiendo: illudque quod à veritate auditum auertens, ad fabulas & ſomnia conuerſus eſt: Item illud, quod eleemoſynarum oblitus in pauperes, omnia quæ habere potuit, diſperſit in diuites, præcipue in adulatores; & quod diſperſis bonis Eccleſiæ, cum nihil haberet reſidui, de rapinis miſerorum vixit, & legitimis ſanctarum congregationum, & quod de præpoſitura villicationem, & de hoſpitali præpoſituram fecit. Illud etiam quod facilius ſolito prouocatus ad iram, aliquos manu percuſſit vſque ad effuſionem ſanguinis. Multos etiam ignominioſis exaſperans verbis, non minus ſe quam illos inhonorauit. Talis ille ante finem, à ſe totus alteratus, & priſtina virtute peſſundatus, quid vellet, quid nollet, nec ſibi, nec vlli ſuorum ſatis poterat eſſe notum. Cæterum talis erat eloquentia eius vſque in finem, vt ſi eum audires concionantem, tibi facile perſuaderetur, omnia per illum plena ratione magnaque auctoritate fieri. Igitur inſignis vir, germanus eius, ſcilicet Palatinus Comes Fredericus, audita fama deteriorationis viri, ad corripiendum fratrem vſque Liſmoniam peruenit. Sed fruſtra commonens eum de his, quæ honori eius attingerent vel ſaluti, moleſtus abſceſſit: Nothebaldum, qui erat vir maleficus, adulator, & mendax apertiſſimus, ſuoſque pares accuſans, qui ſuis maleficiis illuſtrem virum circumuenerunt, ſuiſque dementem reddiderunt conſiliis. Pontifex

autem eo tempore ad tantam peruenit infamiam, vt magicis inſeruiſſe artibus diceretur. In principio autem introitus ſui vnum dixit verbum, quod vtinam non dixiſſet: Omnes ſcilicet Epiſcopos, qui ante eum præſederunt, obſcuros fuiſſe ac ignobiles, ſolum ſe generis & diuitiarum titulis excellere; porro, dignum, qui maiorem ſortiretur cathedram, vel ipſam ſedem Apoſtolicam. Talia non ſemel iactantem viſio magna perterruit. Vidit igitur nocte intempeſta, ſe in conuentum Eccleſiæ raptum, vbi Miſſarum ſolennia deberent celebrari, aſtantibus XIIII. ſuis ex ordine prædeceſſoribus; ita vt proximus, qui ante eum fuit, Alebrandus perageret Miſſarum ſolennia. Cumque lecto Euangelio, ſacerdos ad ſuſcipienda offerentium munera conuerſus, perueniſſet ad Albertum, qui ſtabat in vltimo chori loco, mox toruis in eum intuens luminibus oblationem eius repulit, dicens: Tu homo nobilis & clarus non potes habere partem cum humilibus. Et abſceſſit in hæc verba. Sane ex illa hora pænitens ſuper his, quæ incaute protulit, verbis, omnes prædeceſſores in ingenti veneratione habuit, ſeque multis gemitibus teſtabatur indignum ſanctorum conſortio virorum. Vnde etiam mox ſtatuit, per ſingulos anteceſſorum ſuorum anniuerſarios de curte Bramſtede conuiuia fratribus dare pleniſſima, atque pauperibus. Nam & alia pænitentiæ ſigna reliquit, ſicut eſt illud, quia poſt diem vaſtationis Eccleſiæ, ſiue expulſionis ſuæ, nunquam balneis vſus eſt, nunquam hilaris viſus, raro proceſſit in publicum, vel ad conuiuium, niſi ad curiam iſſet, aut diei feſti neceſſitas popoſciſſet. Multotiens etiam amariſſime fleuit, ſi quando vaſtationis Eccleſiæ recordatus eſt, ſiue cum ipſos vaſtatores conſpexit. In die itaque natalis Domini, cum Dux Magnus præſens adeſſet, magnaque recumbentium multitudo, hilares conuiuæ, finitis epulis, plauſum cum voce leuauerunt: quod tamen non parum diſplicuit Archiepiſcopo. Itaque innuens fratribus, qui tum aderant ſimul, præcepit cantori vt imponeret antiphonā: Hymnum cantate nobis. At vero

laicis denuo perſtrepentibus, inchoari fecit, Suſtinuimus pacem, & non venit, Domine. Tertio vero cum adhuc in poculis vlularent, iratus valde, leuari menſam præcepit, magna voce pronuncians: Conuerte Domine captiuitatem noſtram; reſpondentibus fratribus, Sicut torrens in Auſtro. Ita fugiens in oratorium, ſequentibus fratribus, incluſus fleuit amare. Hæc & alia in eo compunctionis lamenta videbantur, adeo vt Monachus multotiens fieri deſiderarit, aut in miniſterio legationis ſuæ in Sclauania, vel in Swedia, ſiue Iſlandia mori optauerit, aut pro Chriſto decollari mereretur. Tandem ſæua morum perturbatione infractus, cum ſimul fortunæ exterioribus quateretur aduerſis, etiam corpore debilitari cæpit. Dumque medicorum auxilio ſtuduit valitudinem recuperare, in grauiorem mox incidit infirmitatem. Quo etiam tempore ad curiam tendens, graui caſu de equo lapſus eſt. Tunc ergo compunctus, fleuit amare, correctionemque vitæ ſuæ Deo promittens, ſtatim conualuit, totumque ſuperuiuens triennium, multa compleuit, non tamen omnia quæ promiſit. Ex eo nimirum balneis, quæ fere cotidie ſueuit habere, ſale recoctis abſtinuit, & reliquis multis, quæ populo grauia eſſe perſenſit. In iſtis diebus peruenit quædam mulier, habens ſpiritum Pythonicum. Hæc voce publica dixit omnibus celerem Archiepiſcopi tranſitum affore infra biennium, ni forte conuerteretur. Hoc & medici teſtati ſunt. Erant autem cum Pontifice Nothebaldus, & alij Pſeudoprophetæ, vaticinantes illum tam diu victurum, donec poneret omnes inimicos ad ſcabellum pedum ſuorum: quibus melior fides adhibebatur. Viſæ ſunt eo tempore apud Bremam cruces ſudaſſe lachrymis, porci caneſque violaſſe Eccleſiam, adeo vt vix poſſent ab ipſa altaris crepidine repelli. Viſi ſunt & lupi in ſuburbanis locis gregatim vlulantes, horribili iurgio certaſſe cum bubonibus. Hæc ab omnibus ſiniſtra nunciabantur in Epiſcopum reſpicere. Quatuor autem dies ante obitum ſuum Goſlariæ poſitus, ex conſuetudine ſua nec potionibus nec

 phlebo-

phlebotomiis contineri voluit. Quare grauiſſimo dyſenteriæ morbo correptus, & vſque ad oſſa attenuatus, ſuæ adhuc immemor ſalutis, Reipublicæ negocia vſque ad extremam tranſitus ſui horam tractauit. Aderat ibi Magdeburgenſis Epiſcopus Wezel, & alij fratres, petentes, vt intromitterentur: quos tamen ipſe excludi præcepit à ianuis, dicens ſe præ immundicia infirmitatis indignum, vt ab aliquo videretur. Soli tamen Regi concedebatur aditus ægrum viſitandi, quem dilexit etiam vſq; in finem. Illum ergo ſuæ fidei admonens, & diuturni ſeruitij, multis generibus commendauit ei Eccleſiam ſuam. Adamatus quidam medicus ante triduum mandauit Archiepiſcopo, obitus ſui diem proximum adeſſe. Quod ille diſſimulans, Nothebaldum ſolum præ oculis habuit, quia ſpopondit ei mutationis ſuæ horam cito affuturam.

Anno Domini M. LXXII. Albertus Archiepiſcopus, cum adhuc de præſenti vita ſperaret, die medio ſextæ feriæ, ſuis ad epulas ſedentibus, in agone ſolus iacens exhalauit ſpiritum XVII. Kal. Aprilis, Indictione X. anno Alexandri Papæ XI. Henrici regis quarti XVI. Præter libros ſanctorumque reliquias & veſtimenta ſacra, fere nihil inuentum eſt in theſauris eiuſdem viri. Quæ tamen omnia Rex accipiens, vna cum præceptis Eccleſiæ, tulit etiam manum ſancti Iacobi Apoſtoli, quam dono Vitalis, Venetiarum Epiſcopi, ab Italia Archiepiſcopus rediens quondam ſecum deportauerat. Igitur corpus Archiepiſcopi magno totius regni ſtupore à Goſlaria Bremam deportatum eſt decimo demum die, quod eſt in annunciatione ſanctæ Mariæ, ſepultumque eſt in medio chori, nouæ, quam ipſe conſtruxit, baſilicæ. Aſſerunt tamen quidam, quod cum ita ſolus iacuiſſet, de omnibus geſtorum ſuorum offendiculis amaram geſſerit pænitentiam, flens & eiulans, ſe dies ſuos perdidiſſe. Eodem anno Hamburg bis incenſa & bis vaſtata eſt. Pagani victores totam Nordalbingiam deinceps habuerunt in ſua ditione, bellatoribuſque occiſis, aut in captiuitatem ductis, prouincia in ſolitudinem

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

dinem redacta eſt. Hanc Pontifex Albertus, ſicut prædeceſſores ſui, omni ſemper amore cenſuit eſſe colendam: Ferturque ſæpe antea rogaſſe vt in ea ſepeliretur. Ibi namque dum adhuc viueret, plerumq; totam æſtatem tranſigens, præcipuas ſolennitates cum magna gloria celebrauit. ibi promotiones Eccleſiaſticorum ordinum legitimis temporibus impleuit. Ibi tempus & locum, quo à Principibus, ſeu à Slauorum gentibus, ſiue à cæteris arctoæ gentis legatis adiri poſſet, conſtituit.

DE LEIMARO.

LEIMARVS, natione Bauarus, ſedit annis XXX. hic de miniſterialibus Henrici regis IIII. originem trahens, vir literatus & prudens, Epiſcopatum ſuſcepit ab ipſo Henrico, adhuc exulante Pontificum electione. Ordinatus eſt autem à ſuffraganeis. pallium ei miſit Papa Alexander.

Anno Domini M. LXXXI. Henricus Rex Romam profectus eſt, habens in comitatu ſuo Liemarum, Bremenſium Archiepiſcopum, penes quem tunc ſumma conſilij erat. & reſiſtente ſibi Papa Hildebrando cum Romanis, ante Caſtellum Sancti Petri caſtra poſuit: vbi etiam crebris per biennium incurſibus Romanorum infeſtatus, parua manu multa viriliter peregit.

Anno Domini M. LXXXIX. Imperator nuptias Coloniæ celebrat, quandam Vttonis Marchionis viduam ducens vxorem. Poſt hæc obſedit caſtrum Gliſce: ſed Albertus Marchio eum inde fugauit, ibique occiſus eſt Burchardus, Laſſanenſis Epiſcopus, qui lanceam regalem ferebat. Ibi etiam Liemarus, Bremenſis Archiepiſcopus, captus eſt à Comite Ludero, qui poſtea regnauit, qui dedit pro redemptione ſua Aduocatiã Bremæ, & CCC. marcas argenti, & ita reſtitutus eſt Epiſcopatui ſuo. Hic baſilicam, quam Albertus prædeceſſor ſuus cæperat ædificare, de incendio villæ parumper maculatam, funditus deſtruxit, & à fundamentis hanc, quæ hactenus cernitur, conſtruxit. Illis tempo-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

temporibus claruit Anſelmus, Cantuarienſis Archiepiſcopus. Eclipſis ſolis facta eſt IX. Kal. Octobris, hora tertia diei, & Draco viſus eſt, & mortalitas magna ſubſecuta eſt.

Anno Domini M. XCVIII. XII. Kalend. Aprilis, [Indictione VI. epacta XV. concurrente IIII.] ſumpſit initium Ciſterienſe collegium.

Anno Domini M. C. inſtituta eſt congregatio Monachorum in Herſenuelde.

Anno Domini M. CI. Liemarus Archiepiſcopus obiit. XVII. Kalend. Iunij.

DE HVMBERTO.

HVMBERTVS Archiepiſcopus Bremenſis, ſedit annis tribus, poſtea obiit, anno Domini milleſimo centeſimo quarto, in Brema eſt ſepultus, vir ſimplex & rectus apud Deum & homines.

DE FREDERICO.

FREDERICVS Archiepiſcopus Bremenſis, ſedit annis octo. Iſte obiit anno Domini M. CXXIII. III. Kal. Februarij. Luderus Dux Saxoniæ Caſtrum Vordæ ædificauit ab annis Domini M. CXII. Eodem tempore Eilmarus iunior, Comes de Aldenburg, filius Eilmari & Rikencen, filiæ Idæ de Elſtorpe, mouit quæſtionem de hæreditate eiuſdem Idæ contra Principes Stadenſes. Vdonem Marchionem & filium eius Henricum, qui eandem hæreditatem, quoad vixerunt, quiete poſſiderunt. Sed Comes Fridericus eum à quæſtione ſummouit. Iſta namque Ida, nobilis fæmina de Sueuia nata, in villa Elſthorpe manens, hæreditatem habuit, quæ adhuc hæreditas Idæ dicitur. Hæc fuerat filia fratris Imperatoris Henrici III. filia quoque ſororis Leonis Papæ, qui & Bruno. Hæc nupſit Lippoldo, filio Dominæ Gliſmodis, & peperit Odam ſanctimonialem de Rinthelen, quam poſtea clauſtro abſoluit,

recom-

recompenſans, villam Stedeſtorp prope Heſlinge pro filia, & tradidit regi Ruziæ, cui peperit filium Warteſlaw. Sed rege mortuo, Oda infinitam pecuniam in oportunis locis ſepeliri fecit, & in Saxoniam rediit cum filio & parte pecuniæ, & ſepultores occidi fecit, ne proderent, & cuidam nubens, peperit filiam Harmam, matrem Comitis Burchardi de Lucken, quem poſtea Hermannus, Landgrauius de Wincenburg, in dolo occidit, cum eſſet vaſallus ſuus. Warteſlaw autem reuocatus in Ruziam, pro patre regnauit; & ante obitum ſuum recuperauit pecuniam, quam mater abſconderat. Habuit etiam Ida filium Ecbertum Comitem, quem primus Vdo, Marchio Wiſtede, prope Elſtorpe occidit, cum tamen eſſet cognatus ſuus. Ida vero orbata hæredibus, Romam profecta eſt ad auunculum ſuum Papam Leonem, & ſalubribus monitis dimittendi debitoribus ſuis debita ab ipſo inſtructa, rediit Elſtorpe, plenarie Vdoni dimittens iniuriam de nece filij: & vt quietius ſuis poſſet frui poſſeſſionibus, ipſum Vdonem ſuum hæredem fecit, adoptans eum in filium: qui etiam verſa vice de hæreditate ſua c c c. manſos Idæ dedit poſſidendos quam diu viueret, [curiam videlicet Tuſchenſen, curiam Otfredheſſen, curiam Huſſinge, curiam Waſten, curiam Bumen curiam Rotholuingenhuſen, curiam Slimæ, curiam Ripe: & præterea pecuniam; pro cuius parte, ſcilicet pro L. Marcis, obſignauit Frogerſen & Frankenburſteld Eccleſiæ Heſlinge, quæ eodem titulo adhuc poſſidentur.] Ida vero duos habuit maritos abſque Lippoldo, ſcilicet Comitem Dedonem, & Comitem Etlherum Album, quorum vterque in Thietmarſchia occiſus eſt, cum eſſet ibi Comes. Alter eorum de Ida genuit filiam Rikencen, quam duxit Eilmarus, Comes de Aldenburg, genuitque ex ea filium Eilmarum, ſicut prædictum eſt. Item Ida peperit Akariman, matrem Burchardi de Lucken. Item Idæ fuit filius Burchardus, Treuerenſis maior Præpoſitus, qui poſtea in Archiepiſcopum eſt electus. Hic ædificauit lapideam ſtructuram in Elſtorp. Ida ergo mortua, deuoluta

 eſt hære-

eſt hæreditas ad prædictum Vdonem, Marchionem primum, cui etiam cõpetebat alia ratione. Nam cum nullus de eius ſanguine hæreditatem illam ſibi multo annorum ſpatio vendicaret, in ius regiæ poteſtatis ceſſit. Et prædictus [Vdo] tenuit Comitatum Stadenſem ab Eccleſia Bremenſi in beneficio, qui Comitatus erat illam hæreditatem continens. Hanc igitur prædicti Principes, Vdo primus & ſecundus, & filius ſecundi Henricus, abſque vlla contradictione vſq; in præſentem Domini annum poſſederunt, quo videlicet anno Eylmarus iunior de Aldenborg eam impetens, à Frederico, qui Cometiam Stadenſem à ſæpedictis Principibus in adminiſtratione tenuit, tranſactione de rebus dominorum ſuorum facta, à quæſtione ſummotus eſt. Huius namque Frederici auia & mater de Anglia nauigantes, in Comitatu Stadenſi naufragium paſſæ ſunt; & ſecundum priſci iuris rigorem tam homines quam res regiæ ditioni ſunt mancipati. Suggeſſit ergo Dux Friderico, Bremenſi Archiepiſcopo, vt ipſe Comitem Fridericum Eccleſiæ ſuæ mancipium euincere ſatageret. In Bremenſi quippe Eccleſiæ Comitatu auia & mater ſua prætextu naufragij, ſeruituti ſunt addictæ.

DE ADALBERONE.

ADALBERO Archiepiſcopus Bremenſis ſedit annis XXIIII. Henricus Marchio puer veneficio interijt. Quo defuncto, Comitatum Stadenſem, quem prius Fridericus habuit in adminiſtratione, obtinuit per pecuniam ab Archiepiſcopo Alberone in beneficio.

Anno Domini M.CXXXIII. ſurrexit eo tempore Sacerdos quidam Vicelinus nomine, & venit ad Regem Slauorum Lubeke, rogauitq; dari ſibi facultatem prædicandi verbum Dei infra terminos ditionis ſuæ. Dedit autem Dominus illi intellectum & cor docibile: Orationi etiam ſæpius vacans, omnium ſanctorum ſuffragia efflagitabat, præcipue vero Beati Nicolai, cui ſpecialius ſe mancipauerat. Vnde

rat. Vnde etiam contigit, vt vice quadam eiuſdem natalicia celebraturus, in Oratorio ſanctæ Brigidæ ſocios conuocarit; vbi veſpertino & matutino officio ſolenniter expleto, Angelicæ voces à quibuſdam auditæ ſunt, pſallentes iuxta morem Cleri reſponſorium: Beatus Nicolaus iam triumpho potitus. Iſte Vicelinus ſub Friderico Archiepiſcopo vocatus Bremam, ibique ſcholas ſtrenue rexit. Poſtea cum quodam iuuene Thietmaro perrexit in Franciam, & ſtuduit ſub Magiſtris Rodolpho & Anſelmo. Tribus igitur annis in ſtudio tranſactis, reuerſi ſunt. Tietmarus in Bremis fit Canonicus, Vicelinus Magdeburg ad Nordbertum veniens, fit ſacerdos. Deinde venit Bremam ad Archiepiſcopum Alberonem, à quo legationem accepit ad gentes Slauanicas, cum Rodolpho Hildenſemenſi & Ludolpho Verdenſi Canonicis. Hi Hinricum Regem repertum in Lubecke conuenerunt, rogantes dari ſibi facultatem prædicandi verbum Dei. Qui nihil titubans, viros digniſſimos coram gente ſua magnis honoribus extulit, deditque eis Eccleſiam Lubeke, vbi tuta ſecum ſtatione poſſent conſiſtere, & agere quæ Dei ſunt. Redeunt in Saxoniam ordinaturi de rebus ſuis, & præparaturi ſe ad iter Slauicum. Eo tempore Archiepiſcopus Adalbero pertranſiit Albiam, venitque Meltorp, & Vicelinus cum eo. Venerunt ad eum ciues de Faldera, rogantes dari ſibi ſacerdotem. Archiepiſcopus acceptum per manus Vicelinum, commiſit eum cuidam Marchrado præpotenti viro: ſicq; abiit cum ipſis. Dedit autem ei Dominus gratiam in conſpectu gentis illius, ſtatimque vt prædicare cæpit, multa populi caterua ad pænitentiam confugit.

Anno Domini M. CXXXV. Fridericus, Comes Stadenſis, obiit Idibus Aprilis.

Anno Domini M. CXXXVI. Lotharius Imperator Hertzeuelde veniens, pecuniam, quam Fredericus Comes Stadenſis, eidem monaſterio contulerat, ſcilicet DC. marcas argenti, de altari ſanctæ Mariæ abſtulit, ordinatiſque rebus dedit Ducatũ Saxonię Henrico genero ſuo, Duci Bauariæ.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

Anno Domini M. CXLII. ſuſcitauit Deus ſpiritum trium fratrum, Dudonis, Adekonis, & Ricberti, vt nouellam plantationem in ſuburbio Stadenſi erigerent, capellam ibi ligneam conſtruentes, quam Albero Archiepiſcopus Breméſis, anno Pontificatus ſui XIX. VI. Nonas Iulij dedicauit, & Conradus, Abbas Hertzeueldenſis, virum venerabilem Aldalwardum, cum Eluero, Godeſchalco & aliis fratribus ibidem tranſmiſit. Dedicata eſt autem Eccleſia lignea in nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis, & perpetuæ virginis, Petri & Pauli Apoſtolorum, Iohannis Apoſtoli & Euangeliſtæ, Viti, Coſmæ & Damiani martyrum. Statuitque Albero Epiſcopus, vt iidem tres fratres cum vxoribus, & filiis & filiabus, & reliqua progenie, & familia ipſorum, ibidem in perpetuum reciperent ſacramenta Eccleſiæ, & ſepulturam. Conceſſit etiam, omnes colonos Eccleſiæ ab omni cenſu, expeditione, villæ vel vrbis munimine, & petitione precaria, liberos & immunes.

Anno Domini M. CXLIIII. Rodolphus iunior, Comes, in Thietmarſia occiſus eſt in Cometia ſua, & frater ſuus Hartuicus, maior præpoſitus Bremenſis, dedit omnem hæreditatem ſuam Bremenſi Eccleſiæ, vt concederetur ſibi Comitatus Bremenſis. Et ſic Bremenſis Eccleſia, quæ Principes Stadenſes in quieta poſſeſſione longo tempore tenuerant, in ſuum dominium recepit, hæreditatem videlicet Principum, & Idæ & Frederici; & facta eſt legitima hæres parentum præpoſiti Hartwici, per ſolennem & legalem donationem. Inueſtitus eſt ergo Hartwicus Præpoſitus, & Fridericus Palatinus, ſororius ſuus, ſuſcepit pallium à Rege Conrado; & ſtatutum eſt, vt eſſet coadiutor ſuus, & iudicaret pro eo in placitis Principalibus. Dux autem Henricus adhuc puer per tutores ſuos conqueſtus eſt Regi, & omnibus Principibus, quod Archiepiſcopus Albero matri ſuæ promiſiſſet, quod ſi moreretur Rodolfus, filio ſuo Duci conferret Comitatum. Vnde poſt multas querelas ſecundum mandatum Regis conuenerunt Rameſlo ad cauſæ definitionem. Archiepiſcopus præfuit in Iudicio

vna ex parte, puer Dux ex alia. Præpoſitus & Palatinus conſtiterunt ad negotij ventilationem. Auditores aderant Thietmarus Verdenſis Epiſcopus, Albertus Marchio, Comes Hermannus de Winceberg, & frater ſuus, Henricus de Aſte, & magna multitudo militum. Ibi in litis conteſtatione homines Ducis arma rapuerunt, & ſeditione facta Archiepiſcopum captiuauerunt, & aliquamdiu Lunenburg in captiuitate detinuerunt, vt aliquid extorquerent ab eo. Tandem videntes, quod moueri pœnis vel minis non poſſet, liberum abire permiſerunt. Præpoſitus Hartwicus ab Hermanno de Luchore captus, cum ſperarent homines Ducis, quod ipſis eſſet præſentandus: & cum iam intentarent ei mortem, adductus eſt ad Marchionem Albertum, & ſic liberatus. Tempore Imperatoris Henrici II. Henricus Caluus, qui manſit in Hertzeuelde caſtro bonus & manſuetus, vxorem habuit Hildegardam, quibus filius ſolus fuit ſuperſtes Henricus, Canonicus in Hildemſem. Hic cum à ſuis à Clericatu tractus eſſet, vt apoſtaſiam eleemoſynis redimeret, deſtructo caſtro Herſeuelde, tempore Libentij ſenioris, Archiepiſcopi Bremenſis, & Bernardi, Ducis Saxoniæ, fecit ibidem Conuentum Clericorum. Hic quaſi damnatus eſſet legum cenſura, ter ſe redemit prædiis, ornamentis & aliis poſſeſſionibus, & omnia contulit eidem Eccleſiæ; fecitque ibidem Præpoſituram, annuente Libentio Archiepiſcopo, & Eccleſiam conſecrante. Hic appellatus eſt Bonus Henricus, & genuit duos filios, Sifridum Comitem, qui Stadium ædificauit. Hic à piratis capto caſtro, cum fratre compræhenſus eſt. Frater cum in tranſtris compedibus vinctus ſederet, in nauem piſcatoris ſaliit, & abductus ſaluatus eſt. Piratæ ſiquidem dederant pacem volentibus redimere captiuos, & ita patuerat aditus piſcatori. Barbari ergo de fuga Principis offenſi, fratri videlicet Sifrido, vtramque manum amputauerunt, & omnes captiuos diuerſis pœnis peremerunt. Elapſus autem, finitimos colligens, piratas vicit, & quos viuos comprehendit, ſuſpendit prope Stadie, in loco, qui ab eodem

 euentu

euentu dicitur Wargaburg. Mutilatus autem liberatus eſt, & vxorem duxit de Bauaria, & genuit Sifridum filium, fratre mortuo ſine hærede. Iunior Sifridus vxorem accepit Adalam, & dedit Herſeueldo bona Trebenece prope Berneburg. Hic genuit Comitem Luderum, qui accepit vxorem Alheidim, amitam Rodolfi, quem Saxones elegerunt in Regem contra Henricum, genuitque ex ea Vdonem primum, qui factus eſt Marchio. Huius Vdonis tempore Comitatus Stadenſis donatus eſt Bremenſi Eccleſiæ, & ſuſceptus ab iſto in pheudo.

Albero, Bremenſis Archiepiſcopus Adalwardum primum Abbatem ſanctæ Mariæ in Stadio conſecrauit, cum Abbate Roſenueldenſe pridie Nonas Iulij.

Anno Domini M.CXLVIII. Albero Archiepiſcopus obiit.

DE HARTWICO.

HARTWICVS, maior præpoſitus Bremenſis, Rodolphi Marchionis filius, eligitur in Archiepiſcopum; & ſedit annos XX.

Anno Domini M.CXLIX. Hartwicus Archiepiſcopus, quia pax erat in Slauia, propoſuit reædificare ſedes Epiſcopales, quas barbaricus furor olim deſtruxerat, ſcilicet Aldenburgenſem, id eſt Lubeke, Raciſburgenſem, Mikilinburgenſem, id eſt Swerin. E quibus Aldenburgẽſem Magnus Otto primus inſtituerat, ſubiiciens ei Polabos, Obotritos à terminis Holſatorũ vſq; ad flumen Panem & ciuitatem Demin. Impoſuitq; in Aldenburg primum Põtificem Marconem. Poſt hunc ſecundus erat Egwardus, tertius Wago, quartus Ezike, quintus Folchardus, ſextus Rembertus, ſeptimus Benno, Octauus Meinerus, nonus Abelinus, decimus Ezo. Huius temporibus ſurrexit in Hamburgenſi Eccleſia magnus Adelbertus, qui de peregrinis Epiſcopis, quos in menſa ſua habebat, Iohannem ſtatuit Mikilinburg, Ariſtonem Raciſburg. atque in hunc modum Aldenburgenſis ſedes in tres diuiſa eſt Epiſcopatus. Poſtquam igitur

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

igitur permittente Deo propter peccata hominum Chriſtianitas adnullata eſt in Slauia, vacauerunt hæ ſedes annos LXXX. IIII. vſque ad tempora Hartwici Archiepiſcopi. Qui propter generis nobilitatem duplici principatu clarus, magno ſtudio eniſus eſt, pro recuperandis Suffraganeis Epiſcopis vniuerſæ Daciæ, Norwegiæ, Swediæ, quos Hamburgenſi Eccleſiæ quondam pertinuiſſe, commemorat antiquitas. Sed cum obſequiis & variis largitionibus apud Papam & Cæſarem nihil profeciſſet, ne omnino careret ſuffraganeis, aggreſſus eſt iam pridem oblitos Epiſcopatus Slauiæ ſuſcitare. Accitum autem venerabilem ſacerdotem Vicelinum, Adelburgẽſi ſedi conſecrauit Epiſcopum, cum iam eſſet ætate prouectus, & manſiſſet in terra Holtſatorum annis XXX. In Mekilinburg ordinauit Suchardum.

Anno Domini M. CLII. regnauit Fredericus LXXXVI. ab Auguſto, filius Friderici Ducis, potens ſapientia & fortitudine. Rex Wirceburg conuentum habuit, ibique Hinricum Ducem & Albertum Marchionem diſcordantes pacificauit, & principes expeditionem in Langobardiam iurare fecit. Circa idem tempus Dux Saxoniæ Henricus Vicelino Aldenburgenſi Epiſcopo grauiter inſtitit, vt ferulam paſtoralem ab eo reciperet: quod Bremenſes omnino diſſuaſerunt. Fecit tamen, ne Epiſcopatus periclitaretur. Vicelinus ſedit annis quinque. Vicelino Epiſcopo ſucceſſit Geroldus, natus de Sueuia, Capellanus Ducis.

Anno Domini M. CLV. proficiſcente rege Frederico verſus Romam, Dux poſt ſe vocauit Geroldum Aldenburgenſem electum, vt ſecum Romam iret: Siquidem Hartwicus Archiepiſcopus ipſum noluit conſecrare, quia quaſi per Ducem & Duciſſam electus erat. Nam Archiepiſcopus & Dux minus ſibi fauentes erant ad inuicem, quia Dux bona Epiſcopalia ad libitum occupans, quaſi pro capellano Archiepiſcopum reputabat. Veniente itaque rege Frederico prope Romam, miſerunt Romani legatos ſuos ad Regem in caſtra, qui dicerent, paratum eſſe Senatum & vniuerſos ciues vrbis ad eum excipiendum cum

trium-

triumphalibus pompis, ſiquidem Imperatorio more ſeſe exhibuiſſet. Quo percontante modum, quo ſeſe exhibere deberet, illi aiebant: Regem propter imperiale faſtigium Romam venientem, decere venire more ſuo, hoc eſt in curru aureo, purpuratum, agentem præ curru ſuo Tyrannos bello ſubactos, & diuitias gentium. præterea oportere eum honorare vrbem, quæ caput eſt orbis, & mater imperij, & dare Senatui, quæ edictis præfixa ſunt, videlicet xx. millia librarum argenti, vt per hoc ſuſcitentur animi Senatus ad beneuolentiam, & exhibeant ei honorem triumphalem, & quem electio Principum regni creauit Regem, auctoritas Senatus perficiat Cæſarem. Tunc Rex ſubridens: Grata, inquit, promiſſio, ſed cara emptio. Magna requiritis, ô viri Romani, de exinanita camera noſtra. Puto autem, quia occaſionem quæritis aduerſum nos, imponendo non imponenda. Conſultius vero agetis, ſi his omiſſis, amicitiæ potius, quam armorum ceperitis experimentum. At illi pertinacius inſtabant, iura ciuitatis nullatenus irritanda, alioquin vrbis introitum obſerandum. Rex autem reuerenter vocauit Dominum Adrianum Papam in caſtra, propter participationem conſilij. Siquidem Romani Papam in multis offenderant. Veniente ergo eo in caſtra, Rex feſtinus ei occurrit, & deſcendenti de equo tenuit ſtrepam, duxitq; per manum in tentorium: factoq; ſilentio, locutus eſt Dominus Bauenbergenſis Epiſcopus verbum ex ore Regis & Principum, dicens; Honorabilem ſanctitatis tuæ præſentiam, Apoſtolice Pontifex, ſicut dudum ſitienter deſiderauimus, ita nunc lætanter ſuſcipimus; gratias agentes omnium bonorum largitori Deo, qui nos deduxit, & adduxit in hunc locum, & ſacratiſſima viſitatione tua dignos fecit. Notum igitur tibi eſſe volumus, reuerende Pater, quia omnis Eccleſia, de finibus orbis propter honorem regni collecta, adduxerint Principem ſuum ad tuam beatitudinem prouehendum ad cultum imperij: Siquidem eſt nobilis, prudens, victorioſus, Deum timens, pacificus, catholicæ cultor fidei, & ſanctæ Romanæ

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

Eccleſiæ venerator. Ecce te venientem ſuſcepit intrepidus, ſanctiſſimis tuis veſtigiis humiliter inclinatus. Ergo venerande Pater, tu circa ipſum peragas, vt quæ ei deſunt de plenitudine Imperialis culminis, per tuæ benedictionis munificentiam ſuppleantur. Frater, ait Papa, verba ſunt, quæ loqueris. Princeps tuus debitam beato Petro hac vice non exhibuit reuerentiam: nam ſiniſtram nobis ſtrepam tenuit, cum dexteram debuerit tenuiſſe. Rex ſe excuſat, aſſerens, ſe in tenendis ſtrepis minimũ ſtuduiſſe, & hunc defectum non ex indeuotione, ſed ex inſcientia proueniſſe. Tu, inquit, ſancte Pater primus es, quem tali ſumus obſequio venerati. At Papa, Rex veſter per ignorantiam minima negligit, quomodo maxima expediet? Rex aliquantulum motus ait; Vellem inſtrui, mos iſte vtrum ex beneuolentia ſit, an ex debito? Si ex beneuolentia, cauſari non potero ſuper eo, quod feci non de iure, ſed de arbitrio. Si ex debito, quid refert inter ſtrepam dextram & ſiniſtram, dummodo ſeruetur humilitas, & Princeps ad pedes ſummi Pontificis incuruetur? Inter hæc & talia ſine oſculo receſſerunt. Rex iterum hortatu Principum Papam reuocat, & reuerenter ſuſcipiens redeuntem, ſtrepam dextram Papæ tenuit, & ſederunt. Omnibus ſuper hoc exhilaratis, iterum Papa: Princeps, ait, veſter requirat beato Petro Apuliam, quam Wilhelmus Siculus per vim poſſidet, & ſic ad nos redeat coronandus. Ad hæc Princeps: Sancte pater, ſuper vires noſtras eſt, quod poſtulas, attriti ſumus laboribus & expenſis, qualiter nunc Apuliam requiremus? Opus conſecrationis impleas, vt ſic ad patriam redeamus, reſpiremus paululum de labore, poſtmodum ad agenda, quæ debemus, redibimus expediti. Papa conſenſit, conſilium fit de introitu vrbis, & cauendis inſidiis Romanorum. Dux autem Henricus acceſſit ad Papam, ſupplicans conſecrari ſuum electum Geroldum. Renuit Papa, ſollicitatus per literas Archiepiſcopi Hartwici. Mane facto, præcedente Papa cum Cardinalibus, Rex venit cum omni exercitu ſuo, & Papa ſuſcepit eum ad gradus, intranteſq;

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

domum Petri, aggreſſi ſunt opus conſecrationis. Miles armatus vallabat templum contra inſolentiam Romanorum. Poſt conſecrationem Imperator vrbe egreditur, & militia reficitur. Inter prandendum Romani irrumpunt in caſtra Ducis, proxima muris. Sed Duce cum ſuis fortiter reſiſtente, victoriam obtinuit glorioſe. Papa ergo cum muneribus ei mandauit: Cras conſecrabo electum tuum, & factum eſt ita.

Anno Domini M. CLX. Fredericus Imperator cum Mediolanenſibus pugnauit, vexillum beati Ambroſij auferens, plurimis occiſis cum victoria remeauit. Henricus Dux Epiſcopos in Slauia ordinatos inueſtiuit, Geroldum in Aldenburg, Bernonem in Magnopolin, qui tranſlatus eſt in Suerinenſem vrbem.

Anno Domini M. CLXII. Mediolanum Imperatori traditur. Floruit tunc temporis Petrus Longobardus, qui fecit librum Sententiarum.

Anno Domini M. CLXIII. Imperator tam Rolandum quam Octauianum vocat ad iudicium, curiam indicens Biſunziæ. Venit Imperator, venit Rex Daciæ Waldemarus, in cuius comitatu Dux Dorius erat, quem ipſe poſtea ſubmerſit, quia regnum affectauit. Ibi Waldemarus duo regna, Daciæ & Sueciæ ab Imperatore ſuſcepit. Venit Hartwicus, Bremenſis Archiepiſcopus, conquerens ibidem, quod tria regna Daciæ, Sueciæ, Norwegiæ ſe de ſua ſede abſtraxerint violenter, cum iure deberent ſuam Synodum obſeruare. [Henricus Dux caſtrum Werle cepit.] Deinde vocatis Epiſcopis, Geroldo Aldenburgenſe, Euermodo Raciſburgenſe, Bernone Magnopolitano, locutus eſt eis, vt ab ipſo reciperent ſuas dignitates, & fecerunt. Poſtulante autem Geroldo Epiſcopo, Dux ſedem tranſtulit de Aldenburg in Lubeke, ſtatuens ibi XII. præbendas, & præpoſitum Athelonem, cuius eſt tertia decima. Ibi Rugiani venerunt ad gratiam Ducis. Geroldus Epiſcopus Lubicenſis obiit, cui ſucceſſit Conradus, Abbas de Reddageſhuſen.

Anno

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

Anno Domini M. CLXIIII. Hartwico Archiepiſcopo Conradum Epiſcopum, in Stadio conſecratum, adhuc ſecum in Horburg detinente, XIIII. Kal. Martij orta eſt tempeſtas maxima & maris abundantia, & inuoluit aqua omnes fines maritimos, Freſiæ, Hadeleriæ, & omnem terram paluſtrem Albiæ & Wirræ, & ſubmerſa ſunt multa millia hominum & iumentorum. Submerſus eſt etiam Richbertus, Aduocatus Stadenſis. Reinoldus Colonienſis electus corpora trium Magorum, vt dicitur, de Mediolano Coloniam adduxit.

Anno Domini M. CLXVII. Chriſtianus, Comes de Aldenburg, Duci Heinrico ſe opponens, caſtrum Wege euertit. Bremam intrauit, Bremenſes eum recipiunt, volentes iugum Ducis excutere. Dux collecto exercitu, Bremam adiit. Sed Chriſtianus vada occupans fluminis Getæ, Duci tranſitum prohibuit virtuoſe. Ibi vterque ſedit exercitus quatuor diebus. Quinta die Chriſtianus quatuor inſtaurauit acies pugnaturus. [Dux terga vertens, abiit. Poſtea cum magno exercitu reuertitur;] & Chriſtianus ſe recepit in Aldenburg, nihil timens. Poſtea Aldenburgenſes bello ſe fodiunt inteſtino, ita vt ſacerdote Miſſam celebrante Freſones calicem effunderent, & deferrent. Vnde eadem vrbs in manus Henrici Ducis data eſt, eamque obtinuit vſque dum ab Imperatore humiliaretur.

Hartwicus Archiepiſcopus dedicauit monaſterium beatæ Virginis prope Stadium VI. Kal. Octob.

DE SIFRIDO, ET OTBERTO ELECTO, ET BALDEWINO INTRVSO.

ANNO Domini M. LXVIII. Hartwicus Archiepiſcopus Bremenſis obiit, VIII. Nonas Octobris: & duo ſunt electi, Sifridus Alberti Marchionis filius, & Otbertus Decanus, & factus eſt maximus tumultus in Brema, Gnu-

celino de Zuerin ex parte Ducis inſaniente, ita vt Sifridus electus in Aldenburg cum Præpoſito ſe transferret. Alij fugerunt Horburg. Imperatore curiam habente in Bauenberg, duo electi Bremenſes deſtituti ſunt, & de voluntate Ducis Baldewinus, Haluerſtadenſis Præpoſitus, eſt intruſus. Sifridus fit Epiſcopus in Brandenburg. Baldewinus licet ſenex bona Eccleſiæ Duci conceſſit & ſuis. Pallium à Paſchali accepit, in ſchiſmate conſecratus, vel potius execratus.

Anno Domini M. CLXXI. Thomas, Cantuarienſis Archiepiſcopus, à militibus Henrici, Regis Angliæ, occiditur in templo.

Chriſtianus Moguntinus Archiepiſcopus, Imperialis aulæ Cancellarius, & ſedis Apoſtolicæ legatus, cum Brabantinis per Lombardiam & Thuſciam omnia depopulans, Bononienſes inuaſit, & in equo reſidens, indutus thorace, & deſuper tunica hyacinthina, habens in capite galeam deauratam, & in manibus clauam trinodem, ipſe in eodem prælio dicitur ſtrauiſſe nouem homines propria manu. Vidit Henricus Scholaſticus Bremenſis, qui tum XXXV. annorum Notarius fuerat eiuſdem Chriſtiani, eundem Archiepiſcopum XXXVIII. melioribus terræ dentes cum pertica manu propria excuſſiſſe. Fugiunt Bononienſes, Archiepiſcopus ciuitatem obſidet, exercitus Bononienſibus inſultat. Papa Paſchalis ſtrenuitatem viri amplectens, ſic ei ſcribere ſolebat: *Paſchalis Epiſcopus, ſeruus ſeruorum Dei, Chriſtianiſſimo Chriſtiano, ſedis Apoſtolicæ legato, Imperialis aulæ Cancellario, & Romanæ Eccleſiæ filio fideliſſimo, ſalutem* &c. Die ſequenti poſt victoriam, Archiepiſcopus, indutus Pontificalibus, magnam fecit ſolennitatem ob victorię memoriam; & ipſe aſſiſtens aræ, quæ eſt extra muros Bononiæ, vbi quidam Epiſcopus Aquileiæ ædificauit præclarum palatium de marmore, & templum honorabile marmoreum, celebrauit ſolenniter diuina. Aſtabant ad ſolennia CCC. milites, omnes Monachi apoſtatæ, & fere tot Moniales eiuſdem ſectæ, & præclare cantabant: Gau-

deamus omnes in Domino, diem feſtum celebremus in honore Thebæorum martyrum. Epiſtola: Sancti per fidem. Gratia: Glorioſus Deus. Verſus: Dextera tua Domine. Alleluia: Vox exultationis. Sequentia, Agone. Euangelium: Cum audieritis prælia &c. Poſt; Ite miſſa eſt, Archiepiſcopus & ſui acceptis obſidibus, & infinita pecunia, cum multa præda iuit Anconam, obſidens illam fere per biennium.

Chriſtianus Archiepiſcopus licet Teutonicus, ſcilicet Turingus, diſertus extitit & facundus, vir largus & illuſtris, vtens lingua Latina, Romana, Gallica, Græca, Apulica, Lombardica, Brabantica, & lingua materna. Nulla ciuitas, nulla vrbs ei reſiſtere audebat. Henricus prædictus Scholaſticus retulit, ſe veraciter audiuiſſe, quod aſini ſui exercitus maiores haberent expenſas, quam omnis familia Imperatoris, quæ tamen opulentiſſima videbatur. Clerici & fæminæ exercitus eius duo caſtra munitiſſima cæperunt. Iſte Chriſtianus Anconam tunc obſeſſam fame ſic affecerat, vt calceorum & ſcutorum coria deuorarent. Subiugauit etiam Ferrariam & Rauennam. Terra circa Bremam arſit grauiter, in æſtate feruida fere per menſem, & per ſe ceſſauit. Equus locutus eſt ſeſſori ſuo dicenti, Bibe diabole; Inuitum me poteris ad aquam minare, ſed inuitum non poteris adaquare.

Anno Domini M.CLXXVII. circa idem tempus Imperator Mediolanenſibus offenſus, Principes in auxilium vocauit, & præcipue Henricum Ducem. Qui cum ei difficilis eſſet, ad pedes eius procidit, quem Dux leuare contempſit. Sed Imperatrix eum leuauit, dicens: Surge mi Domine, memor eſto caſus huius, & memor ſit Deus. Obiit Alwardus, Abbas Stadenſis, & de voluntate Ducis quidam ſimpliciſſimus homo, Hertſcuelde enutritus, Godeſchalcus prior, præfuit Eccleſiæ tribus annis. Sed fortuna Ducis à tempore, quo Imperatorem leuare contempſit, labefactari cæpit.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

DE MAG. BARTHOLDO.

ANNO Domini M.CLXXVIII. obiit Baldewinus, Archiepiſcopus Bremenſis, cum ipſa die eſſet depoſitionis ſuæ literas accepturus, & Magiſter Bertholdus eligitur, ſolo Ottone Præpoſito appellante, Euermodus Epiſcopus Raceburg obiit, cui ſucceſſit Sifridus, Præpoſitus Iericontinus.

Anno Domini M.CLXXIX. celeberrimum concilium congregatum eſt Lateranis ab Alexandro Papa XX. Pontificatus ſui anno: ceſſitque à ſchiſmate Iohannes Calixtus, & factus eſt Epiſcopus Beneuentanus. Archiepiſcopi pallia accepta à ſchiſmaticis abiecerunt. Chriſtianus Moguntinus, & Philippus Colonienſis per manum Hyacinthi Cardinalis receperunt noua pallia, refutantes omnem hæreſin, & ſchiſma, præcipue Octauiani, Widonis & Iohannis, ſic dicente quolibet; Ego N. anathematizo & refuto omnem hæreſin, extollentem ſe aduerſus ſanctam Romanam Eccleſiam Catholicam, præcipue vero ſchiſma Octauiani, Widonis & Iohannis, & ordinationes eorum irritas iudico, & eis contradico, & modo & in antea me obediturum iuro, & promitto fidelitatem ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, & Domino meo Alexandro, & ſucceſſoribus eius, iuſte intrantibus, ipſique ſeruiam abſque omni malo ingenio contra omnem hominem, ſecundum ordinem meum. Conſilia eius, quæ mihi ſcripto certo mandauerit, vel ipſe commiſerit, nulli hominum prodam, nec etiam pro periculo corporis aut membrorum. Legatum Eccleſiæ Romanæ honorabo, & ducam & reducam, & iuuabo expenſis. Sic me Deus adiuuet, & hæc ſancta Dei Euangelia. His verbis dabantur Pallia: In nomine patris, & filij & Spiritus ſancti, & in honore Dei genitricis Mariæ, & ſanctorum Apoſtolorum, Petri & Pauli, & ſanctæ Eccleſiæ Romanæ, & Domini Alexandri Papæ, tradimus tibi Pallium, ſumptum de beatiſſimo corpore Petri Apoſtoli, vt eo vtaris in confectione ſacramentorum, & corporis & ſanguinis Do-

mini, & conſecratione Eccleſiarum & Chriſmatis, & ordinatione Clericorum, & celebratione ſynodorum, ſecundum Eccleſiæ tuæ conſuetudinem. Amen. In eodem concilio Bertholdus, Bremenſis electus, petiuit conſecrationem, certiſſimus ordinari. Sed pridie ſederat in concilio inter Epiſcopos inflatus, cum tamen non eſſet preſ byter. Vnde magnam contraxit inuidiam. Et Magiſter Gerardus ſic pro eo allegabat: Domine pater, Ecce Bremenſis Eccleſia concordi & vnanimi voto offert tibi ſponſum ſuum Magiſtrum Bertoldum, virum vndique dignum & moribus approbatum, ſcientia decoratum, liberalibus artibus inſtructum, vtriuſque teſtamenti pagina eruditum, decretorum legumque induſtria peritum virum, vt apparet, perſonatum canonice, & ſine omni contradictione electum; petitque hodie à te accipere gradum ſacerdotij, & cras Epiſcopalem benedictionem. Papa breuiter: Credimus tibi bene, Magiſter, ſed dictum eſt, manum nemini cito impoſueris. Loquemur cum fratribus noſtris, audiemus etiam diligentius modum electionis. Examinantur Bremenſes per duos Cardinales, Reinerum Papienſem & Iohannem Neopolitanum, & inuenti ſunt diſcordare. Papa in conſiſtorio ſuo ſententiatus eſt: Fratres, vidi veſtrum electum, placet perſona, placet ſententia, placet eloquentia, placent etiam, quantum nouimus, mores, verum modus electionis diſplicet, præſertim quia eſt infra ſacros ordines, non dico ſubdiaconatum, ſed acolythatum, electus, quo gradu, ſecundum rigorem iuris, licet contrahere matrimonium, quod canonicis obuiat inſtitutis. Audiuimus etiam ſuper hæc appellationem factam, quam coactus eſt reſignare appellator. Inſuper denuo ſe fecit eligi, & ſecunda electio caſſauit primam. Præterea electus veſter ante ſacros ordines ſuſcepit regalia de manu Imperatoris. Hæc non admittunt diſpenſationem de facili, & alia quæ prætერimus. Inde eſt, quod electionem veſtram infirmamus, & irritam iudicamus. Data ſententia, volenti loqui depoſito, non eſt data audientia, ſed hoſtiarij clamabant: leuate, leuate, leuate.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

Eodem anno Siſridus, Brandenburgenſis Epiſcopus, in ſedem Bremenſem eligitur, filius Alberti Marchionis, & ſedit fere annis quinque: Nam antea in Brandenburg annis XV. ſedit. Media quadrageſima Imperator in Gheyſlehuſen Electionem Siſridi Bremenſis confirmauit.

In ſupradicto conſilio Laterani erant à Papa conſecrati Epiſcopi duo Anglici, & duo Scoti: vnus ſolo equo venerat, alter pedes cum ſolo pedite. Erat ibi etiam Hybernicus, qui Henrico, Scholaſtico Bremenſi, retulit, ſe non habere alios reditus, præter tres vaccas lactantes, quas in defectu lactis parochiani ſui per alias innouabant.

Anno Domini M. CLXXXIII. quidam Bremenſium, ſcilicet Thidericus decanus, Hartwicus cuſtos, poſtea Archiepiſcopus & Segebado ſancti Pauli Abbas, Hermannus Præpoſitus de Burken, & Eylo præpoſitus ſancti Wilhadi, & alij, quos Siſridus ſublimauerat honoribus, conſpirauerunt contra eum, mittentes ad curiam Romanam Heinricum Canonicum, dictum Dobelſtein, eo quod aleator eſſet. Hic vbi erat incognitus, ſciuit in ſe fingere nequiſſimam ſanctitatem. Sed Hinricus Scholaſticus Bremenſis, ei in curia reſtitit, & ſufficienter Archiepiſcopum excuſauit, videlicet quod varium non ferret, nec cum ſuis veſtibus alicui erogatis, mantellum cleri aut militis induiſſet, & quod in deauratis phaleris non incederet, niſi equo ſuo dato, equum ſerui aut militis aſcendiſſet. Et idem Heinricus multas alias friuolas obiectiones eliſit. Imperatore curiam habente Erfordiæ, in Palatio, ſub quo erat cloaca, fractis trabibus ſubmerſi ſunt in cloaca octo Principes & multi nobiles, & plus quam centum milites, nullo Epiſcopo vel Clerico quidquam paſſo. Imperator vix euaſit. Quidam Comes, Heinricus de Schwartenburg potens, ibi profundius corruit. Qui ſemper ſic iurauit; Si hoc fecero, vel dixero, ſubmergar in latrina. Anno M. CLXXXIIII. obiit Siſridus Archiepiſcopus Bremenſis.

DE

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

DE HARTWICO II.

ANNO Domini M. CLXXXIIII. Sifrido Archiepiſcopo ſucceſſit Hartwicus ſecundus. Cui Imperator contulit regalia, Lucius Papa conſecrationem.

Anno Domini M. CLXXXVIII. Abbas Ioachim ſic de Antechriſto prophetauit; Cum fuerint completi M. CCLX. anni, naſcetur Ante-Chriſtus, & hic pro ſanctiſſimo habebitur. Eodem anno Bardewich à Duce deſtruitur.

Anno Domini M. CLXXXX. Bremenſes & Naualis exercitus per mare ſe mouerunt. Woldemarus Sleſwicenſis Epiſcopus Regnum Daciæ ſibi voluit vſurpare, quem Rex capiens vinculauit. Bremenſes Canonici à Burgenſibus multa incommoda pertulerunt, propter Hartwicum Epiſcopum tunc receptum.

Anno Domini M. CLXXXXVII. Hartwicus Archiepiſcopus de terra promiſſionis Venetiam nauigans, in Bremam perrexit, deferens ibi reliquias ſanctæ Annæ, & gladium Petri, quo Malcho auriculam amputauit. Canutus, Rex Danorum, mittens fratrem ſuum Woldemarum Ducem, Hamburg & Stadium propoſuit expugnare. Sed Archiepiſcopus Hartwicus & Comes Adolphus ei apud Eyderam obſtiterunt, Rodolphus Bremenſis Decanus à quodam vili fabro in Freſia in villa Dithuſen cultro eſt perfoſſus; & eadem nocte, ſcilicet Vrbani, mortuus eſt. Bertoldus, Liuonienſis Epiſcopus, à paganis occiditur. Cui Albertus Bremenſis Canonicus ſubrogatur. Iſte Albertus ciuitatem Righe ædificauit.

Anno Domini M. CCIIII. Stedingi cæperunt Comiti Mauricio & aliis Dominis ſuis rebellare. Hartwicus Archiepiſcopus in Stadio recipitur. Hermannus Monaſterienſis Epiſcopus obiit. Cui Otto Bremenſis Eccleſiæ Præpoſitus ſubrogatur.

Anno Domini M. CCVII. Hartwicus Bremenſis Archiepiſcopus, congregato exercitu, Stedingos inuaſit, ſed pecunia accepta rediit, & poſt breue tempus obiit.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

DE WOLDEMARO EPISCOPO SLESVICENSIS ECCLESIÆ.

ANNO Domini M. CCVIII. Woldemarus, Sleſwicenſis Epiſcopus, à Bremenſibus eligitur, & quidam Canonicorum & miniſterialium pro eo ad Romanam curiam diriguntur. Sed quia illicentiatus à Papa receſſit, Papa eum vtroque Epiſcopatu priuauit. Venit tamen, & quibuſdam ſibi fauentibus, ſedem Bremenſem occupauit. Woldemarus ciuitatem Stadenſem, cuius turres & domos tempeſtas modicum ante deiecerat, expugnauit, & rebus omnibus in inuentione Stephani die Dominica ſpoliauit.

DE GERARDO.

ANNO Domini M. CCXI. Papa Gerardum Oſnaburgenſem Epiſcopum in Bremenſem Archiepiſcopum confirmauit. Sed Dux Bernardus Waldemarum quaſi ex voluntate Imperatoris Bremam reduxit, & ciuitas propter eum ſuppoſita eſt interdicto. Stedingi inualeſcunt, caſtrum Munzouue & Sehuſen deſtruunt, caſtrum Hagena obſident. Comes Hinricus de Hoya plurimos Stedingorum cepit & occidit, cum cohortatu Woldemari terram rapinis & incendiis deuaſtarent. Gerhardus Epiſcopus Seluter ædificat. Stedingi Stotele deſtruunt. Imperator cum fratre & Marchione de Brādēborg & Woldemaro obſedit Hamborg, & in pace recepit. Rex Danorum cum multis nauibus Albiam intrat, Stadium inuaſurus. ſed prohibet Palatinus. Poſtea idem Rex Danorū Albiam glacie rigentem tranſiens, Stadium expugnare voluit: ſed antequam gelu ſolueretur rediens, totas vires ſuas in Hamburg conuertit. Fecit itaque caſtrum ſecus Albiam infra vrbem, & Comes Albertus aliud ſupra vrbem. Vnde Hamburgenſes affecti tædio ſe dederunt. Stedingi in grauamen Bremenſium, Gerardo Epiſcopo & miniſterialibus ſociantur: cōtra quorum inſultus Bremenſes Ducem Henricum inuitant.

Statim

Statim Gerardus Epiſcopus & Comes Albertus caſtrum ſuper Schwenge ædificant, ſed Dux Heinricus mox illud euertit. Bremenſes poſtea cum Stedingis, Woldemaro eiecto, Gerardum Epiſcopum introducunt. Vnde Imperator cum fratre Bremenſem prouinciam diruit & incendit. [Caſtrum Vorda à Bremenſis Eccleſiæ miniſterialibus occupatur.] Apud Franckenevorde Gerardus Bremenſis Archiepiſcopus, pro pace inter ſe & Ducem facienda citatus, moritur: & præfuit Bremenſi Eccleſiæ v I I I. annis.

DE GERARDO.

GERARDVS, Palburnenſis præpoſitus, Bernardi de Lippia, primo Comitis, poſt Abbatis, demum Epiſcopi, filius, in Bremenſis Eccleſiæ Archiepiſcopum eligitur. Caſtrum Otterenberge à Bremenſi Archiepiſcopo obſidetur, & capitur. Hermannus, Abbas ſancti Pauli in Brema, in Epiſcopatum ſubſtituitur Leaſenſem. Horborg deſtruitur.

Anno Domini M. C C X X V. fuit validiſſima fames. Comes Adolphus auxilio Gerardi Archiepiſcopi, Heinrici Comitis Zuuerin, & Heinrici de Werle, inuitatus etiam à potentioribus Holſatiæ, Albiam pertranſiit, terram occupat Tranſalbinam. Comes Albertus à Comite Hinrico de Zuuerin in prælio capitur, & cum Rege Danorum auunculo ſuo cuſtodiæ mancipatur.

Anno Domini M. C C X X V I I. Hinricus Dux, & Palatinus Rheni, ſine filio obiit, & Bremenſis Archiepiſcopus Comitatum Stadenſem obtinuit. Rex Danorum à Bremenſe Archiepiſcopo, Duce Saxoniæ Alberto, & comitibus Hinrico de Zuuerin, & Adolfo de Schowenborg, Slauiæque Dominis, in Bornhouede prælio deuincitur die Mariæ Magdalenæ. Hinricus, Raceburgenſis Epiſcopus, obiit. cui Lambertus, Bremenſis Canonicus, [& Hamamburgenſis] ſucceſſit. Hic vnam Miſſam die aſſumptionis Beatæ Mariæ celebrauit, & vnum cœmiterium dedicauit,

& eodem anno obiit. Cui Godeſchalcus, eiuſdem Eccleſiæ Præpoſitus, ſucceſſit. Wulbrando, Paderburnenſe Epiſcopo, in ſedem Traiectenſem tranſlato, Bernardus, Embricenſis Præpoſitus, Paderburnæ in Epiſcopum eligitur, & Bremæ à fratre ſuo, Bremenſe Archiepiſcopo, ordinatur. Hic erat filius nobilis Bernardi, Domini de Lippia, qui à ſuæ iuuentutis tēpore, in omnibus dominij vel militiæ ſuæ actibus ſtrenue ſe geſſit, ita vt circa maturam ætatem, quamuis eſſet debilis & contractus, in ſporta ad prælium deferretur, & inimicos potita victoria ſuperaret. Hic laudabilem vitam quo ad ſeculum, laudabilius in Deo complens, apud Wandehart Ciſterienſi Ordini ſe reddidit, & primum ibidem factus Abbas, non modicum poſt in Liuoniam profecturus, Selonienſibus populis Epiſcopus conſecratur, ita vt in vinea Dei egregie prædicando fideliter laboraret. Mira res. Otto, Traiectenſis Epiſcopus, Bernardum patrem ſuum in Epiſcopum conſecrauit. Idemq; Gerardus alium fratrem ſuum in Epiſcopum Padeburnenſem, ſicut iam prænominauimus, Bremæ ordinauit. ab eodem Archiepiſcopo Bremenſi Hamburg recipitur. Anno Domini M. CCXXIX. Albertus, Liuonienſis Epiſcopus, obiit. Et Bremenſis Eccleſia iure ſuo potita, Magiſtrum Albertum, Bremenſem Scholaſticum, in Epiſcopum elegit, qui poſtea factus eſt Primas in Hybernia. Sed Rigenſes Canonici alium ſcilicet Nicolaum elegerunt, diuque fuit alterinſecus coram iudicibus, impetratis à ſede Apoſtolica, litigatum. Tandem Papa Bremenſibus ſilentium impoſuit pro ſua, vt dicitur, voluntate.

Anno Domini M. CCXXX. Bremenſis Archiepiſcopus Stedingorum inſolentiam repreſſurus, die natali Domini valido bello eos aggreditur, ibique frater eius Hermannus, Dominus de Lippia, vir vtique ſapiens & illuſtris, ſolus occiditur. Vnde ſubita confuſione facta, ille totus bellicus apparatus diſſoluitur.

Bremenſis Archiepiſcopus caſtrum Slutere, contra Stedingos ædificat, ſed ipſi illud protinus euerterunt.

Anno Domini M. CCXXXIII. Crux contra Stedingos vbique auctoritate Apoſtolica prædicatur, & à multis accipitur. Orientalis Stedingia à peregrinis, occiſis Stedingorum plurimis, deuaſtatur, Borchardus, Comes de Aldenburg, à Stedingis pene cum CC. proſternitur peregrinis, relinquens poſt ſe hæredem Henricum Bogenarium. Dominus de Brunſwich, Bremenſi Eccleſiæ contrarius, Cometiam Stadenſem interea populatur. Fames validiſſima in Liuonia, ita vt homines ſe inuicem comederent, etiam fures à patibulis abſtracti magna auidate deuorabantur.

DE HINRICO DVCE BRABANTIÆ CONTRA STEDINGOS.

ANNO Domini M. CCXXXIIII. Hinricus, Dux Brabantiæ, & Florentius, Comes Hollandiæ, Bremæ exiſtentes, contra Stedingos viriliter ſe accinxerunt, tanquam contra inimicos manifeſtos Eccleſiæ. Nam, ſicut probatum eſt ſuper eos, & per Mindenſem, Lubicenſem, Raciſburgenſem, Epiſcopos, Papæ auribus intimatum, ipſi doctrina matris Eccleſiæ penitus vilipenſa, ipſius libertatem conculcauerunt, nulli parcentes ſexui vel ætati. Quæſierunt reſponſa dæmonum, ſimulchra fecerunt cerea, conſulentes etiam in ſuis ſpurcitiis erroneas Pythoniſſas, & quod deterius eſt omnibus, viaticum ſalutis æternæ horribilius, quam deceat exprimi, pertractantes. Clericos etiam & religioſos impie lacerantes cruciabant omni genere tormentorum. Nec propria eis ſufficit perditio; ſed omnes, quos poterant, & maxime ruſticos, in foueam ſuæ perfidiæ ſecum trahere nitebantur. *Sicut* Lucifer lucis æternæ lumine deſtitutus, caduca ſuperbia procurante cælo contineri nequiens, eo quod perpetuæ cæcitatis tenebras incurriſſet, cum ſit perditus, & miniſter perditionis effectus, ne ademptas ſibi delicias ſempiternas poſſit conditionis humanæ dignitas adipiſci (quia ſolent miſeri proſperitate felicium cruciari) illam in profundum perfidiæ

ab altitudine fidei deiicere nititur, vt ſecum in lacum ſuæ miſeriæ deducatur; exiſtimans, per hoc ſuæ damnationis cumulum minorari, cum ſoleat afflictis quoddam afferre ſolatium, grata miſeris ſocietas miſerorum. Ita miſeri & miſerabiles Stedingi, ponentes ſibi omnino Deum contrarium, ſuis perſuaſionibus & malis exemplis grauiter infecerunt populum Chriſtianum, ita vt infinita ruſticorum multitudo, tam in remotis, quam in vicinis prouinciis cõſtituta, verbotenus eos defenderet, & ſi ſe opportunitas obtuliſſet, prompto animo proteruiæ eorum auxilium attuliſſet. Sed Deus miſericordiarum dominus, ſuis fidelibus inſpirauit, vt ad prædicationem crucis ſe viriliter accingerent, ad exterminium tam reprobæ nationis, illæ gaudentes indulgentia, illoque priuilegio, quæ accedentibus in terræ ſanctæ ſubſidium conceduntur. Itaque Bremenſis Archiepiſcopus, Dux memoratus & Comes, peregrinorumque non modica multitudo, VI. Kalend. Iulij die ſabbati proceſſerunt vnanimiter contra ipſos, tanquam diuinæ potentiæ & patientiæ abuſores, parati occumbere, vel ipſos cum eorum nefandis operibus, ad honorem & gloriam Ieſu Chriſti & Eccleſiæ, penitus abolere. Illi econuerſo tanquam ferinis vberibus enutriti, ad hoc crudelius ſæuiebant, & in ſuo Aſmodet ponentes fiduciam, non diffidebant ſe poſſe reſiſtere potenti brachio Domini Zebaoth, & tantæ multitudini ſignatorum. Et mira & miſeranda pertinacia obſtinati, non ceſſabant adhuc claues Eccleſiæ ſceleſtis labiis turpiter blaſphemare. Boleke de Bardenflete, Tammo de Huntorpe, Thedmarus de Aggere, & alij peſſimi maleſuadæ eorum, vt vitam & patriam defenderent, ipſos fortiter hortabantur, dicentes, quod ipſos aut oporteret ſuccumbere, aut ſicut canes rabidos inſanire. Tranſierunt autem medio tempore peregrini Othmundam fluuium, pontem de nauibus facientes, & cum tranſierant, ſapienter ſuas acies ordinabant. Stedingi vt amentes effecti, ac quadam inſania ventilati, non timuerunt ſignatorum multitudinem, nec ſpiritualem

nec materialem gladij poteſtatem, ſed ordinata quidem acie, inordinata autem mente, tanquam furibundi canes proceſſerunt obuiam peregrinis. Dux Brabantiæ & Comes Hollandiæ primo congreſſu peſtilentes illos ſuper agrum Oldeneſche, vbi conuenerant, viriliter inuaſerunt: ſed ipſi ſummo conamine ſe defenderunt. Statim Comes de Cliuo cum ſuis à latere irruens ſuper illos, ipſorum aciem diſſipauit. Clerus qui eminus aſtans, rei exitum exſpectabat, Media vita, & alia miſerationis carmina, cum mærore canebat, & pro crucis victoria ſupplicabat. Nec mora, illi inſipientes & maligni euanuerunt in cogitationibus ſuis, quia ab exercitu Domini opprimuntur, haſtis perfoſſi, gladiis percuſſi, equorum pedibus conculcati. Et ita manus Domini inualuit ſuper eos, vt in breui ſpacio eorum VI. millia interierint. Plurimi ex eis fugæ præſidium poſtulantes, in proxima fouea & in Wiſera ſe ſubmerſerunt. Si qui euaſerunt, ſub cæli ventis quatuor ſunt diſperſi. Sic pertinacia eorum facta eſt coram ipſis in laqueum, & in retributionem, & in ſcandalum. Comes Hinricus de Oldenborg ibidem cecidit, & cum eo peregrini aliqui circiter nouem. Sed Comes Hollandiæ domum veniens, in tormento apud Nouimagium eſt occiſus. Rex Daciæ pro oppreſſione Lubicenſium ſuper fluuium Trauenæ ædificat duo caſtra.

Anno Domini M. CCXXXV. Dux Otto de Brunſwich circa feſtum Martini Bremam obſedit, & factis exactionibus & incendiis, rediit. Caſtrum Otterenberge Duci traditur à quibuſdam, qui illud ceperant quadam nocte.

Anno Domini M. CCXXXVI. Bremenſis Archiepiſcopus & Dux de Brunſwich reconciliati ſunt, & promiſſa eſt pax perpetua inter Eccleſiam & Ducem, & Duci quædam feuda ſunt porrecta. Otterenberge & Horborch deſtruuntur: Monaſterium in Hertzuelde IIII. Kal. Maij totaliter incendio deflagratur. Beata Elizabeth in Marpurg tranſlata eſt Kalend. Maij, præſente Imperatore & multis principibus. Tanta ibi erat multitudo hominum

quantam

quantam ſe nemo vnquam meminit pariter aſpexiſſe. Oblatio auri & argenti ſine fine. Eodem anno in die Pentecoſtes ſoror regis Boemiæ, Domina Agnes, hortatu Minorum fratrum ſe reddit ordini pauperum Dominarum de regula ſancti Franciſci in Praga, ſpreto propter Chriſtum Imperatore Frederico, qui eam in coniugem ante poſtularat. Poſtea Imperator duxit ſororem Regis Angliæ.

QVI ELIGANT IMPERATOREM.

ANNO Domini M.CCXL. Gregorius Papa inſolentias Imperatoris contra Eccleſiam metuens, Principes ſuper electione alterius ſollicitauit. ſed nihil profecit, quia quidam Principum ei reſcripſerunt: Non eſſe ſui iuris, Imperatorem ſubſtituere, ſed tantum electum à Principibus coronare. Electio enim ad iſtos dinoſcitur pertinere. Ex prætexatione Principum & conſenſu eligunt Imperatorem, Treuirenſis, Moguntinus & Colonienſis Epiſcopi. Treuirenſis enim licet de Alemannia non ſit, ratione antiquitatis eligit: quia cum eadem ciuitas à filio Nini, quem Semiramis, nouerca eius ſtuprum ab eo deſiderans, à Babylone fugauit, ſit conſtructa, Abraham Patriarcha trium annorum exiſtente, etiam eſt à tempore Petri Apoſtoli in fide Catholica ſolidata. Palatinus eligit, quia dapifer eſt; Dux Saxoniæ, quia Marſcalcus; & Margrauius de Brandenburg, quia Camerarius. Rex Boemiæ, quia Pincerna eſt, non eligit, quia Teutonicus non eſt. Bernardus, Paderburnenſis Epiſcopus, obiit, cui Simon, frater Domini Bernardi de Lippia, ſucceſſit; & frater eiuſdem Simonis, ſcilicet Otto, maior Præpoſitus Bremenſis, Monaſterienſi Epiſcopo ſubrogatur.

Anno Domini M.CCXLIX. Rex Franciæ cum pluribus ſui regni militibus terram ſanctam adiens, circa octauam Pentecoſten obtinuit Damiatam, quem Fridericus Imperator multis dicitur obſequiis adiuuiſſe.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

Anno Domini M. CCL. feria III. poſt octauam Paſchæ, ſcilicet Non. Aprilis, Rex Franciæ conflictum habuit cum Soldano ſuper Nilum, vbi occiſa ſunt in parte Regis centum & ſexaginta millia Chriſtianorum. Rex autem captus eſt, & reddidit Damiatam, & ſeipſum redemit centum millibus marcarum. Præterea venerant Regi recenter XIII. vaſa plena Bizantiis, & tantæ magnitudinis, quod ſex boues vix trahere poterant vnum vas per duo milliaria vna die. Hæc pecunia tota tranſiit ad Soldanum. His auditis rumoribus, prophetiam Abbatis Ioachimi quidam reduxerunt ad memoriam, qui dixit: Superabitur Francus, capietur ſummus Pontifex, præualebit imperans Alemannus. Sed frater Alexander in expoſitione Apocalypſeos eandem prophetiam tangens, ſubiicit ſic: Sed Eccleſia orat, vt quod dictum eſt in vltionem, tranſeat in ſalutem. Dux Albertus [Horeborch] reædificat, patris violans iuramentum.

Anno Domini M. CCLV. milites de Bederekeſa, pluribus in auxilium euocatis, Worthſatos Freſones inuaſerunt audacter, & quidem prima vice terram intrantes, domos plurimas exuſſerunt. Secunda autem vice, ſcilicet IIII. Idus Septembris, iterum eis in terram intrantibus, & quaſi de victoria ſecuris, occurrerunt Freſones, & fere nudi in armatos impetum facientes, in fugam eos verterunt inopinabilem, cæſis ibidem plurimis, inter quos erant nobiles aliqui, milites multi, prædones famoſi. Imperator Fredericus mortuus eſt, ab Archiepiſcopo Palarmitano abſolutus, & in Sicilia tumulatus. Fredericus Dominus in Haſelthorp de laicatu ad Clericatum aſcendit, & inter cætera virtutum opera, villam Worthen cum omnibus ſuis attinentiis contulit Eccleſiæ beatæ Virginis in Stadio, eiuſdem loci Theodorico Abbate eum exhortante.

Anno Domini M. CCL. circa diem Laurentij, de Erico, rege Daciæ, rumores infortunati ſuccreuerunt, quibuſdam dicentibus, Regem captum, quibuſdam mortuum. Tandem veritas innotuit, quod cum ſecure luderet in aleis, in

domo quadam ſuper aquam poſita, venit ſuper eum inopinate Dux Abel, frater eius, qui amicabiliter eum ibidem inuitauerat, & captum hoſtiliter proiecit in nauiculam, ad locum illum ex induſtria deportatam. Delatus eſt in medium aquæ, quæ dicitur Sli: & Lago quidam de Danorum potioribus, Duci dilectus, cum altera naue celeriter aduenicns, eum decollari fecit, & corpus, multo ferro onuſtum, in profundum illius aquæ ſubmerſit. Rex tamen cum mortem ineuitabilem vidit, ſacerdotem petiit, & obtinuit, & facta confeſſione, vt dicunt, intime decollatori flagitium indulſit, & iam decollandus dixit: Frater meus, ſicut ante Deum heu merui, turpem mihi ingerit mortem; ſed ipſe ſi ſe non emendauerit, ſentiet turpiorem. iſtud contigit in nocte Laurentij. Non multum poſt corpus inuentum eſt à Prædicatoribus ipſo ferro onuſtum, & capite adhuc ad collum pendente. Sepelierunt eum Prædicatores in Eccleſia ſua Sleſwic. Poſtea frater eius Abel fecit eum extumultari, & ibidem in noua moniali Eccleſia ſepeliri. In die omnium ſanctorum Abel coronatur in Regem, vxor eius Mechildis in Reginam, filio eorum Waldemaro adhuc puerulo (quem redeuntem de Rothomago Colonienſis Archiepiſcopus ceperat) adhuc in captiuitate detento. Poſtea die Apoſtolorum Petri & Pauli Rex Danorum Abel, Stransfreſones ab inſolentia eorum volens compeſcere, inopinata morte ab eis eſt occiſus. Chriſtophorus frater eius, ei in regno ſucceſſit. Largo quem prædiximus, cum regali corona & multa pecunia, ab Abel collecta, fugit in Holſatiam: non multo poſt tempore & ipſe occiſus eſt.

DE GERARDO.

GERARDVS Archiepiſcopus Bremenſis, præ nimia ſenectute debilitatus, ita vt in vehiculo per nouem annos de loco ad locum duceretur, cum conſenſu & voluntate Canonicorum & Miniſterialium Bremenſis Eccleſiæ

cleſiæ Simonem Padelburnenſem Epiſcopum, filium fratris ſui tutorem conſtituit, qui præfuit Eccleſiæ Bremenſi VII. annis. Caſtrum Langwedel ædificauit contra malitiam Ducum. Hic Simon bellicoſiſſimus hominum fuit. Guerras & diſcordias dilexit. In bello nunquam victoriam obtinuit, ſed amiſit. Fuit etiam tutor Colonienſis Eccleſiæ tempore Engelberti Archiepiſcopi. Tandem Gerardus Archiepiſcopus, cum ſediſſet in Eccleſia Bremenſi XXXIX. annis, plenus dierum in Caſtro Vorden obiit. Reductus eſt ad ciuitatem Bremenſem, & in Eccleſia honorifice ſepultus.

DE HILDEBOLDO.

MORTVO Gerardo Archiepiſcopo, Canonici Bremenſis Eccleſiæ & alij electores cum ipſis conuenerunt de electione futuri Pontificis tractaturi: & cum concordare non poſſent, maior & ſanior pars Dominum Hildeboldum filium Comitis de Wunſtorpe Archidiaconum Ruſtringiæ in Epiſcopum elegit. Altera vero pars, videlicet Scholaſticus, Cuſtos & Cantor, & quidam alij, Gerardum de Lippia præpoſitum Bremenſis Eccleſiæ in Epiſcopum elegit: dicentes ſe habere plenum ius in electione, ſicut ante habuerunt in electione Epiſcopi Gerardi. Simon igitur tutor quondam Domini Gerardi detinuit Caſtrum Languedel, quod Epiſcopus Hildeboldus cum amicis ſuis obſidens, quadringentis marcis redemit. Similiter Caſtrum Vorde pro eadem ſumma pecuniæ à quibuſdam militibus obſeſſum comparauit. Demum Simon Epiſcopus & tutor, conſilio vſus, Stedingiam intrauit & cum ipſis conſpirationem fecit, multaque mala intulit hominibus Bremenſis Eccleſiæ. Tandem collecto exercitu verſus Wildeſhuſen eſt profectus. quod intelligentes Comites de Oldenborch, & Comes Hinricus Boghenarius, contra ipſos ſimiliter proceſſerunt armata manu: in loco qui dicitur Munderlo pugnauerunt, & plurimos ex

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

ipſis occiderunt, propter quod Simon Epiſcopus confuſus de terra furtiue receſſit, indutus cappa monachali. Deinde Epiſcopus Hildeboldus iter arripuit ad Curiam Romanam, pro confirmatione ſua obtinenda; contra quem miſſus fuit Godefridus, beati Willehadi Decanus, & quidam Canonici cum eo, vt confirmationem, propter contemptum ipſorum, impedirent. Et cum eſſent in Romana Curia conſtituti, Hildeboldus & quidam Canonici ſui, Godfridum Decanum fraude circumuenerunt, promittentes munera & dignitates, vt ipſis literas ſuas præſentarent, quod & fecit, eiſdem literas ſuas aſſignando; promiſerunt etiam eiſdem, vt quidquid iuris haberet Capitulum beati Willehadi in Electione Epiſcopi, deberet de cætero poſſidere pacifice & quiete; quod eiſdem fuit minime obſeruatum. Igitur Hildeboldus, obtenta confirmatione ſua, ad propria eſt reuerſus: ingrediens ciuitatem Bremenſem, cum lætitia eſt receptus. Tandem procedente tempore diſcordia inter Epiſcopum & Burgenſes eſt exorta, ita vt Epiſcopus cum conſilio quorundam Miniſterialium ædificauit Versflete, pro qua ædificatione eſt magna guerra facta, ita vt plurima loca incendiis & rapinis deuaſtarentur. Maxima etiam ſtrages Friſonum facta eſt. Et iſta diſcordia multo tempore perdurauit. Tandem fauente Deo Epiſcopus vſus conſilio diſcretorum, cum Burgenſibus & Friſonibus concordiam fecit. Et magna pecunia data fuit Friſonibus pro homicidiis ipſorum, ita vt qui fratrem vel cognatum ſuum amiſerat, vix fertonem vel dimidium reciperet pro eodem. Iſte Hildeboldus glorioſe Eccleſiam Bremenſem rexit, & eam poteſtate & diuitiis ampliauit. Nam oppidum Wildeſhuſen cum quadam calliditate obtinuit, promiſſa pecunia à quibuſdam ciuibus, quam tamen poſtea ab eiſdem extorſit, cum præfatum oppidum obtinuiſſet. Item, idem Epiſcopus recipiens pecuniam à Duce Daciæ, obſedit ciuitatem Sleſewik, non tamen ſine damno, quia quidam de ſuis ibidem fuerunt occiſi, & alij vulnerati. Et dicitur quod iſte fuerit primus Epiſcopus, qui

ſalarium

ſalarium recepit pro exercitu adducendo. Item fuit homo elatæ mentis, quia cum Albertus & Iohannes fratres Duces de Brunſwik cum maximo exercitu tranſmiſiſſent pontem Verdenſem, intendentes malum inferre Eccleſiæ Bremenſi, Dominus Hildeboldus ipſos nõ timens, miſit milites & ciues Bremenſes, qui cum eiſdem Ducibus placitauerunt, & terram exeuntes cum pace ad propria ſunt reuerſi. Rexit autem Eccleſiam Bremenſem x v. annis menſibus tribus, & in ciuitate Bremenſi obiit: ſepultus eſt quoque in Eccleſia Bremenſi, relinquens Eccleſiæ pacem & diuitias copioſas.

DE GISELBERTO.

HILDEBOLDO Archiepiſcopo viam vniuerſæ carnis ingreſſo, Canonici Bremenſis Eccleſiæ ad Eccleſiam procedentes, Giſelbertum, dictum de Brunchorſt, filium materteræ Hilleboldi, in Epiſcopum concorditer elegerunt. In breue tempus diſpoſitis negotiis ſuis, ad Dominum Papam eſt profectus, quia Papa Gregorius decimus apud Lugdunum prælatorum conſilium conuocauerat, tractaturus de ſubſidio terræ ſanctæ. Statuenſque decimam perſolui per v i. annos continuos ab Eccleſia vniuerſali. Ab iſto Gregorio Giſelbertus recepit ordinem ſacerdotalem, & confirmatus fuit ab eodem, cum lætitia reuerſus eſt, & à Bremenſibus honorifice eſt receptus. Secularis iudicij poteſtatem à Rege Rodolpho poſtmodum obtinuit. Iſte Giſelbertus Kedingos, qui ſe Hildeboldo ante mortem ſuam oppoſuerant, conuocatis militibus & famulis in Stadio ad torneamentum cum quadam ſubtilitate Kedingos deuicit: Terram ipſorum cum eiſdem militibus intrans ipſos potenter ſubiugauit, quoſdam capiendo, & alios occidendo; fortuna fauens Giſelberto eidem arriſit, quia in omnibus ſuis factis fere vſque ad vltimum tempus vitæ ſuæ proſperatus fuit. Ciues Bremenſes multum dilexit, & ſeditiones inter ipſos exortas propriis ex-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

penſis & laboribus ad concordiam reuocauit; in tantum eos promouit, vt à militibus ruſticorum Epiſcopus vocaretur, quod poſtea totum in contrarium eſt conuerſum. Cum ergo Dominus Giſelbertus in die Cænæ Chriſma conſecraſſet, & diuinum officium peregiſſet, reſidens in palatio quidam miniſterialis, qui vulnerauit aurifabrum in ciuitate Bremenſi, ad palatium Epiſcopi peruenit cauſa refugij: quod intelligentes Ciues Bremenſes, in iram ſunt commoti, circumuallantes cum armis palatium Domini Epiſcopi. Et intrantes violenter prædictum famulum cum ſociis ſuis capientes, Clenodia Domini Archiepiſcopi abſtulerunt, & omnia interiora domus cõbuſſerunt: cum tamen paratus eſſet Dominus Archiepiſcopus ſatisfacere pro eodem, & exhiberet ſe paratum ad omnia, quæ prædicti ciues eligere voluiſſent. Eodem die cum ira & turbatione exiens ciuitatem cum ſuis, de cetero miniſterialibus adhæſit, amorem & fauorem quem Burgenſibus exhibuerat, in milites conuertendo. Satisfecerunt tamen poſtea eidem Archiepiſcopo Bremenſes, quia tam viri quam mulieres occurrentes nudis pedibus prouoluti cum vexillis & crucibus receperunt. Ex hoc enim tempore Ciuitati Bremenſi mala plurima euenerunt, quia quidam Burgenſes potentiores & potiores de ciuitate, per violentiam ſunt expulſi, qui auxilio miniſterialium ad ciuitatem Bremenſem venientes, damna plurima intulerunt incendiis & rapinis. Friſones enim Wurtſatiæ & Ruſtringiæ violenter naues Burgenſium inuadentes, bona ipſis abſtulerunt, quoſdam vulnerantes, quoſdam occidentes: de quibus eſſet longum per ſingula enarrare. Item, mortuus eſt Chriſtianus Comes de Oldenborgh apud S. Stephanum in ciuitate, & deductus ad monaſterium Hude, & ibidem eſt ſepultus. Iſte Chriſtianus fuit cognatus Domini Archiepiſcopi Giſelberti, & in tempore iuuentutis ſuæ fuerat Scholaſticus Eccleſiæ Bremenſis, propter quod pacem & concordiam cum Eccleſia & ciuitate Bremenſi habuit, vbicunq; potuit diſcordias euitabat. Iſte iocundus & affabilis

vinum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

vinum dilexit, hoſpes fuit ſplendidus expenſarum; ſocietatemq; clericorum plurimum affectabat: Omni die horas Canonicas beatæ virginis & ſancti Spiritus cum ſeptem pſalmis, tanquam preſbyter decantabat. Iutta Comitiſſa vxor ſua anno elapſo poſt mortem ſuam in Raſtendenſi Eccleſia eſt ſepulta. Item Comes Otto frater prædicti Chriſtiani bellicoſus fuit homo, gaudens incendiis & rapinis, & quando plures habebat terrarum Dominos, inimicos minime timuit & curauit. Tempore pacis parcus fuit in expenſis, ſed tempore diſcordiæ militibus & famulis expenſas & ſtipendia largiter erogabat. Iſto tempore tanta chariſtia frumenti fuit Bremæ, quod plauſtrum siliginis pro XII. marcis argenti emebatur, nullus tamen pauperum mortuus fuit de chariſtia memorata. Item, Giſelbertus Archiepiſcopus audax fuit contra inimicos, & ſatis humilis & tractabilis ad loquendum. Conſanguineis ſuis in multis faciebat bene, qui etiam indigebant. In tantum erat intentus ſecularibus, quod ſpiritualia non curauit: Diuinum officium non multum curans: Raro ordines celebrauit. Triginta annis rexit Eccleſiam honorifice, & defendit potenter: Et eandem caſtris, ædificiis, & diuitiis ampliauit. Nam & caſtrum Thedinghuſen ædificauit: Item nouam ciuitatem apud Buxtehude firmam & munitam: Item, Caſtrum Otterenberghe: Item, caſtrum Rempempe, quod poſtmodum pro quibuſdam bonis Domini Hinrici de Barmſtede vltra Albiam conſtitutis permutauit. Item turrim in caſtro Vorden. Item, pulchram domum lapideam in ciuitate Bremenſi; Item, domum lapideam in Stadio: Item, caſtrum Languedel de nouo ædificauit; domum ibidem ligneam pulcherrimam conſtruendo. Alia etiam bona fecit, quæ longum eſſet enarrare. Item, clauſtrum monialium in Mechelen tranſtulit ad locum, qui dicitur Wolde, & id fideliter promouendo, de propriis redditibus tribuendo ipſius clauſtri redditibus ampliauit: Item ædificauit altare in Eccleſia Bremenſi, apud ſepulchrum prædeceſſorũ ſuorum. Sacerdoti ibidem ſeruienti

deputans

deputans redditus ſufficientes. Et de redditibus conſtitutis altaris memoriam ſuam & parentũ ſuorum ſtatuit canonicis & Vicariis miniſtrari. Item benignus erat, & petitiones ſe petentiũ libenter exaudiebat. Item Comes Otto ſenior de Oldenborgh, qui in caſtro Berna morabatur, ac poteſtate & diuitiis abundauit, fuit auuunculus Hildeboldi & Giſelberti Epiſcoporum. Item, Hinricus Comes de Hoia obiit, qui bellicoſus fuit, & ſeueri animi, & multas diſcordias contra Hildeboldum & contra Borchardum Comitem de Welpia filium auunculi ſui habuit. Iſte Hinricus XXV. plures habuit legitimos, quorum nullus in ætate ad annum quinquageſimum ſuperuixit. Cum autem Giſelbertus in vltimo anno ætatis ſuæ, morbo calculi & aliis infirmitatibus grauaretur; & præ nimia debilitate in curru duceretur; Kedingi & homines ſeptem parochiarum vltra Albiam conſtituti ſe Giſelberto oppoſuerunt; nec poterant aliquo modo per ipſum, neque per alios ad concordiam reuocari. Ipſe magnum exercitum congregauit, auxilio Ducis Saxoniæ, & Ducis de Lunenborch, & Comitum Holſatiæ, & miniſterialium Bremenſis Eccleſiæ. Hi procedentes armati contra prædictos homines, ipſos in bello deuicerunt, plurimos ex ipſis occidendo, alios capiendo: terram deuaſtantes rapinis & incendiis. Propter hanc ſtragem hominum factam, & damna eis illata, Giſelbertus multum doluit, & magnam pænitentiam egit, ſicut illi qui morte ſua præſentes aderant, proteſtantur. Sedit autem Giſelbertus XXXIII. annis, menſibus tribus, & tribus diebus: & mortuus eſt in caſtro Vorden: Deductuſque eſt ad ciuitatem Bremenſem; & in medio Eccleſiæ ſepultus eſt, anno Domini M. CCCVI.

DE HEINRICO DE GOLTORN.

ANNO Domini M. CCCVI. mortuo Giſelberto Archiepiſcopo, Canonici Bremenſes ad electionem Pontificis proceſſerunt; & per plures dies diuerſos habuerunt

runt tractatus ſuper Electione Pontificis, & illi nobiles qui deſiderabant Præſulatum, non poterant per concordem electionem obtinere. Sed Hinricum Goltorn Decanum Eccleſiæ Bremenſis, in Epiſcopum concorditer elegerunt. Iſte Hinricus originem duxit de genere Miniſterialium honeſtorum: mente fuit quietus, facetus moribus, & expenſarum honeſtus diſtributor. Habens in ſua curia diuerſi generis auiculas & columbas, qui cum præ nimia debilitate corporis & ſenectute non poſſet Romanam curiam viſitare, miſit Cantorem Bremenſis Eccleſiæ & alios Canonicos & viros literatos ad Curiam pro ſua confirmatione obtinenda: Illis exiſtentibus in curia Romana, prædictus electus Hinricus verſus Stadium eſt profectus, & in reuerſione febre eſt correptus, in Caſtro Vorden obiit. Deductus eſt ad ciuitatem Bremenſem, & cum honore ſepultus eſt in Eccleſia Bremenſi, apud Hildeboldum Archiepiſcopum, cuius fuerat Capellanus. Sedit autem idem Hinricus per menſes quatuor in Epiſcopatu. Cantor autem mortuus fuit in via reuertendi: Socij autem ſui ad propria ſunt reuerſi.

DE BERNARDO DE WELPE, ET FLORENTIO DE BRONCKHORST.

ANNO Domini M. CCCVII. mortuo Hinrico Electo Bremenſi, Canonici de Electione futuri pontificis tractauerunt, & cum pluribus diebus laboraſſent, non poterant in vnam perſonam aliquatenus concordare. Tandem filium Comitis de Welpia Præpoſitum Bremenſis & Magdeburgenſis Eccleſiarum in Epiſcopum elegerunt: Alij vero Florentium dictum de Brunchorſt Scholaſticum Bremenſem elegerunt. Superiores aut diſcretiores ſuperſederunt, nolentes in diſcordia eligere, attendentes etiam quod de diſcorde electione prælatorum mala plurima ſolent Eccleſiis prouenire. Bremenſes vero ciues Præpoſito adhæſerunt, Miniſteriales autem Scholaſtico. Iſti

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

duo, Præpoſitus & Scholaſticus, collecta pecunia quam habere poterant, ad Curiam Romanam ſunt profecti: Romana autem Curia erat in Regno Franciæ, in ciuitate Pictauienſi, vbi præſidebat Papa Clemens quintus, quondam Archiepiſcopus Burdegalenſis. Manent ergo hi duo in curia Romana, vnuſquiſque pro confirmatione ſua elaborans; quis autem eorum obtineat confirmationē vel obtinere valeat, Canonici dubitant, & adhuc ſub iudice lis eſt.

DE IOHANNE GRANT ARCHIEPISCOPO.

Si quis Archipræſulis Iohannis Bremenſis
Scire vult originem, qui quondam Lundenſis
Fuit Archipontifex, & poſt hoc Rigenſis,
Priuſque Præpoſitus erat Roſchildenſis;
Credat viro ſimplici rithmata ſcribenti,
Et à narratoribus veris audienti,
Conuerſationibus plus experienti,
Quadam ſuis oculis etiam videnti.
Erat Dacus nobilis ſanguine Regalis
*Ex matre; ſed genitor miles * ciueralis,*
Clericus egregius, inuentus vix talis
Artium & iurium profeſſor æqualis.
Hic cum Lundis primitus Archipreſulauit,
Nicolaus quartus hunc Romæ confirmauit.
Plures probos Clericos beneficiauit,
Quos Rex dignos cenſuit ipſe reprobauit.
Cum Rex Clericum iugiter indignans turbaret,
Atque Regem ſanctus homo iuſte increparet,
Delictaque procerum ſtricte obiurgaret,
Contigit vt Rex ipſum vinculis nodaret,
Qui conſtanti animo nihil titubauit,
Sed nec in periculo tali vacillauit,
Regemque & complices excommunicauit;
Quem Rex quantum potuit amplius arctauit,

Sicque

Sicque per biennium carcere tenetur.
Scriptum Apoſtolicum ipſum non tuetur,
Celeſtinus Pontifex ſummus non timetur,
Rex inflatus animo Deum non veretur,
Per amicos igitur funes tranſmittuntur,
Et limæ per quas dura vincula roduntur,
Cuſtodeſque precio vinoque vincuntur,
Sic euadit pontifex, hoſtes confunduntur.
Rex Ericus omnia ſua deprædauit,
Per fratrem Chriſtophorum prædia vaſtauit,
Fautorum Pontificis quoſdam inhonorauit,
Et diris exiliis quoſdam condemnauit.
Archipræſul petiit curiam Romanam,
Quem recepit pontifex tanquam ouem ſanam,
Qui pro bono publico ſuam dedit lanam,
Et nudus ciectus eſt non propter rem vanam.
Papa Bonifacius Octauus miratur
Hominis conſtantiam, atque ſic affatur:
Nunquam vidi ſimilem, prece non mutatur,
Hoſtibus terribilem, minis non fugatur.
Rex Martinum Dacum mox contra ipſum miſit,
Clericum egregium, cui & commiſit,
Expenſis non parcas, nec cura tibi ſit,
Dummodo depoſitus noſcatur vbi ſit.
Martinus Pariſius hic Canonicauit,
Qui ſignificandi tunc modos compilauit.
Hunc Rex prece, munere, ſibi ſociauit,
Et ſic contra Præſulem Romam deſtinauit.
Hinc obiectionibus inuicem prolatis,
Et reſponſis plurimis paſſim ventilatis,
Præſulis ſententiis à Papa firmatis,
Laborat vlterius pro damnis illatis.
Interdictum ponitur in Regno Danorum,
Quod durauit ſpacio plus quam ſex annorum,
Interimque curiæ gratiam ac fauorem
Regi reddit, forſitan gratia Danorum.

Papa petit vt Præſul reſignet Præſulatum,
Cum habere nequeat tutum ſibi ſtatum,
Promittit quod faciat maiorem prælatum,
Vbicunque viderit fore ſibi gratum.
Quadraginta namque Rex milibus marcarum
Damnatur, vt Præſuli reddat, vice quarum
Compeſcentur omnia, & iniuriarum
Sopiantur ſtemmata, ſic finis cauſarum.
Tunc Præſul Pariſius ſeſe transferebat,
Vbi pingues redditus cum nummis emebat,
Et quieti deditus priuate viuebat:
Yſernus Epiſcopus Lundis præſidebat.
Papa Bonifacius de vita migrauit,
Benedictus vndenus papatum intrauit,
Iohannem Epiſcopum coram ſe vocauit,
Rigenſem Eccleſiam ſibi donauit,
Quam dum nimis celebrem audet reſignare
Indignatus Pontifex iuſſit * ſtare,
Sic Iohannem Præſulem fecit exſpectare;
Sed poſt annum mortuus nil valebat dare.
Clemens quintus eidem ſucceſſit Papatu
Qui Iohannem nouerat facie, relatu,
Bremenſique iudicat dignum Præſulatu,
Bremenſis Eccleſiæ curia vacabat
Per mortem Florentij, qui hanc aſpirabat,
Bernardique Præpoſiti, qui ſponte ceſſabat;
Hos diſcors electio crinibus ligabat:
Præſul ad Prouinciam humili aduentu
Hudam venit, primitus manens cum conuentu,
Clerus, plebs, & proceres ipſum Beneuentu
Ad Bremenſem cathedram ducunt cum concentu.
Qui mox municipia cathedræ petiuit,
Et præſedit pheudis ſicut bene ſciuit,
Hominum homagia iurando quæſiuit,
Plurimaque præſidia ſtatim acquiſiuit,
Præſuli obediunt populus & clerus,

Nam

Nam veniſſe viſus eſt vt iudex ſeuerus
Iniquos deprimere, & vt paſtor verus
Pius benefacere, malis eſſe ferus.
Cumque prope Wiſeram pluribus ſopitis,
Tranſiſſet ad Albiam hoſtibus inuitis,
Veniſſet ad Stadium ipſis perauditis,
Petiuit ſubſidium verbis delinitis.
Hamburgenſis Præpoſitus primus contra dixit,
Ne darent præſidium: hic quam diu vixit
Durus manſit æmulus præſul eum fixit,
Hominis ſapientia miratur quis hic ſit.
Ludowicus igitur temptat appellare,
Cum tota diœceſis prompta ſit donare.
Hoc eſt Hamburgenſium ſemper rebellare,
Qui ſedi Bremenſi ſe volunt æquare,
Vorden petit protinus à tyranno Hinrico
De Borgh qui hoc tenuit, & hoc ex iniquo.
Cui ſui conſulunt vt fido amico,
Qui cedat vir inimicis, ſeuero, antiquo,
Hic Hinricus ipſius hoſtis clericorum
Polluit Eccleſias etiam monaſteriorum
Conculcauit fœminas, ſed nec ſeniorum
Facies erubuit neque prælatorum.
Clauſtra deprædatus eſt, clericum captiuauit,
Terras populatus eſt, milites vexauit.
Captiuos quos tenuit horride tractauit,
Aquis, igne, frigore ferroque necauit.
Infeſtus in nobiles, nullum verebatur,
Crudelis in pauperes, multum timebatur,
Largus ad ſatellites, quos & hortabatur,
Ne timerent proceres, & in his lætabatur.
Hunc Hinricum ipſum præſul exterrebat,
Mandans vt quieſceret: & hoc faciebat
Aliquanto tempore, ſed poſt hunc dolebat
Quod Vorden diuiſerat, pluſque ſæuiebat,
Promiſſa quæ ſpoponderat ſtatim violauit

Et vt canis rabidus, morſus duplicauit,
Quem præſul pro crimine mox excommunicauit.
Sed ipſe ſententias minime curauit.
Fit confœderatio cum Luneburgenſe
Duce Friderico, præſuleque Verdenſe:
Danninſe caſtrum obſident ſtatim primo menſe,
Et Tyrannum impetunt minis, armis, enſe,
Danninſe caſtrum paſſim dure impugnatur,
Machinis petrariis donec diſſipatur.
Horneborch caſtellulis tribus circumdatur,
Captuſque ſoliuagus Hinricus portatur,
Mittitur in carcerem Verdis in profundo,
Suique ſatellites ſparguntur in mundo,
Diuino iudicio; quia fœdo fundo
Radicati fuerant, canui vt arundo.
Fit quies à prælijs, paxque nunciatur.
Cuncti gaudent populi, terra ſeminatur,
Præſul benedicitur, Te Deum cantatur;
Iuſtuſque reficitur; impius turbatur.
Poſt hec quidam nuncius venit cum mandatis
Romani Pontificis ſibi non ingratis,
Vt cauſam decideret bellis mitigatis,
Quam Rigenſis habuit cum cruce ſignatis.
Præſul ſe diſpoſuit protinus ad eundum,
Dolent omnes ſubditi, dicunt non iocundum,
Quod linquat Eccleſiam, ſubeat profundum.
Sed Papa per literas mandat redeundum,
De quo gaudent plurimi ſperant profuturum,
Et quod in concilio ſe opponat murum,
Pro ſuis Eccleſiis contra fraudes furum,
Qui temptant ſuffodere ſtatum eius purum.
Vadit ad conſilium Vigenenſe forum,
Committit Eccleſiam viris honeſtorum
Morum, quorum gratia nihil indecorum.
Borchardum Ruſtringiæ tunc archileuitam
Ac Iohannem paruulum virum iuris ſcitam

Præfecit

Præfecit vicarios, mandans vt ſopitam
Seruarent Eccleſiam per quietam vitam.
Quod fecerunt ſtrenue cunctis complacendo,
Et ſtatum Eccleſiæ prouide regendo,
Raptores & impios prudenter arcendo,
Pios ac pacificos dulciter fouendo.
Sic per annos aliquot proſpere florebat
Terra per vicarios, plebs pace gaudebat,
Viſitat prouinciam prout imminebat,
Ipſorum ſententiam clerus extimebat.
Præſul de conſilio reuerſus eſt Vordis,
Fortuna contraria triſtem motum cordis
Infert, nam Otto Scoko comitator ſordis
Fit deſertor fidei, mentiſque vecordis,
Caſtrum tradit Horneborch Hinrici amicis,
Viris ſubuerſoribus crucis inimicis.
Qui Verdenſe oppidum deuaſtatis vicis
Incendunt & ſpoliant, nec parcunt mendicis:
Qualiter ſe milites noſtri habuere
Ad caſtrum ſuperius primi confugere,
Hoſtibus cum poterant nihil nocuere,
De ipſis hic æſtimo melius tacere.
Præſul Bremam introit propter tutum ſtatum,
Et Martinum LangWedel ponit aduocatum,
Poſt de Hoya Comitem vexant citatum,
Tedinghuſen caſtrum repetit ablatum,
Vbbonem preſbyterum Bremis captiuauit,
In quo ciues, conſules, clerumque turbauit,
LangWedel ſe tranſtulit vbi habitauit,
Et contra Capitulum plurima temptauit:
Dedalem Canonicum cenſet remouendum,
Borchardum Ruſtringiæ non reſtituendum,
Qui diſpenſatorium duxit oſtendendum,
Præſul ſibi prætulit virum contemnendum.
Quoſdam de Bremenſibus per proſcriptionem
Damnat, propter clerici clam occiſionem,

Qui

Qui præbebat congruam ſatisfactionem,
Sed quærebat Pontifex diram vltionem.
Iohannis de Delmenhorſt nummorum crumenam
Soluatur proconſule, ſed pro his auenam
Aufert, contra quod præſul tulit banni pœnam,
Ex quo Comes concipit mentem motu plenam.
Subiectam prouinciam plurimum turbauit,
Nam ipſorum electos ſemper reprobauit,
Quos & pro pecuniis excommunicauit.
Viſitans quam petiit, qui & appellauit.
Cum turbaſſet nobiles, clerum & prelatos,
Conſules, Canonicos, viros literatos,
Conqueſti ſunt inſimul omnes ſe vexatos,
Se demonſtrant protinus acriter ingratos.
Quantæ tunc formatæ ſunt appellationes,
Vix poſſent conſcribere ſex tabelliones.
Quæruntur & ſuppetunt adinuentiones,
Quibus pelli valeant ſuæ ſanctiones.
Ordinant in Langwedel centum armatorum,
Pro quibus expoſuit munimen caſtrorum,
Nihil ſibi profuit conatus eorum,
Nam poſt menſem defecit copia ciborum.
Ponit amicabiles hinc compoſitores,
Nec quod illi ordinant ſuos mutat mores,
Tunc multiplicati ſunt præſulis dolores,
Omnes eſſe clamitat viles proditores.
Feſtinat Thitmarciam litigando laſſus,
Et omnem miſeriam fuit ibi paſſus.
Veneris efficitur labor eius caſſus.
Contra ipſum murmurat altus & baſſus.
Vorden vadit protinus vbi captiuatur,
Et à muliercula fuſte verberatur,
Wildeſhuſen petiit, nec ſicut proſperatur,
A Clactone de Oyta capitur & ligatur.
Cum ſic in Wildeſhuſen nemini placeret,
De iuratis propriis nullus adhæreret,

Suaſque

Suaſque ſententias nemo qui timeret,
Redeundo Friſiam turbatur & meret.
Iohannem Scholaſticum eligunt tutorem
Bremenſis diœceſis genitum priorem.
Nobilis de Luneborgh qui ſe defenſorem
Gerit, caſtra poſsidet, nec curat maiorem.
Iohannes ſcholaſticus dimittit Hinricum,
Hominem ſacrilegum, in cunctis iniquum,
Elegit in ſocium & fecit amicum.
In quo turbat Præſulem eius inimicum;
Marcellum preſ byterum Vordis carcerauit,
Pro quod præſulis chartas lectitauit
Aduocatus Vordis hunc carcere necauit.
Nec Papa, nec Præſul hoc digne vindicauit.
Præſul petit Curiam, quærit litigare,
Atque ſuos æmulos citando vocare:
Quorum quidam veniunt, quidam domi ſtare
Cenſent, & per Syndicos cauſam probare:
Iohannes viceſimus ſecundus valentem
Iudicat Præſulem nequaquam dementem,
Ipſumque reſtituit, ſed inſipientem
Statuit Vicarium nil proficientem.
Proponuntur iurgia, lites conteſtantur,
Verba volant, plurima acta replicantur,
Non fertur ſententia, tempora mutantur:
Sed tandem litigia promiſſo ſedantur.
Promittunt præſidia ſibi dare quita
Quæ ipſe expoſuit pro ſeruanda vita:
Admittunt vicarios vt ſic ſint ſopita
Cuncta quæ commiſerant, ſed non ſeruant ita.
A Papa de Curia quiti dimittuntur,
Redeunt ad propria, promiſſa ſcinduntur:
Tutor poſt hæc moritur, caſtra redimuntur
Per quoſdam vicarios qui tunc ſtatuuntur.
Nicolaum Ketelhot præſulem Verdenſem
Poſuit Vicarium, qui produxit enſem,

Caſtra demolitus eſt non multum poſt menſem,
Rode atque Culena dans pacem forenſem.
Quem præſul intelligens de pace laudari
Iudicat deſidem dignum reprobari,
Indignoſque cenſuit pace iocundari;
Hoſtes pacis aſſerens pace abdicari:
Sed quia Vicarios crebro variauit,
Et quos modo ſtatuit craſtino mutauit;
Statutorum animus multum vacillauit
Propter quod Epiſcopus nihil proſperauit.
Ex hac cauſa perdita nihil bonitatis
Accidit Eccleſiæ, ſed conſumpta gratis
Sunt marcarum milia plurima quam credatis,
De quibus nunc æſtimo dictum eſſe ſatis.
O fortuna miſera quare ſic amaris,
Quæ ad ictum oculi crebro variaris,
Vt luna inſtabilis curris, immutaris,
Et vt aura tenuis ventis agitaris.
Tuque diuiti panem denegaſti:
Sed neque artifici gratiam præſtitiſti:
Virum fortem, nobilem in bello turbaſti:
Doctum, ſanctum, myſticum, tu infatuaſti.
Vir ille ditiſſimus ſæpe iactitauit,
Quod centena milia marcas congregauit,
Eius vtenſilia argentum ornauit,
Fortuna contraria cunctis ſpoliauit.
Erat peritiſſimus artium & iuris,
In quibus profecerat, ſtudiis & curis,
Fortuna contraria falſatis figuris,
Submittit in varia vacando ſciſſuris,
Præſidens iudicio nullum metuebat,
Apparens in publico pulchre incedebat,
Manens in palatio ſociis gaudebat:
Fortuna contraria cuncta reſcindebat.
Ipſius religio multum mirabatur,
Pergens in itinere crucem ſequebatur,

Veſtitu

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

Veſtitu Pontificis rite vtebatur,
Fortuna contraria cuncta deprædatur.
Pontifex hic moritur in Auinione,
Et theſaurus rapitur ſub hac ratione,
Quod ſublatus dicitur in inteſtatione:
Heu quot damna patimur hac diſſenſione!
Quo huic Eccleſiæ tanta ſunt oblata
Neſcio cur accidit ob cuius peccata.
Sic ceſſatur & pereunt cum fortuna fata,
Sic amata tranſeunt ſimiliter & ingrata.
Si tu præſul inclyte legem Ieſu Chriſti,
Legem tuam deſtruens, bene cuſtodiſti,
Ad Chriſtum certiſſime poſt mortem veniſti;
Alioquin moriens cuncta perdidiſti.

DE BVRCHARDO GRELLEN.

ANNO Domini M. CCCXXXVII. tempore Domini Iohannis Papæ XXII. pontificatus ſui Anno XI. pridie Michaelis Archangeli prouiſum fuit Domino Borchardo Grellen, Archidiacono Ruſtringiæ, de Archiepiſcopatu Bremenſi, tali modo.

CVM Bremenſis Cathedra curæ vacaret,
Per mortem Pontificis Iohannis, & ſtaret
Confuſum negocium, nemo qui ſperaret
Succeſſum tam proſperum, ſicut nunc apparet;
Burchardum Ruſtringiæ nunc Archileuitam
Omnes petunt protinus propter dignam vitam,
Perſona, ſcientia, pulchre redimitam,
Moribus, induſtria, gratia politam:
Virum venerabilem, magnæ probitatis,
Valde conſimilem, multæ largitatis,
Humanum, affabilem, quem cum fortunatis,
Deus fecit habilem ſociet beatis.
Hic ortus de ciuibus plurimum honeſtis,

Probis & diuitibus, largis & modeſtis,
Ornatuſque fratribus, quos tulit cæleſtis
Rex ad ſe, ne longius hic eſſent cum mæſtis.
Fratrem ſibi præſtitit virum honeſtatis,
Vocke Grelle nomine gratioſum ſatis,
Qui placere ſtuduit bonis & ingratis.
Hic fuit ſolatio præ cunctis cognatis,
Cum primum Pariſius iuuenis floreret,
Gratus eſſet ſociis, ingratis placeret.
Artes ſtatim didicit, & vt has doceret.
Magiſter effectus eſt, nemo qui doleret.
Dum legens in cathedra primum doctoraret,
Præbenda tranſmiſſa eſt Bremenſis apparet.
Ergo quod honoribus futuris hilaret,
Iam præſens auſpicium ſicut modo claret,
Paſſim aſſecutus eſt titulos honorum
Per gradus Canonicos atque Ruſtringorum,
Archidiaconatum, & quod plus decoret,
Summum Vicariatum regimen multorum.
Igitur, vt dictum eſt, cum ſedes vacaret,
Nemo qui confidet quiſque deſperaret,
Sed nec ipſe penitus ad hanc aſpiraret,
Actum eſt diuinitus vt ſors vigilaret,
Bremenſe Capitulum, Clerus & Prælati,
Abbates, præpoſiti, viri literati,
Conſules & iudices, nobiles magnati,
Magiſtri Pariſius cuncti nominati,
Prompte ſcribunt literas Papæ ſupplicantes
Iohanni Viceſimo ſecundo, rogantes
Vt virum hunc præferat, conteſtificantes,
Quod vix ſit vtilior omnes acclamantes,
Horum teſtimonia Papam commouerunt,
Quæritur an ſit nobilis pro quo ſcripſerunt,
An ſit natus diuitum qui præferri quærunt,
An ſit tantus clericus quod promouerunt.
Reſpondit humiliter ſe non eminere

Sanguine,

Sanguine, diuitiis, nec tamen egere:
Sed de mediocribus genitum ſyncere,
Qui ſponte nobilibus multum ſeruiere.
Sed nec magiſterio diuinæ ſcripturæ,
Nec legum ac Canonum fungi præfecturæ,
Vt tamen proficeret eſſet ſibi curæ,
Scripturaſque diſceret ſpe vitæ futuræ.
Sed quia diœceſis per diſſenſionem
Eſſet facta tenuis ad tributionem,
Non poßit efficere longam manſionem,
Papa probat tacitus viri rationem.
Dixit Papa inſuper quod non inhæreret
Si ſua condicio ſibi diſpliceret,
Dummodo Eccleſiæ cito prouideret,
Nam de plus idoneo plurimum gauderet.
His reſponſionibus Papa plus eſt motus,
Contulit cum fratribus, hic homo deuotus
Sufficit Eccleſiæ, ſic ergo promotus
Vt ſit Præſul inclytus ſeruus Dei totus.
Sic in binis menſibus fuit expeditus,
Vt ſeruiret curiæ parum requiſitus.
Ordinatur preſbyter adeo perſcitus.
Conſecratur Pontifex ſacris inſignitus.
Hinc adepto pallio ſine pactione,
Poſt ſex menſes rediit cum deuotione:
A cunctis recipitur abſque ſcißione,
Sed cum æmulantium murmuratione.
Nihil tamen æmuli publice temptabant,
Sed dolent quod primitus non euigilabant,
Et pro ſorte ſimili elaborabant:
Diſcreti & prouidi laudes Deo dabant.
Expenſis ſolennibus cunctis miniſtratis,
Donis & munuſculis Præſuli oblatis,
Præſidebat feudis quibus perpetratis,
Caſtra petit cathedræ intendit ablatis
Vorden atque Hagene mox recuperauit,

Promiſſa pecunia verbis placauit,
Pro caſtellis aliis quæ & commendauit,
Probis militaribus, ſicque lis ceſſauit.
Cum optata ſinguli pace fruerentur,
Commouentur æmuli, timent & verentur
Præſulis potentiam, ſed male mouentur,
Pacis aduerſarij nunquam iocundentur.
Hoſtes ſibi concitant terram Kedingorum,
Qui trans Oſtam habitant cætum malignorum,
Vt rebelles ſedeant, & exemplo horum
Albenſes recalcitrant, qui ſpectant ad forum:
Præſulis induſtria malignos confudit,
Armis & potentia ipſos circumcludit,
Incendit & ſpoliat, vulnerat, & cudit,
Sic cum viris perfidis ſerioſe ludit;
Contra ipſos congregat multos armatos
Saxones, Tetmaricos, Weſtfalos, Holtſatos,
Fortiter exterminat viros abdicatos,
Binis caſtris obſidet ſtrictius artatos,
Oſtenhagen comparat ſuum per argentum,
Kikindeelbe conſtruit forte munimentum,
Vt viris rebellibus ſint in detrimentum,
Ac obedientibus tutum fulcimentum.
Poſtquam ſic præualuit cuncta ſunt pacata,
Pax terræ conualuit omnibus optata,
Sic hoſtis obmutuit, nec mouetur ſpata,
Boni gaudent, dulci pace reformata.
Sic regit Rempublicam quod ſatis timetur,
Sicque fouet Eccleſiam vt iuſte ametur,
Deuitat ſententias vt promiſſis ſtetur,
Placet, & ſic quilibet amicus ſeruetur.
Si Deus omnipotens ipſum adiuuare
Vellet contra Friſones, qui nunc rebellare
Cæperunt Eccleſiæ, nemo compenſare
Poſſet ſortem Præſulis, vel digne laudare.
Oremus altiſſimum pacis largitorem,

Vt iuuet

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

Vt iuuet hunc præſulem pacis amatorem,
Vt compeſcat citius Friſonum furorem,
Et viuat diutius ad Chriſti honorem:
Iſtud eſt principium Præſulis Bremenſis,
Finem qui conſpexerit in armis extenſis
Verum vero conſerat verbis inoffenſis,
Ne mendax appareat, aut fictor forenſis.
Friſonum rebellio diu perdurauit,
Sed ignis & gladius hos humiliauit,
Sanguis multus fuſus eſt, aqua ſubintrauit,
Terra deſolata eſt, pauper exulauit.
Sed cum gwerra Friſonum extitit ſopita,
In acetum vertitur fortuna mellita,
Præſul mitis deficit, fit amara vita,
Nam ſors huius ſeculi ſuos tractat ita.
Suburbana Langwedel cum aduocacia
Spoliatur, vritur per Verdenſes, quia
Non eſt qui reſiſtat his in peccati via:
Quis in culpa fuit videat Maria.
Tedingehuſen traditur Comiti Hinrico
Pro nummis, vt dicitur, quod tamen non dico;
Sed ſi caſtrum tradidit ſibi vt amico
Patet ſi reſtituet & ſine obliquo.
Wildeſhuſen, Hagene Liborius miles
Et Swagerus Præſulis tenet vt ſeruiles:
Si Præſul expoſuit illos quaſi viles,
Bonum eſt quod liberent hos viri viriles.
Focco Grelli moritur anima Borchardi
Qui aſtabat præſuli more leopardi:
Hic narratur mortuus in fato Odardi.
Poſtquam frater moritur, ſicut eſt prædictum,
Præſul anno altero dolens ſe relictum,
Sicque Bremis obiit, quod nec morte victum
Credimus in anima, ſed Chriſto addictum.
Mox vt eius anima à carne migrauit,
Caſtrum in Kedingia quod ædificauit,

Turba

Turba malignantium protinus vaſtauit,
Quorum adhuc vitium nemo vindicauit,
Sed caſtrum quod fecerat contra Hadeleros,
Viros diabolicos in fide non veros,
Conſeruatur hodie per viros ſynceros,
Dictos de Bederickeſa hoſtibus ſeueros.
Sed quale condiderit præſul teſtamentum,
Scriberem ſi caperem inde documentum:
Mirum eſt ſi habuit aurum & argentum,
Quod ſic more pulueris volauit in ventum.
O fortuna mobilis cur ſic ſpoliaſti,
Robuſtos quos primitus tantum exaltaſti,
Viros quos fauoribus vulgi ſublimaſti,
Mox tantis honoribus & vita priuaſti!
Sic tractaſti Iulium Cæſarem, Auguſtum,
Alexandrum, Darium; Herculem robuſtum,
Hectorem, Pompeium & Iouem venuſtum.
Si duobus milibus annis quis gauderet,
Auguſti potentiam in pace teneret,
Et theſauros plurimos Crœſi poßideret,
Si morte perderet vacuus maneret.
Si vis in delitiis eſſe cum beatis,
Fuge mundi proſpera, luge pro peccatis,
Amicos de Mammona fac iniquitatis,
Sic habebis gaudia ſummæ claritatis.

Mortuus eſt Borchardus Bremenſis Archiepiſcopus anno Domini M. CCCXLIIII. in prima vigilia aſſumptionis S. Mariæ.

DE OTTONE.

ET poſt menſem Ottonem Comitem de Oldenborgh, Decanum Eccleſiæ Bremenſis, concorditer elegerunt in Archiepiſcopum, qui confirmatione ſua à ſede Apoſtolica videlicet Papa Clemente VI. obtenta Eccleſiam ſuam pacifice

pacifice gubernauit, & quia ſenio grauatus perſonaliter diœceſim ſuam viſitare poſtpoſuit: Sed per Officiales ſuos tam ſpirituales quam ſeculares gubernare diſpoſuit. Vnde quidam miniſteriales & eorum ſeruitores hujuſmodi aduocatos & Officiales minime formidantes, vim & iniurias nonnullis, & ſpecialiter impotentibus, qui ſe ab ipſorum iniuriis defendere non poterant, intulerunt. Contigit autem vt quidam curſor & nuncius de Oldenborch ad dictum Dominum Archiepiſcopum cum literis veniens, ipſum nomine ſuorum nobilium cognatorum & aliorum nomine honorifice, vt decuit, ſalutaret, & alia ſua commiſſa negocia propalaret, vnde inter cætera ab ipſo de ſtatu ſuæ diœceſis interrogatus reſpondit dicens, Reuerende pater non multum bene, quia vix aliquo tempore pauper & impotens abſque moleſtia & rapina valeat diœceſim pertranſire. Quo audito, furore repletus, vocauit aduocatum ſuum, nomine Beuerbeke, verbis iracundis inclamando, dicens, Tu mihi ſemper dicis de pacifico & bono ſtatu diœceſis meæ: audi iſtum pauperem conquerentem. Reſpondit, Chare domine, iſte & ſui ſimiles dicunt quicquid poterunt, vt dona & munera habere valeant & reportent. Dicens ad illum nuncium, Veni ad coquinam, vt manduces. quem nuncium idem Aduocatus poſuit in turrim & cippum, & per aliquod tempus ibidem in tribulatione & anguſtia fecit permanere: qui tandem per ipſum docuit eum, & per iuramentum ſuum præſtitum adſtrinxit, qualiter Domino ſuo de ſtatu ſuæ diœceſis deberet reſpondere. Vnde introiuit ad Dominum, ac ſi iterum de Oldenborch veniret, ſalutatione & aliis dictis negociis propoſitis & expeditis, idem Dominus Archiepiſcopus de ſtatu ſuæ Diœceſis interrogauit. qui reſpondit, Domine Bremenſis, in vita hominum non ita bene ſicut modo ſtat. in vulgari: Here van Bremen by liſftiden ne ſo wol alſo idt nu ſteidt. Ita ſenium ſuum per ſuos officiales & miniſtros fuit deceptum & illuſum.

DE GOTFRIDO, COMITE DE ARENSBERG.

ANNO Domini M.CCCXLIX. Domino Ottone Archiepiſcopo viam vniuerſæ carnis ingreſſo, Electores Archiepiſcopi Bremenſis nobilem Mauricium, Comitem in Oldenborch, Decanum Eccleſiæ Bremenſis, patruum dicti Ottonis Archiepiſcopi prænarrati, concorditer in Archiepiſcopum elegerunt: qui mittens legatos ſuos ad ſedem Apoſtolicam, quæ ſedes in Auinione fuerat, pro confirmatione obtinenda. Interim autem Nobilis Gotfridus Comes de Arensbergen, Epiſcopus Oſnaburgenſis, per ſuos apud ſedem Apoſtolicam laborauit, & Eccleſiam Bremenſem ab eadem ſede, videlicet Innocentio VI. in Auinione obtinuit & impetrauit: qui cum literis Apoſtolicis ad ciuitatem Bremenſem veniens, per Capitulum & Ciuitatem, vt verus Dominus admiſſus fuerat & receptus. Dominus Mauricius munitiones & caſtra diœceſis in poſſeſſione habens firmiter tenuit & poſſedit. Dominus Gotfridus duntaxat Caſtrum Tedinghuſen in poſſeſſionem acquiſiuit. Vnde oritur magnum bellum & diſcordia inter Dominos Archiepiſcopum & Mauricium, ita quod Bremenſes & Stadenſes adhæſerunt Domino Gotfrido Archiepiſcopo, tanquam vero Domino. Dominus Mauricius vero in adiutorium ſuum habuit vaſallos diœceſis, tunc valde potentes, & nobiles ſuos cognatos & amicos; Bremenſes & Stadenſes receperunt ad ſe nonnullos ſtipendiarios & armigeros, & non modicum damnum vtrimque vnus alteri intulerunt. Dominus Mauritius coquinam ſuam in Huda contra Bremenſes poſuit; in Vorde contra Stadenſes, vbi ſtrenuum militem Dominum Hinricum de Iſſendorpe habuit exercitus ſui prouiſorem. Vnde Bremenſes ædificauerunt pontem trans Leſmonam; & Caſtrũ pro huiuſmodi pontis defenſione, non modicis laboribus & expenſis: etiam poſuerunt magnam nauim, vulgariter dictam Kogghe, cum armatis viris, pro

cuſtodia

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

cuſtodia pontis, ne ab aduerſariis ſuis deſtrueretur: qui Bremenſes cum ſuis, & adiutorio Domini Gotfridi Archiepiſcopi, trans Leſmonam venientes, magnum damnum ibidem habitantibus in ſpoliis & incendiis intulerunt. Deinde Dominus Mauricius, congregatis ſuis fautoribus & amicis, vltra nongentos armigeros, cum magno exercitu venit ante ciuitatem. Bremenſes transfoderunt munitiones factas ante ciuitatem prope Eccleſiam Sancti Reimberti aut hoſpitale leproſorum: vnde cum poteſtate ſua & ſtipendiatis Bremenſes exeuntes, ipſis ante foſſam reſiſtere ne intrarent prætendentes. Qui cum manu forti intrauerunt, & aliquos de Bremenſibus captiuarunt, aliquos occiderunt: vbi occiſus fuit Carnap de Luneberge miles, qui fuit dux exercitus Bremenſis; & reliqui fugerunt, & ſi ſubſidium & defenſionem inter ſepes non habuiſſent, quaſi omnes capti & interfecti fuiſſent. Qui Dominus Mauritius ex tunc cum ſuo exercitu venit ante valuam orientalem, & deſtruxit ibi ſolennia ædificia ibidem conſtructa ad montem prope ciuitatem, inter Ciuitatem & monaſterium ſancti Pauli. & ibidem creauit & inſigniuit milites Comitem Conradum de Oldenborch ſuum patruum, Engelbertum de Marka, Ottonem de Line, Hinricum de Ydſendorpe, Martinum de Huda. Deinde etiam pluribus in via deſtructis, venit ad pontem Leſmonam, quem deſtruxit; nauim cum armigeris ibi poſitis debellauit; caſtrum in Borch expugnauit & deſtruxit. Præterea denuo veniens ante Ciuitatem Bremenſem, eam expugnare intendens, dum veniret ciuitatem quaſi deſolatam & apertam inuenit; ſui intrantes per aliquot ſpacium neminem inuenerunt, ſed domos clauſas viderunt: & fuit in peſtilentia magna, videlicet Anno Domini M. CCCL. quæ tunc ita grauis fuit & horribilis, quod quandoque vna die ducenta funera ſepeliebantur ibidem. Vnde ſui dixerunt, ſi modo ciuitatem Bremenſem habere volueritis, eam abſque magno labore, & ſine graui periculo expugnare poteritis & habere. Qui miſericordia motus,

diuino timore perterritus beneficia habita & in poſterum habenda animo reuoluens, dixit, Non velit hoc Deus vt addam afflictionem afflictis: Deus affligit illos, ſicut nos omnes affligere poteſt; nec faciam hoc malum vt virgines & honeſtę mulieres opprimantur & dehoneſtentur: recordor me plurima gaudia & ſolatia in ea habuiſſe, & mihi præſtitiſſe, ſicut in futuro, diuina fauente gratia habere potero. Si modo ſumus inimici, poterimus amicari & concordes fieri & amici. Deinde poſt aliqua curriculorum tempora communitas Bremenſis ad ſe reuerſa, videns & conſiderans immenſa damna, labores paſſos & expenſas, adierunt Conſulatum, petentes & hortantes meliori via, qua poterunt, concordiam & pacem cum Domino Mauricio ordinarent. Qui vero Conſulatus, cum Capitulo & aliis ſuis coadiutoribus, modo & forma pacis cogitatis & deductis, ita fuit ordinatum, deductum & concluſum, quod Dominus Gotfridus deberet in honore & gradu Archiepiſcopatus permanere: Sed Dominus Mauritius deberet Diœceſim regere, & exinde Domino Gotfrido Archiepiſcopo honeſte & decenter in cunctis ſibi & honori ſui gradus debitis & neceſſariis prouidere. Poſt hoc aliquibus annis euolutis, Dominus Gotfridus Archiepiſcopus de Domino Mauricio conqueſtus fuerat, quod ipſum ita decenter non tractaret, nec prouideret, vt ſtatu ſuo congrueret & deceret. Quapropter ſe tranſtulit ad Gerardum Comitem in Hoya, & Caſtrum Tedinghuſen ſibi præſentauit. Deinde quinque annis elapſis oritur bellum & diſcordia inter Comitem Gerardum & Bremenſes, propter quoſdam litones, quos de Ciuitate Bremenſi poſtulauit. Vnde Bremenſes Dominum Mauritium & Capitulum propter alienationem Caſtri in Tedinghuſen in adiutorium habuerunt. Qui Eccleſiam in Lullenhuſen & turrim incaſtellarunt & fortificauerunt contra Tedinghuſen, & multa & enormia damna Comiti intulerunt, ita quod valde modicum incombuſtum & non ſpoliatum in tota manſit Comitia, & plures vaſalli Comitis ab ipſo receſſerunt,

runt, & diœceſi Bremenſi ſe adunarunt, qui omnes in caſtellanos in Tedinghuſen recepti fuerant: & ſpecialia loca & habitationes ipſis in Caſtro ibidem deputata & hæreditario iure perpetuo poſſidenda erant aſſignata. Deinde in craſtina Geruaſij & Prothaſij Bremen *

Hactenus Ranzouianus codex: cætera temporis iniuria perierunt.

EPITAPHIVM ARCHIEPISCOPI GOTFRIDI,

incisum lapidi in choro veteris Monaſterij S. Georgij, Stadij.

ANNO *Domini* M. CCCLXIII. *in die Beatæ Barbaræ, obiit venerabilis Pater Dominus Godefridus, nobilis de Arneſberghe, ſanctæ Bremenſis Eccleſiæ Archiepiſcopus, hic ſepultus. Orate pro eo, qui per* XII. *annos iniuſtas iniurias à ſuis fuit paſſus: ſed tribulantes eum grauiter à Deo puniti fuerunt.*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

IN
HENRICVM RANZOVIVM,
PRODVCEM CIMBRICVM,

Henricus Meibomius, Acad. Iuliæ Profeſſor.

NOBILITATE potens, propriâ & virtute decorus
Scipio ſiue fuit, Scæuola ſiue fuit:
RANZOVIVS Cimber nullius cedit honori,
Scipio ſiue tuo, Scæuola ſiue tuo.

Aliud eiuſdem.

Aſtrologum, Medicum, Hiſtoricum, ſummumq́ꝫ Poëtam
Nomine vis vno dicere? RANZOVIVS.

Aliud Petri Lindebergij.

Holſatûm decus, & Produx RANZOVIVS Heros
Ingenio dubium eſt, diuitiiſve prior.
Holſatûm decus, & Produx RANZOVIVS Heros
Diuitiis potis eſt, & potis ingenio;
Et pariter, quamuis noſtro ſit tempore rarum,
Eſt Medicus, Vates, Aſtrologusq́ꝫ, & Eques.
Non igitur mirum, quòd plurima ſcripta relinquat;
Arte, ſagoq́ꝫ valet; Marte, togaq́ꝫ viget.

Aliud Adolphi Occonis Medici Auguſt.

Quòd non ingenuas Muſarum negligis artes,
Quòd ſacra Pegaſei numina fontis amas:
Et celebres merito dignaris honore Camœnas,
Hoc rude quas odio tempore vulgus habet.
Eximiam ſanè merita eſt tua gloria famam,
Plus tamen hoc vno nomine laudis habes.
Quare ſera tuum laudabunt ſecula nomen,
Et te poſteritas omnis in ore feret.
Tu modò, quò tua te ſemper vocat indole virtus,
Perge, nec à cœptâ dimoueare viâ.
Perge fauere ſacris, vir præſtantiſsime, Muſis,
Vt ſublime tuum nomen in aſtra ferant:
Hæ te magnificis extollent laudibus omnes,
Immenſoq́ꝫ tuum nomen in orbe canent.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

Omnibus à doctis celebrabere: Thuſcus vt olim
Mecœnas atauis regibus ortus eques:
Et quas à teneris miratus es hactenus annis,
Nullius impulſu deſtituiſſe velis.
Sic tua ſperatam contingat vita ſenectam:
Neſtoreos ſuperent ſic tua fata dies.

Tetraſtichon Encomiaſticum, de Nobili Ranzouiorum familiâ.

Gloria numne artes potior comitetur an arma,
Iudicibus dubiis lis agitata fuit;
Pallas at hanc in Ranzouiâ modò gente diremit,
Artibus atque armis par decus eſſe docens.
Vel ſic:
Artes num laudem mereantur an arma priorem,
Certatum variis audio Iudiciis:
Quæ nunc compoſuit Ranzoâ in gente Minerua,
Dimiſſiq; pares Actor & ipſe Reus.

Symbolum HENRICI RANZOVII

Dies mortis, æternæ vitæ natalis eſt.

Des zeidlichen lebens außgangk
Iſt des ewigen ein anfangk.

PINGITVR illud per cranium hominis demortui, ſpicis tritici ex eo naſcentibus, ſuperadſtante clepſydrâ penè exinanitâ: cui ipſi denique ſuperimpoſitum eſt candelabrum cum cereo, qui breui deficere videtur.

Henricus Ranzouius.

Hoc mihi ſolamen, nec non gratiſſima lex eſt
Fatorum, vt ſit mors viuere, vita mori.

Aliud Nicolai Reuſneri.

Quid cranij ſibi forma noui vult iſta? quid hora?
Quidq; ſuper cranio vult noua nata ſeges?

Nempe

Nempe DIES MORTIS VITÆ *ſit* ORIGO *perennis:*
Qui moritur mundo, naſcitur ille Deo.
Scilicet hoc HENRICE, *placet tibi Symbolon, Heros*
Inclyte: quod pietas ſuggerit ipſa tibi.
At tibi ſera dies mortis tamen accidat, opto,
Vt ſint virtuti tempora longa tuæ,
Et quacunque Deus te ſpontè beauerit horâ,
Æterna vitæ ſit genitiua dies.

De eodem αὐτοσχεδίασμα Iani Kottericij Eq. Sax.

Qui Chriſtum pleno ſpiramus pectore, & ore,
Dicimus ad magnum carmina ſancta Deum:
Non morimur, quamuis mortem videamur obire,
Et tenebris oculos claudere perpetuis:
Sed cæleſti ortum mundanum vertimus ortu,
Vitaq́ ab exequiis incipit ire noua.

Aliud Nicol. Reuſneri.

Mors hominem mortis, morbi pariterq́ periclis
Subtrahit, & vitæ certa ſit arrha nouæ.

Aliud eiuſdem.

Mortis victor & es vitæ Dux, Chriſte Redemptor,
Per te Mors vitæ eſt ianua certa piis.

Aliud Sal. Frencelij, eiuſdem ferè cum Symbolo HENRICI RANZOVII argumenti.

Aſcendo, vt rurſus deſcendam: adoleſco, ſeneſcam:
Floreo, vt areſcam: viuo, breui vt moriar.
Sed rurſum vt viuam morior; mirabilis ordo.
Vita mihi Mors eſt; Mors mihi vita noua eſt.

Aliud legitur Romæ in templo S. Crucis in Hieruſalem.

Vita prior mortem, ſed mors tibi prima ſecundam
Vitam, quæ nunquam eſt interitura, dabit.

FINIS.

APPENDIX

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

APPENDIX
AD
HISTORIAM ARCHIEPISCOPORVM BREMENSIVM.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

LECTORI.

CVM iam Hiſtoria Archiepiſcoporum Bremenſium ad finem perducta eſſet, nactus ſum forte fortuna à V. Nob. Ottone à During, Eccleſiæ Bremenſis Decano, aliiſque meis amicis, ſcedas quaſdam bene vetuſtas, in quibus tabulæ aliquot donationum, priuilegia, & nonnulla alia ad Hiſtoriam Archiepiſcoporum Bremenſium pertinentia, habebantur. ea, quia lectu non iniucunda videbantur, viſum eſt hic adiicere. Fruere iis ergo lector, & vale.

DE EC-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

DE ECCLESIA BREMENSI

vetus ſcriptum adhuc ſeruatur apud Reuerendum & Clariſſ. virum,

DN. IOHANNEM KLEYEN I.C.

SENIOREM ET THESAVRARIVM *Eccleſiæ Hammenburgenſis, cuius exemplum hic vulgamus.*

GLORIOSA dicta ſunt de ſancta Bremenſi Eccleſia, quæ inclyta, ſolempnis & egregia cæteris Aquilonarium nationum, ac totius Almaniæ inferioris Eccleſiis præfulget ab antiquo. Sed vt radios ſuæ ſanctitatis & gloriæ, ad vicinas Eccleſias tranſmittere valeat clariores, quædam de eius prærogatiua, ſanctitate, & beatitudine ſub cõpendioſo ſunt recitanda eloquio. Ipſa namque metropolitana Eccleſia eſt, ter ſancta quaterq. beata. Sancta origine, ſancta nomine, ſancta loco: beata miraculis, beata diuinis officiis, beata reliquiis, & beata indulgentiis. Ipſa enim primo eſt ſancta origine, ex eo quod Beatus Willehadus, primus Epiſcopus dictæ Eccleſiæ, vir miræ abſtinentiæ, qui cotidie Miſſam cum lachrymis celebrauit ac ieiuniis, vigiliis, orationibus, & bonis operibus, deuotus ſemper inſiſtebat. Et quaſi ſtella matutina in medio nebulæ, quaſi Luna plena in diebus ſuis lucet, & quaſi Sol refulgens, ſic vir iſte refulſit in populo Dei. Cuius vita inclyta cunctas iſtas illuſtrauit regiones. Nam eius eſca non erat aliud niſi poma, & fructus autumnales, & potus fuit aqua. In ipſa Eccleſia ſedem inſtituit primam cathedralem. Ac Sanctus Karolus Magnus, Imperator, comperta ſanctitate ipſius beati Willehadi, eandem Eccleſiam regia munificentia largifluis fundauit bonorum temporalium poſſeſſionibus: ac eidem Eccleſiæ etiam dedit ſuæ regiæ maieſtatis eximia inſignia, quæ in eadem Eccleſia honorificè conſeruantur; videlicet Crucem argenteam deauratam, lapidibus pretioſis redi-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

mitam, coram qua deuote adorauit Crucifixum Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, in quo eſt ſalus, vita & reſurrectio noſtra, ac etiam ipſius ſancti Karoli trabeam ſeu tunicam Imperialem, in qua Euangelium in eadem Eccleſia, in ſummis feſtis, ob ipſius reuerentiam ſolemniter legitur, ac flaſculam eius argenteam deauratam, imaginibus diuerſis bene redimitam, ac chirothecas & calceamenta ipſius quibus vtebatur in ſua regia maieſtate, & etiam Pſalterium Diuæ ipſius coniugis literis aureis bene & ſubtiliter confricatum. Sanctitas etiam originis dictæ Eccleſiæ apparet ex eo, quia dicto Beato Willehado ſucceſſit ſanctus Anſgarius, primus iſtius Eccleſiæ Archiepiſcopus, ſedis Romanæ legatus in vltima terræ, vir magnæ ſanctitatis, cuius anima rapta in cælum vidit manifeſtiſſimas & veriſſimas notabiles viſiones, de ſtatu totius cœleſtis Curiæ, & de pœnis purgatorij, & etiam alias vtiles viſiones, ex quibus fuit cœlitus inſpiratus ſpernere huius vitæ contagia, & anhelare ad regna cæleſtia, qui Eccleſiam collegiatam Rameſlon, & Monaſterium in Berſen, & magnum hoſpitale in Brema conſtruxit pro pauperibus recreandis, pro vt ex vita ſua multum pulchre deducitur. Cui quidem beato Anſgario immediate ſucceſſit Beatus Reimbertus, ſecundus Archiepiſcopus dictæ Eccleſiæ, quem Beatus Anſgarius commendauit, ſic inquiens: Dignior eſt Reimbertus dignitate Archiepiſcopali, quam ego Archidiaconatus officio, qui Regem Daciæ baptizauit, & Eccleſiam Ripenſem fundauit, & quia plures infirmos, quos ibidem ſacro baptiſmatis fonte purificauit, etiam ab omni corporis ægritudine ſanauit. Ipſe etiam Regem Sueciæ baptizauit, & totum eius regnum in fide Chriſti ſolidauit, & ipſe inter cætera ſanctitatis miracula legitur tempeſtatem maris ſedaſſe, & hominem à Dæmonio liberaſſe, ſcilicet Karolum filium Lodewici Imperatoris, necnon cæcum illuminaſſe per ſignum Crucis, quod Epiſcopali more faciebat. Etiam anno pontificatus Domini Reimberti duodecimo Ludewicus Pius Cæſar obiit. Poſt cuius

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

mortem multiplicata ſunt mala ſuper terram, ita quod à Danis & Normannis vrbes cum ciuibus, Epiſcopi cum cleris, interfecti ſunt. Et Eccleſiæ cunctæ incendio perierunt, Saxonia Colonia, Aquiſgrani ciuitates ab eiſdem deſtructæ ſunt. Palatium quod Karolus Imperator in Aquiſgrani glorioſe conſtruxerat, ſtabulum equis ſuis fecerunt.

DE BENEDICTO V. PONTIFICE ROMANO.

IOHANNE XII. mortuo Benedictus V. Cardinalis creatur Pontifex à Clero, ac populo, idque illorum arte effectum eſt, qui de factione Iohannis mortui odio habebant Leonem, quod in Iohannis profugi locum eſſet ſuffectus. Electo Benedicto, Legati ad Imperatorem mittuntur, qui tum Spoleti erat, Imperatorem rogant, vt electionem Benedicti confirmaret. Otto iratus Romanis, Legatos à ſe repulit, addens ſe potius imperium perditurum, quam paſſurum vt Leo Pontificia ſede deiiceretur. Romani contemptis minis Imperatoris, electionem Benedicti ratam haberi volunt. Otto cōtractis copiis rediit Romam, vrbem obſidione cingit, & quicquid extra mœnia eſt, igne & ferro depopulatur, redigitque Romanos ad tantam inediam, vt præ inopia modius furfuris aureis triginta venierit, coactique ſint edere aſininas & equinas carnes. Deinde Ottone foris, & fame intus ciuitatem oppugnante, feſſi malis IX. Kalend. Iulij portas vrbis Ottoni aperiunt, & electum pontificem Benedictum Imperatori dedunt, Leonem ante electum recipiunt, & ſolenni more in Pontificiam ſedem reponunt. Tum Otto, vt diſſidium Eccleſiæ tolleret, Leoni auctor fuit, vt conuentum aduocaret, ac coram Benedictum adeſſe iuberet. Epiſcopis in Lateranum congregatis Benedictus Pontificalibus veſtimentis indutus acceſſit. Quo viſo Benedictus Cardinalis archidiaconus ira commotus ita eſt percontatus: Quo tu tandem iure, quaque lege Benedicte auſus es pontificia orna-

menta induere, Leone hoc ipſo ſuperſtite, quem tu nobiſcum, accuſato atque damnato Iohanne, ad dignitatem pontificiam euexiſti? num inficiari potes, te apud Imperatorem iuraſſe, nunquam ſine illis, aut filij ipſius auctoritate pontificem electurum? Cui Benedictus reſpondit: Si quid deliqui, peto à vobis, vt miſericordia capiamini mei. Tum Ottho: Æquum eſt, inquit, patres, homini, ſi noxam ſuam confiteatur, veſtram miſericordiam impertire. Quo audito Benedictus confeſtim ſe ad Leonis atque Otthonis pedes abiecit, ſeque peccaſſe aſſeruit: atque vltro indumentum pontificale depoſuit, ferulamque, quam manu tenebat, Leoni porrexit. Leo ferula fracta, & populo oſtenſa, planetam detraxit, cumque ad pedes ſedere iuſſum, pontificatus, & presbyteratus honore priuauit, ac diaconum relictum in Germaniam ire in exilium imperauit. Romanorum præpotens Imperator Auguſtus valentiorem ſibi in Chriſto Dominum Apoſtolicum nomine Benedictum, quem nullus abſque Deo iudicare potuit, iniuſte, vt ſpero, inquit Ditmarus, accuſatum deponi conſenſit, &, quod vtinam non feciſſet, exilio ad Hamburg relegari præcepit: quoſdam factioſos capite truncat, obſides & iuramentum ab aliis accepit, quod nihil eorum immutaturi eſſent, quæ ipſe Romæ conſtituerat. Rebus omnibus prudenter compoſitis refert pedem ad Germanos. Benedictum v. pontificali dignitate per Leonem priuatum, abducit ſecum. In Germaniam cum eſſet ventum, Hammenburgenſis Archiepiſcopus Adaldago Imperatoris Cancellarius miſſionem petiit ab Ottone: Otto dimiſit eum, tradiditque ei Benedictum, vt ſecum abduceret ad ſui Epiſcopatus ditionem, ſeruaretque eum perpetuo. Adaldago Imperatori paret, abducitq. Benedictũ Hamburgam, vbi Benedictus quaſi in Inſulam ad exulandum deportatus, mœrore animi confectus, obiit, ſepultuſque in Eccleſia cathedrali. Raco autem de Bremen Imperatoris Ottonis tertij capellanus, iuſſu dilecti ſenioris ſui, oſſa ſupradicti Papæ Benedicti, ſicut ipſe præloçutus eſt, de Hamburg Romam reduxit.

Namque

Namque pater venerabilis, Dominus inquam Apoſtolicus, dum in exilio eſſet, in Chriſti ſeruitio ſtudioſus, & adhuc aquilonaris hæc pars optata pace gauderet, Hîc, inquit, fragile corpus meum debet reſolui: Et poſt hæc omnis iſta regio gentili gladio deſolanda, feriſque inhabitanda relinquetur, & ante tranſlationem meam non videbit indigena pacem firmam: quandocunque vero domi reſideo, Apoſtolica interceſſione paganos quieſcere ſpero. Tumulatus in choro Hamburgenſis Eccleſiæ cernitur: extructoque poſtea, vt cerni poteſt, eminenti ſarcophago, cuius inſcriptio annorum facit errorem. Nam obitus eius contigit anno D.CCCCLVI. vel circa. ſed inſcriptio hinc longe diſcedit. Certum eſt tamen, in pace, ſine martyrio quieuiſſe. Hæc Romanorum Hiſtoriæ teſtantur, hoc loquuntur annales noſtri, hoc ipſum tumuli teſtatur inſcriptio, inciſa lapidi in choro cathedralis Eccleſiæ Hammenburgenſis.

EPITAPHIVM:

BENEDICTVS Papa, qui de ſede Apoſtolica per violentiam amotus, & poſt cum reuocaretur, obiit Hamburgi, Anno Domini D.CCC. quadrageſimo primo, quarto Nonas Iulij. & ſepultus eſt hic.

EX BIBLIOTHECA DVRINGANA.

Adalbero Archiepiſcopus Bremenſis Eccleſiæ Noui-monaſterij priuilegium huius ſententiæ contulit.

ATHELBERO Dei gratia Hammenburgenſis Archiepiſcopus, dilectis filiis eccleſiæ ſibi in domino commiſſæ tam futuris, quam præſentibus, gratia vobis & pax à domino multiplicetur. Quia noſtri iuris eſt, non tantum filios Domini, vel bene incedẽtes ſemper ad vlteriora verbo & exemplo prouocare, vel nutantes conſolidare, vel omnes qui aliquo modo deſolati & contribulati ſunt diuinis fomentis refocillare: ſed in Eccleſiæ ſanctæ decus eos

qui

qui extra ſunt pro poſſe noſtro incorporare, dilectioni veſtræ notum eſſe volumus, quod nos cognito bono zelo eius, dilecto filio & fratri noſtro fideli ſcilicet diſpenſatori Chriſti Vicelino, cum quibuſdam fratribus ei in domino coherentibus, legationem verbi Dei in Slauia, quæ noſtræ diœceſi vſque ad flumen Penum pertinet, vice noſtra prædicandi commiſimus. Verum quoniam præ feritate gentis barbaricæ illius in prædicta terra ſtabilem manſionem habere non poterant, ad repenſationem & ſuſtentationem eis conceſſimus Eccleſiam quandam in fine Holtſatiæ, quæ apud veteres Wipenthorp, apud modernos vero Nouum-monaſterium nuncupatur, cum decimis, & reditibus prius-eo pertinentibus, & quandam villam Drageresthorp; cum omni vtilitate eius, ſiue in agris, ſiue in pratis, ſiue in ſiluis, quæ nos in dedicatione altaris baſilicæ nouæ ibidem ab ipſis inchoatæ, vſui ſupradictorum fratrum mancipauimus. Plenam inſuper libertatē præfato Nouomonaſterio contulimus, ita ſcilicet, vt præter nos & ſucceſſores noſtros, & prælatos eorum quos ſanior pars congregationis elegerit, neque præpoſitus, neque Archipreſbyter, neque Archidiaconus, nulla denique vel magna vel parua perſona, aliquid Eccleſiaſticæ poteſtatis ibi habeat. Præterea eoſdem fratres ab omni itinerali labore & fatigatione omnino abſoluimus, non cogente neceſſitate infra terminos Hammenburgenſis Epiſcopij, eorum opera & conſilio ad Eccleſiaſtica diſponenda indigeamus. Vt autem apud ſucceſſores noſtros & poſteros eorum hæc inconuulſa & rata permaneant, hanc deuotionis noſtræ collationem ſeruis Dei & amicis noſtris hac præſenti carta ſigilli noſtri impreſſione inſignita ſtabilimus. Si quis vero contra hæc eniti præſumſerit, excommunicationis ſententiæ ſubiaceat. Data Hammenburg VII. Kalend. Auguſt. Anno ab incarnatione Domini M.CXXXVI. Indictione XIII. Anno Archiepiſcopatus Domini Athelberonis XIIII.

Hanc Eccleſiam nobiliſſimo beneficio rogatu Rikenze Auguſtæ & principum, Lotharius Imperator cumulauit: diploma libet adtexere, vt conſuetudo iſtorum etiam temporum in donandis Eccleſiis eluceſcat.

IN nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis, diuina fauente clementia, Lotharius tertius Romanorum imperator Auguſtus. Cum omnibus debitores ſimus, ſpecialius tamen pauperes Chriſti reſpicere debemus, & eorum bonam intentionem in omnibus promouere, & manu tenere. Nouiter itaque tam futurorum quam præſentium induſtria, qualiter ſanctæ conuerſionis frater Vicelinus ex legatione Athelberonis venerabilis Archiepiſcopi Hammenburgenſis, per totam Slauiam, quæ in ipſius ſita eſt parochia, curam & vicem ſuſceperit prædicandi verbum domini. Qui cupiens in vice legationis ſuæ permanentibus, ſicut nouellæ plantationis agricola fructum adferre, Eccleſiam in eadem Slauia, quæ Nouum monaſterium vocatur, inchoauit, & fratres in ea ſecundum ſancti Auguſtini regulam ſatis deuote circa religionem inſtituit, ſperans commendatione diuini officij, & regulari conuerſatione, rudes illius gentis mentes ad agnitionem veritatis molliri & inflecti. Cui ſicut Eccleſiaſticæ plantationis operario, in temporalibus prouidere cupientes, rogatu dilectæ noſtræ Rikenzen & principum hoc conceſſimus, vt illius terræ habitatores liberam habeant poteſtatem offerendi ſiue vendendi bona ſua præfatæ Eccleſiæ, & altius quam prædictus frater Vicelinus, Domino annuente in eadem terra fundare ſtuduit. Idem concedimus ipſi de Holtzatis, in quorum confinio prænominata Eccleſia fundata eſt. Vt autem præfatæ Eccleſiæ fratres, tam oblatis quam exemptis quiete vti poſſint, omnia quæ ipſis quoquomodo collata fuerint, ab omni exactione abſoluimus, præcipiendo iubentes, vt nullus Archiepiſcopus, Epiſcopus, dux, marchio, comes, vicecomes, nulla denique magna priuata ve perſona, in his conceſſis eos inquietare,

deueſtire, moleſtare præſumat. Si quis vero contra hoc quod nunc concedimus conatus fuerit, centum libras auri, medietatem cameræ noſtræ, & medietatē prædictis componat fratribus. Quod vt verius concedatur, & ab omnibus diligentius cuſtodiatur, præſentis decreti paginam ſigilli noſtri impreſſione inſigniri iuſſimus. Huius rei teſtes ſunt, Athelbero Hámenburgenſis Archiepiſcopus, Thietmarus Verdenſis Epiſcopus, Athelbertus Marchio, Adolfus comes, & Conradus comes, Eilmarus comes, & alij comites, Sifridus, Rotholfus, Gerbertus, Frithericus, Chriſtinus, Liudolfus, Bernhardus.

Anno Domini M.CXLI. *Athelbero Hamburgenſis Eccleſiæ Archiepiſcopus conceſsit Nouo-monaſterio decimas, vt in tabulis ſcriptum eſt in hæc verba.*

In nomine Sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Patris & Filij & Spiritus Sancti; Athelbero Dei gratia Hammenburgenſis Eccleſiæ Archiepiſcopus, omnibus Chriſti fidelibus ſalutem in perpetuum. Pontificalis officij culmen à nobis frequenter exigit famulis Dei, præſentis etiam vitæ ſumptus ex noſtra ſollicitudine quantum facultas admittit prouidere, ne pro illis laborioſe forſitan acquirendis foris occupati, cogantur intus in laude Dei debita minus exerceri. Quapropter ſanctæ conuerſationis fratri cariſſimo Vicelino, & fratribus eius qui ſeruiunt in Nouo-monaſterio, in villa Wipenthorp nuncupata, in pago Holſatia, eidem villæ decimam cum aliarum quarundam villarum ſubter poſitarum decimis, veluti in villa Stauera, Horgan, Brachtenuelde, Tuenthorp, Tadeſthorp, Godelande, Wlmerſthorp, Boienebutle, Huſberge, Cumeruelde, Padenwrth, Wirhthorp, Padenſtide, Bulligſtede. Sed & alias decimas iuxta fluuium Geſtere in vtroque littore à villa Elmeſhorne, vſque ad lacum Wicflet, diuinam promereri cupientes retributionem,

butionem, omnino dando concedimus, & vt in vſus prædicti monaſterij fratrum perpetuo redigantur, & redactæ permaneant, diligenti deliberatione ſtatuimus. Addimus autem & his decimas iuxta Wilſteram fluuium, ſcilicet à lacu qui dicitur Sladen, vſq. ad fluuium qui vocatur Waldburgou, modo & illas quæ ſunt in auſtrali plaga fluminis Sturæ, videlicet à fluuio Luteſou, vſque ad montem Bredenberg, ſuadentes illis ex fraternæ caritatis plenitudine, vt quod domino donante & conſeruante quemquam videbunt ad neceſſarios vſus ſibi non deficere, ſtudeant & aliis in ea quam gratis acceperunt caritate, gratiam hoſpitalitatis impendere. Præterea de omnibus quæ in ſiluis ſiue paludibus, per ſe vel colonos ſuos vſquequaque idem fratres elaborauerint, tam in frugibus, quam in animalibus ipſi decimationes accipiant, & ſecundum quod ſibi viſum fuerit, ad laudem Dei & vtilitatem fratrum ſagaciter inde diſponant. Vt autem hæc donatio omni æuo rata ac firma permaneat, hanc chartam conſcribi, & ſigilli noſtri impreſſione ſignari præcepimus, rogantes & obſecrantes in nomine domini & ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti, vt nullus eam in toto vel in parte deteriorare præſumat. Si quis vero huic pio facto contraire ſeu derogare temptauerit, ſiue Archiepiſcopus, ſiue Epiſcopus, ſiue Dux, vel Marchio, Comes vel Vice-comes, ſiue aduocatus, ſeu quæcumq. alia Eccleſiaſtica, ſæcularisſve perſona, ſi ſecundo tertiove commonita non ceſſauerit, anathema ſit. Amen. Huius rei teſtes ſunt Siuardus Obſalenſis Epiſcopus, Otto Sleſwicenſis Epiſcopus, Bertolfus Abbas de Sancto Paulo, Athelbertus præpoſitus de domo S. Mariæ & S. Petri: Bonifacius præpoſitus, Hertmannus præpoſitus, Thietmarus decanus: Capellani Liutfridus, Odbertus, Anſhelmus. Anno Dominicæ incarnationis M. C X L I. Regnante Conrado rege tertio. Anno vero ordinationis eiuſdem venerabilis Archiepiſcopi Athelberonis X V I I I. Indictione I I I I. Acta ſunt hæc Bremæ v. Idus Iulij.

Sequenti anno Athelbero Archiepiſcopus confirmauit præpoſituram Noui-monaſterij. Tabulæ eius confirmationis, quas conſuetudinis illuſtrandæ gratia placet adſcribere, hæ ſunt.

IN nomine Sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, Amen. Sanctæ caritatis euidens indicium eſt, non ſolum propriis, verum etiam alienis iuxta poſſibilitatem inſudare profectibus; vt qui pluribus ſtudeant in nomine domini proficere, pro pluribus mereantur benefactis æternæ retributionis præmia recipere. Quapropter venerabilis frater Viceline, ſuſceptæ à nobis obedientiæ gratias deo obſeruator ſolertiſſime, ad laudem dei & honorem tuum & Eccleſiæ in pago Holtſatiæ, in villa quondam Wipenthorp dicta, tibi commiſſæ, ampliare cupientes, nomen prælationis tibi & poſt te ſucceſſoribus tuis, eiuſdem Eccleſiæ congregationi canonicæ præficiendis, perpetuo conferimus & confirmamus, quatenus inantea nomine & dignitate præpoſitus de Nouo monaſterio dicaris, atque inter reliquos noſtri honoris fidos & idoneos conſultores, ſcilicet Hammenburgenſis ſeu Bremenſis Eccleſiæ priores habearis. Sed & parochianos ad eandem Eccleſiam prænominatam antiquitus & nunc pertinentes, tuæ ſollicitudini committimus, noſtraque auctoritate ſancimus atque decernimus, quatenus à te baptizentur, verbis ſalutis erudiantur, ſynodali lege informentur, mortui ſepeliantur. Præterea & quia te in partem noſtri laboris ex paternæ benignitatis plenitudine ſtabilem & deuotum cooperatorem aſſumpſimus, Eccleſiam Biſhorſt in ripa fluminis Albiæ ſitam cum banno ſimul & cum omnibus appendiciis eius acquiſitis vel acquirendis tibi concedimus, vt nullam in hac vel illa vlterius Eccleſia præpoſitus Hammenburgenſis, vel alia quælibet perſona poteſtatem habeat, niſi tu & qui tibi in eodem ſupra dicto nouo monaſterio præpoſiti per liberam fratrum electionem ſucceſſerint, & à me, vel à meis ſucceſſoribus Ham-

menbur-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

menburgenſis Eccleſiæ Archiepiſcopis inueſtituram acceperint. Et vt hoc noſtræ benignitatis liberale decretum, omni æuo ratum maneat & inconuulſum, præſentem paginam conſcribi, & ſigilli noſtri impreſſione ſignari iuſſimus, & eorum nomina qui huius rei fautores & teſtes fuerunt, adnotari decreuimus. Siwardus Epiſcopus Obſalenſis, Bertoldus Abbas de S. Paulo, Conradus abbas de Roſſenuelde, Athelbertus præpoſitus Bremenſis Eccleſiæ maioris, Athelbertus præpoſitus de S. Willehado in monte, Hartmannus præpoſitus de Rameſlo, Bonifacius præpoſitus de Ripeſholte, Luidmundus præpoſitus de Heſlinga. Thietmarus decanus cum reliquis fratribus omnibus. Capellani, Odbertus, Hartwicus, Peregrinus. Si quis huic paginæ in toto vel in parte contraire præſumpſerit, ſi ſecundo tertiove commonitus ceſſare noluerit, anathema ſit. Amen. Obſeruator autem benedictionem conſequatur. Amen. Acta ſunt Bremæ feliciter. Amen. Anno incarnationis dominicæ, M. CXLII. Anno vero eiuſdem domini Athelberonis venerabilis Archiepiſcopi XIX. Indictione V.

Anno Domini M. CXLIIII. *idem Archiepiſcopus Vicelino & fratribus ipſius in Nouo-monaſterio bona à Domina Richarde, nobili illa Comitiſſa famoſiſſimi Principis Rotholfi comitis vidua, vna cum cariſſimis filiis ſuis Hartewico Præpoſito Bremenſis Eccleſiæ, & fratre ipſius Rotholfo Comite: & à matre Domini Henrici Marchionis nobili & religioſa Domina Ermingande conceſſa, confirmauit præcipue beneficio in hæc verba:*

In nomine Domini omnipotentis patris & filij & ſpiritus ſancti: Athelbero Dei gratia Hammenburgenſis Eccleſiæ Archiepiſcopus omnibus Chriſti fidelibus, tam futuris quam præſentibus, ſalutem in perpetuum. Notum vobis facimus qualiter diuina maieſtate ſuggerente, religioſa domina Richardis, nobilis illa comitiſſa

famoſiſſimi principis Rotholfi Comitis vidua, vna cum cariſſimis filiis ſuis Hartwico præpoſito Bremenſis Eccleſiæ, & fratre ipſius Rotholfo comite, ſanctæ Dei genitrici, & perpetuæ virgini Mariæ, & venerabili fratri noſtro Vicelino præpoſito ac fratribus ipſius in Nouomonaſterio, ſcilicet in villa antiquitus Wipenthorp dicta, deo famulantibus, eorumque ſucceſſoribus prædium ſuum, quod habuit in pago Holſatia, in villa Elmeſhorn iuxta Gieſteram fluuium ſita, cum omnibus attinentiis, hoc eſt, ſiluis, pratis, paſcuis, viis & inuiis, aquis, aquarumve decurſibus, exitibus & reditibus, cum paludibus à prædicta villa Elmeſhorn tendentibus, vſque ad locum vbi lacus Wicſlet fluit in Gieſteram, cum duobus mancipiis, Siberno, Odelino, perpetuo iure poſſidendum tradidit, ea videlicet conditione, vt ſui ſuorumque parentum apud eoſdem fratres iugis & inextricabilis ad deum memoria conſiſtat. Et ne quiſquam hæres eorumdem, vel alia quælibet eccleſiaſtica ſecularisve perſona ipſis vel viuis vel mortuis hoc factum in toto vel in parte violare præſumeret, auſcultantibus & aſpicientibus tam nobis ipſis, quam multis aliis, gratuitam & apertam eiuſdem prædij in ſupradictorum fratrum vſus reſignationem fecerunt, & hæc noſtræ auctoritatis & banno & priuilegio ſtabiliri poſtularunt. Sed quia ſpe retributionis æternæ hæc viſi ſunt emoliri, decreuimus & nos piæ petitioni eorum propenſius aſſentiri. Præterea & hoc præſenti paginæ neceſſarium duximus adnotari, quod mater domini Henrici Marchionis, nobilis & religioſa domina Ermingardis, ſuper memorato Nouo monaſterio ſuum quoque in villa eadem Elmeſhorn prædium, nihilo minus ob recordationem ſui & ſuorum in perpetuum dedit, quod & noſtra auctoritate confirmari rogauit. Vt ergo vtrorumque bono affectui pium præbere videremur aſſenſum, præſentem paginam conſcribi, & ſigilli noſtri impreſſione inſigniri iuſſimus, perpetuam eis annuntiantes pacem qui eam inuiolatam ſeruauerint, imo

rint; imo à communione omnium fideſium excludentes, qui aliquo modo ipſam infirmare, ſeu deteriorare temprauerint. Huius rei teſtes ſunt: Hartwicus præpoſitus, Vicelinus præpoſitus, Hartmannus præpoſitus, Liudmundus præpoſitus, Liudfridus præpoſitus, Erpo præpoſitus. Capellani; Odbertus, Anſhelmus. Nobiles: Folradus, Thidericus, Widekindus. Munſteriales, Adico, Ricbertus, Manegoldus, Werno, Edo, Liuderus, Euerwinus, Wolcmarus, Liudolfus, Sigero, Herimannus, Hardericus, Thietmarus, Godefridus, Euerhardus. Acta ſunt hæc Staden. Anno ab incarnatione domini M.CXLIIII. Anno vero eiuſdem venerabilis Athelberonis XX. Indictione VI. VIII. Kal. Auguſt. Amen.

Anno M.CXLVI. *paludem quæ eſt verſus Biſhorſt addixit ac detulit fratribus in eodem Nouo-monaſterio vltro, & decumas tam frugum quam animalium, quæ inde proueniunt, cuius tabulas ad verbum libet addere.*

IN nomine Sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Patris & Filij & Spiritus Sancti. Amen. Ego Athelbero Hamburgenſis ſeu Bremenſis Eccleſiæ Deo propiciante vocatus Archiepiſcopus, fratribus in Nouo-monaſterio quod eſt in pago Holſatiæ, in villa videlicet Wipenthorp dicta, ſub regulari diſciplina victitantibus, ſuſtentationum oportunitatem prouidere cupiens, paludem quæ eſt verſus Biſhorſt, & iam non raro incolitur ab habitatore, diſtincte deſcribi iuſſi, & decimationes tam frugum quam animalium, quæ inde proueniunt, eorundem vſibus fratrum deputaui, & non ſolum plurimorum teſtium, verum & præſentis paginæ ſanctione firmaui, ne quis in poſterum hæc audeat infringere, quod hic poteſt propter Deum à nobis bene & deliberate factum, intelligere. In orientali ergo plaga palus ſupradicta terminum habet marcham Holtſatorum, in auſtrali marcham Romerſflet: in boreali autem lacum Wicflet, in occidentali vero foſſam tendentem

vſque

vſque ad marcham Romeſflet. Quæcunque itaque decumationes his prænotatis terminis concluduntur, à ſupra memoratis eiuſdem noui monaſterij fratribus auctoritate domini noſtri Ieſu Chriſti, & noſtra perpetua irrefragabili poſſeſſione ſuſcipiantur, & in vſus deo famulantium diſpenſentur. Si quis autem hoc factum noſtrum infregerit, anathema ſit. Huius rei teſtes ſunt Hartwicus Bremenſis Eccleſiæ præpoſitus, Stadenſium dominus, Hartwicus Hammenburgenſis præpoſitus, Vicelinus præpoſitus, Hartmannus præpoſitus, Liudmundus præpoſitus, Liudfridus præpoſitus, Bonifacius præpoſitus, Erpo præpoſitus, Odbertus Capellanus. Nobiles, Adolfus Comes, Adolfus & Thiedericus frater eius. Miniſteriales, Liuderus, Thiedericus, Gerungus, Hadebertus, Albero, Vdo, Willo, Arnoldus, Frithericus, Henricus. Acta ſunt hæc Bremæ Anno incarnationis domini M. CXLVI.

Anno Domini M. C. XLIX. *Henricus Leo Eccleſiæ Noui-monaſterij paludem, quæ eſt iuxta Wilſteram inter Staden & Walcburgou, & alteram quæ eſt iuxta Sturiam, inter Luteſou & Aldenou, à Comite Adolfo & omnibus Holſatis conceſſas adprobauit, & in vſus fratrum eiuſdem prædicti Noui-monaſterij cedendas in perpetuum auctoritate ſua decreuit, vt in tabulis ſcriptum eſt his verbis.*

IN nomine patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Henricus Dux Bauwariæ & Saxoniæ. Ad hoc in culmen poteſtatis nos per gratiam Dei collocatos iuſte recognouimus, vt quo auxilium noſtri manum protendere, & quibus conſilij curam impendere neceſſarie propter Deum debeamus, facilius & manifeſtius proſpicere valeamus. Sed cum omnibus debitores ſimus, præcipue tamen puſillos Chriſti qui mundo, ſuiſque ambitionibus renunciantes, ſub vmbra alarum diuinæ protectionis ſe contulerunt, nos manu tenere, eiſque in neceſſariis rebus ſubſeruire debere digne perpendimus. Notum ergo eſſe volumus, tam futuris quam

quam præſentibus, quod & nos pia vota parentum noſtrorum in memoriam reuocare vtile duximus, & eorum bonum propoſitum in his quibus honorem Dei promouere ſtuduerunt confirmare proponimus. Siquidem à venerabili Athelberone Hammaburgenſi Archiepiſcopo per ſtudium & laborem reuerendi patris Vicelini in prouincia Holſatiæ in villa ab antiquis Wipenthorp dicta, Nouum-monaſterium inchoatum, & ſeruientes Deo inibi coadunitos, & videmus & ſcimus, patrem vero meum Ducem Heinricum, & auum meum Imperatorem Lotharium, locum ipſum oblationibus promouiſſe, donis honoraſſe, & res eidem Eccleſiæ collatas priuilegiis ſuis confirmaſſe, veraci relatione didicimus. Pro eo denique quia vineam Dei ibi plantatam bene fructificantem, in odore eius multos poſt Deum currentes rudes illius gentis homines ab impietatibus ſuis priſtinis correctos vicinas gentes Slauorum ab incredibilitate iam conuerſas ad fidem gratanter aſpicimus, locum ipſum digno honore amplectandum arbitramur, & eos, qui ſe ibidem Deo ſeruituros deuouerunt, etiam ex noſtra beneuolentia fouendos, & munificentia conſolandos iudicamus. Quapropter paludem quæ eſt iuxta Wilſteram inter Sladen & Waleburgou; & alteram, quæ eſt iuxta Sturiam inter Luteſou, & Aldenou, à Comite Adolfo & omnibus Holſatis eidem Eccleſiæ collatas adprobamus, & in vſus fratrum eiuſdem prædicti Noui-monaſterij cedendas in perpetuum auctoritate noſtra decernimus. Et vt hæc collatio rata & inconuulſa omni æuo permaneat, cartam hanc conſcribi, & ſigilli noſtri impreſſione ſignari fecimus, & nomina eorum qui affuerunt aſſignari mandauimus. Teſtes & fautores & cooperatores huius rei ſunt Athelbero Hammenburgenſis Archiepiſcopus, Hartwicus Bremenſis Eccleſiæ maior præpoſitus, Vicelinus prædicti Noui-monaſterij præpoſitus, Athelbertus Marchio, Comes Adolfus, Comes Heinricus de Bodwide, Comes Chriſtianus de Aldenburg, cum aliis multis principibus, nobilibus & mini-

 ſterialibus,

ſterialibus, è numero Holtſatorum hi ſunt: Marcradus ſignifer prouinciæ, cum filiis ſuis, Vergotus filius Daſonis de Ennigge cum fratribus ſuis, Wluardus de Renkigge, Wicbertus de Wekkigge, Imico cum filio ſuo Reimaro, & fratribus ſuis, Ethelerus de Vrige, Godeſcalcus de Geresthorp, Haſſo filius Henrici aduocati de Ottenebotle, Thiedbernus de Ho, Heinricus aduocatus de Barmizſtide, Marcradus de Buſele, cum filiis ſuis, Elueričus & Hiddo de Eidera, hi iudices terræ, Otherus ſignifer Sturmariorum. Quatuor etiam qui denominati ſunt Legati eſſe prouinciæ, Marcradus de Stenuelde, Toto de Kerleggehuſe, Rothmarus de Hanſtide, Aluardus de Eiderſtide, & reliqui plures. Acta ſunt hæc Heikenbutle, coram frequentia totius exercitus qui nobiſcum erat, quando reuerſi ſumus accepta victoria de hoſtibus regni Thiedmarſkienſibus; qui Rotholfum Marchionem, Principem & Comitem ſuum, iam pridem interfecerant. & confirmata eſt hæc collatio fauore & acclamatione totius exercitus qui ibidem in Caſtris erat aggregatus. Anno incarnati verbi M.CXLIX. Indictione XII. Data Idibus Septemb.

In eiſdem ſchedis & verſus hi leguntur
de Epiſcopo Vicelino.

GESTA *patris primi bona pontificis Vicelini*
Iſto tantillo comprehendit muſa libello.
Saxoniæ vicus Quernhamele ſit benedictus,
Qui genuit talem, dedit experientia qualem.
Wiſara lactentem nouit bene, Brema docentem,
Albia tranſuexit iuuenem, qui nos bene rexit;
Defuncti vero cineres adlambit Hyrundo.

ANNO *milleno, centeno, bis duodeno*
Completo, verbum quo ſubluxit caro factum;
Dum verno ſole poſt brumam progrediente,
Cancri feruentis calor eſſet ſolſtitialis,
Doctorem mirum deus aduexit Vicelinum.

Iſtas in partes, ſathanas vbi triuerat artes,
Inſtituens furtis homines vtique rapinis,
Et ſcelerum morbis, quibus impius interit orbis.
Hammaburgenſem tunc rexit Adelbero ſedem,
Qui deſperatos medicum direxit ad ægros,
Illuſtremque virum ſupradictum Vicelinum,
Ad Nordalbingos tranſmiſit fraude malignos,
De Bremenſe ſchola raptum ſub ſpe tamen illa,
Vt diſciplinam melius qui rexerat illam,
Vir prudens, caſtus, humilis, patienſque, modeſtus,
In verbis certus, pius, & ſermone diſertus,
In cura populi qui commiſſus foret illi,
Ex hoc argueret prauos, ſtultoſque doceret.
Formam præberet morum, miteſque foueret.
Qui vir perfectus, diſcretus, cordeque rectus,
Lumbos ſuccinxit vt præſul Athelbero iuſſit,
In domino ſiſus, Albim tranſire paratus.
Tranſiit vt flumen, ſecum tulit vtile lumen,
Inſtans doctrinæ, ſibi quæ fuit ars medicinæ:
Infundens oleum curans impendere vinum,
Hos quos curauit ad ſpem vitæ reparauit.
Wipenthorp venit, ibi ſedem ponere cæpit,
Clerum collegit, fratres ſub iura redegit.
Relligio creuit, quam diſciplina ſubegit,
Eccleſiæque locum mutauit nomen & ipſum,
Quam modicam reperit in maiorem reparauit.
Nomen adoptauit de iure, Nouumque vocauit,
Idque monaſterium bene conuenientibus aptum
Chriſto deuouit fieri, cui viuere nouit.
Auguſtinus erat hos qui per ſcripta regebat;
Nam normam vitæ clero determinat ipſe.
Illum qui miſit vt præſul Athelbero vidit,
Eccleſiam ſane per eum bene fructificare,
Perque virum talem diuinam creſcere laudem,
Hac letus venit, altareque ſanctificauit.
Inceptæque domus titulo ſatis exhilaratus,

q 2 *Et dotes*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

Et dotes auxit & honores accumulauit,
Villam cum decimis, bannum cum parochianis,
Paſtori primo condonauit Vicelino,
Commiſſa cura populi cum præpoſitura
Et bis ſeptenas in parochia bene cultas
Adiecit villas, decimas quoque contulit illas,
Inque locis quicquid accreſcere poſtea poſsit
Incultis in eas ſimul & collata poteſtas.
Eccleſiam Biſhorſt illi ſubiecit & Ichhorſt.
Biſhorſt cum bannis, bannos cum parochianis.
Cum Wicfletenſi decima bannum dedit illi,
Et decimas Geſtre, retinet quas littus vtrumque.
Ichhorſt cum bannis, bannos cum parochianis.
Bredenberg decimam claudit, Stura Luteſou vnam,
Et Sladen & Wilſtram claudit cum Walburgou vnam.
Præſulis has decimas donauit larga voluntas.
Et Biſhorſtenſis decimatio tota paludis
Additur, & quæque fratrum labor occupat æquè.
Eruit & quæque ſuus agricultor vbique.
Hoc quoque promiſit vt ſi quis paſtor obibit,
Ne lis contingat, electio libera fiat,
Et ſit cunctarum rerum reſpectus ad ipſum,
Subiectuſque locus ſit ſucceſſoribus eius,
Hammaburgenſi qui præſideant bene ſedi.
Talia collata pia præſul Athelbero dona
Chartas conſcriptas, & res in ſcripta redactas
Bullis firmauit, bannoque ſuo ſtabiliuit.
Inde videns domini præſul ſtudium Vicelini
Ad conuertendas animas & ſaluificandas,
Illi vicinas placuit committere terras,
Lucrari gentes Chriſto, ſimulachra colentes,
Vt vice pontificis ſoluentis ſiue ligantis
Verba Dei ſereret, credentes multiplicaret.
Tunc Heinricus erat qui Slauis imperitabat,
Vicinæ genti ſibi iure ſuo famulanti,
Hunc prudens adiit doctor ſuadereque cœpit,

Vt propter ſummi pateretur præmia regni
Idola deponi, Chriſtoque Deo famulari,
Eccleſiaſque ſtrui, per regnum delubra tolli.
At rex Heinricus fidei non fictus amicus
Audit gratanter quæ ſuaſerat ille decenter,
Iureque regali, de cauſa ſpirituali,
Vt decuit toti præfecit eum regioni,
Idola deſtruere, fidei portas aperire,
In fidei verbis deponere colla ſuperbis,
Eccleſias ſtruere, peruerſos quoſque docere.
His homo firmatus, omni virtute probatus,
Eccleſiam Bucue veteri fundauit in vrbe;
Miſit eo fratres miſſas reuerenter agentes
Officiumque ſuum; Ludolfum, Brun, Herimannum,
Principe viuente pacem fratres habuere.
Defuncto rege mala protinus inualuere.
Ergo concuſſus animo doctor reuerendus,
Regem Romanum perrexit adire Luiderum.
Geſtas expoſuit res, & votum patefecit,
Pro Chriſto plures ſe velle ſubire labores,
Vt tantum Chriſtus cunctis fieret manifeſtus.
Quem bene ſuſcepit Cæſar pius, atque remiſit
Conditione bona, non imminuens ei dona,
Quantis Slauorum rex inueſtiuerat illum.
Adiecit tamen his maieſtas imperialis
Indigenis terræ concedens vel ſua quæque
Prædia vendendi, vel quæque volent tribuendi
Eccleſiæ cuique quam conſtrueret pater iſte.
Inſuper Holtſatis loca per nemoroſa locatis
Hæc eſt libertas, hæc eſt conceſſa poteſtas,
Hoc etiam donis Cæſar ſuperaddidit iſtis,
Ne grauet vlla ſuos exactio dura colonos;
Chartis inſcripſit hæc & bulla ſtabiliuit.
Addidit ad grandem Chriſti genitricis honorem
Pro prece conſortis thalami manus imperialis
In Sigebergenſi villa loca congrua patri:

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

Vt ſub caſtello conuerſos collocet illo,
Prædia villarum donans illis aliquarum.
Nomina villarum ſunt hæc ſubter poſitarum:
Eſt Sigebergenſis illorum villa forenſis,
Vicus Rikeri, cum Zuiſla vicus Hageri,
Cum Witenburna bina vicus Moikigga,
Et quas incultas ſibi poſſunt addere villas,
Quas pariter funis amplectitur imperialis.
Caſtri namque iugum quo tendant ſolis ad ortum
Terminus Holtorum fines præfigit earum
Solis ad occaſum, fuit hoc regi bene ſuaſum,
Commoda terrena dare præ cæleſtibus illa.
Scriptis firmauit hæc & bulla ſolidauit.
Cæſar vt hæc fecit vires pater inde recepit
In Sigebergenſes intendere cœpit honores,
Fundauitque domum, domino conſciuit in vnum
Qui pro ſpe regni parerent relligioni,
Fecit conuentum, bene cœpit habere prouentum,
Omnibus indixit omni quo tempore vixit,
Cæſaris vt memores & reginæ ſimul omnes,
Et Sigebergenſes, pariterque Monaſterienſes,
Orent his veniam flectentes iudicis iram,
Pro multis donis, quæ cauſa relligionis
Eccleſiis illis tribuere, deique puſillis.
Sic ſemen iactum ſuccreuit centuplicatum,
Ad Trauennam iactum cœpit contingere penum,
A modico fluuio, qui vulgo vocatur Hyrundo,
Ad mare nimboſum, quod vergit ſolis ad ortum,
Ramos extendit, in cor maris inde tetendit,
Eccleſiis poſitis accreuit turba fidelis,
Aldenburg, Sarou, Plunen, Burnhaucde, Boſou,
Cum Hamereſthorpe, Suſlen, Wendſina, Tadeſla.
Sed poſt hæc annis viginti quinque peractis,
Per quos ingenuus vir & illuſtris Vicelinus
Multos ſudores tulerat varioſque labores,
Et Chriſti cultum plantarat ſanguine fratrum,

Hamma-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

Hammaburg HartWicus præſedit nobilis ortus,
Qui deueſtitam dum ſedem Metropolitam
Cerneret, ac gentes ſibi ſubtractas boreales,
Danos cum Suedis, Nordmannos cum Scrideuindis
Hammaburgenſem reparari niſus honorem,
Eſt perſcrutatus hoc munere quis foret aptus.
Strenuus in rebus tunc inuentus Vicelinus
Eſt ſublimatus in honorem pontificatus,
Aldenburgenſis locus eſt per eum renouatus,
Et præſul dictus eſt Antiquipolitanus.
Eſt Euermodus Raceſburg ſede leuatus,
Tertius eſt dictus Einhard Magnopolitanus,
Hi tres pontifices auxerunt Hamburg honores.
Iſtos HartWicus promouit nobilis ortus,
Clarus vt exinde foret Archiepiſcopus ipſe,
Et ſucceſſores reperirent ſedis honores.
Ergo prædictus vir Apoſtolicus Vicelinus
Sic exaltatus in honorem pontificatus,
Extulit in culmen condonatum ſibi lumen,
Lumen in Eccleſiis, & clero relligionis,
Lumen honeſtatis populo fuit & pietatis.
Primos ſudoris fructus propriique laboris
Et Sigebergenſem clerumque Monaſterienſem,
Affectu patris refouebat amoreque matris,
Et lac maternum præbens panemque paternum,
Sumptus carnales dans his & ſpirituales,
Moribus & vita fuit omnibus vnica forma,
Hinc videns portas fidei clementer apertas
Slauorum populo quem fouerat ipſe tenello
In fidei norma, fit & illis amodo forma,
Quomodo mente bona contemnant idola vana,
Chriſtum vero Deum credant qui regnat in æuum.
Promouit clerum pro curis Eccleſiarum,
Paſtores poſuit in eis quas ipſe dicauit,
Deque monaſterio proprio ſibi collocat iſto
Natu maiores in clauſtrum Sigeberg omnes.

Illis

Illic præpoſitus Ludolf, Thietmarque decanus
De Brema raptus, Rachel complexibus aptus,
Preſ byter & Flandrus ibi Volcar clauiger aptus.
Et reliqui fratres ibi, cum pueris ſeniores,
Ceßit & in Keuena Liudmundo præpoſitura.
Preſbyter aptus ei Meinbrandus fit comes illi.
Hinc quoque ſubtracti ſunt fratres per loca ſparſi
Aldenburgenſis Brun, Holmold erat Boſo Wenſis
Et Eilaph Suſlenſis, Herioldus, Burnhauedenſis,
Et Biſthorſtenſis Herman, Ecbrecht Porokenſis:
Tales quippe viros elegerat ille ſacerdos,
Miſerat in multam quem præſul Athelbero meſſem.
Qui ſecum ſererent, & meſſem multiplicarent.
Sed pene diſiecta domus hæc, ſic eſt reparata:
Eppo Friſenſis prior, & vir ſpiritualis
Vt domino vouit immobilis ipſe remanſit.
Reimbertus manſit etiam quem Flandria miſit.
Tunc iuuenum numerus ſenſim ſuccreuit adauctus
Qui diſciplinis inſtructi relligionis,
Seruanteſque locum cæperunt ſiſtere greſſum.
Poſt hæc feruente ſtudio pietatis vbique,
Præpoſitum noſtrum ſeu pontificem Wagerorum
Et labor abſumpſit multus, ſeniumque grauauit,
Corpore defecit, grauiter langueſcere cæpit.
O quam iudicia nobis diuina tremenda
Lectulus excepit quem morbus pondere preßit;
Lingua priuauit, languentia membra reſoluit;
Detinuitque duos iunctis ſex menſibus annos,
Hunc ægrum fratres tenuere monaſterienſes,
Suntque velut patri ſibi dilecto famulati.
Vt conſummatus eſt & velut igne probatus,
Ille vir egregius eſt tandem carne ſolutus,
Spiritus exceptus cæleſti ſede receptus,
In medio menſis qui dicitur eſſe Decembris:
Idibus eiuſdem præſul defungitur idem,
Anno milleno centeno ter duodeno,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

Addas his annos bis dinumerando nouenos,
A patre tranſmiſſus ex quo deus eſt homo factus:
Hammaburg ſedit tunc Archiepiſcopus Hartwich,
Cæſar & Auguſtus Romanus erat Frithericus.
Dux erat Heinricus, comes Holtſatenſis Adolfus,
Filius Ammonis Marcradus erat regionis
Præfectus, patriæ prudens vexillifer ipſe.
Annus erat quintus ipſius pontificatus,
Qui præſul dictus eſt Antiquipolitanus,
Eccleſiæ primus paſtor noſtræ Vicelinus,
Cuius & aduentus fuit hac triceſimus annus.
Corpus in Eccleſia poſitum coram crucis ara
Fratres Eccleſiæ digno venerantur honore;
Et plures hodie venientes officioſe
Vota vouent domino, reddunt ſua vota ſepulto.
Eppo præpoſitus hunc eſt virtute ſecutus,
Cum populi cura remanens in præpoſitura.
Iſte domum domini fabrica perfecit in omni.
Vixit ſex annis in cultu relligionis,
Sextum poſt annum curæ linquens Herimannum.
Qui bis ſeptenis poſt illum præfuit annis,
Et ſua dum vixit ſatis apte tempora rexit.
Huius temporibus Hartwicus præſul honorus,
Templum ſacrauit, & dotes amplificauit,
Cunctaque firmauit quæ præſul Athelbero ſcripſit.
Tunc quoque præpoſitus defecit morte Luidolfus,
Et Sigebergenſes conſenſu conuenientes
Sumunt prælatum ſibi Bremenſem Thidericum.
Præpoſito vero defuncto poſt Herimanno,
Diraque mors omnes vt conſumſit ſeniores
Suppoſitis humeris onus abſumſere laboris:
Quos bona paſtoris ſchola prima monaſterienſis
Fouerat infantes & nouerat inſipientes,
Artibus & ſtudiis ſimul informarat honeſtis,
Quas Auguſtini lex cum monitis Vicelini
Inſtituit pariter, & viuere conuenienter,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

Vt memores patrum leges teneant ſeniorum,
Participes morum ſint hæredeſque laborum,
Vt donum regni mereantur iure perenni,
Aldenburgenſi tranſmittitur à duce ſedi
Geroldus Sueuus, qui ſedem pontificatus
Aldenburgenſem primus fecit Liubicenſem.
Conradus ſedem germanus frater eundem
Poſt illum tenuit, Heinrico vero reliquit
Flandria quem miſit. hos dux in ſede locauit,
Poſt hos præpoſitum Sigebergenſem Thiedericum
Collocat in ſedem Cæſar Fritheric Liubicenſem.
Vita deceſſit vbi præſul nobilis Hartwich
Baldwinum ſedi Cæſar miſit dominari,
Qui poſt ſubtractus auita morteque raptus,
Sifrido ſedem dimiſit pontificalem,
Qui de Brandenburg tranſlatus ſedit in Hamburg.
Tunc de Bruneſwich dux famoſiſſimus Heinrich
Culmine priuatus eſt & ditione ducatus.
Suſcepit regimen Anahaldenſis Comes idem,
Bernhardus. cui germanus & ille Sifridus
Hammenburgenſis fuit, Ottoque Saltwidelenſis.
Sed poſt hæc ternis vbi ſedi præfuit annis
Sifridus moritur, Hartwicus ſede leuatur.
Hic mirare Deum, qui viuens nunc & in æuum,
Diſponit totum iuſtum moderamine mundum,
Exaltans humilem, propulſat ſede potentem,
Omnibus in morum dans culmine ſpem meliorum:
Vtlede progenito datur infula pontificalis,
Cuius condicio fuit ordo manaſterialis:
Iſte manus mittens ad fortia quæque deinceps,
Eſt ſatis inuentus induſtrius atque paratus
In cauſis rerum ſane diſcernere verum.
Hic res Eccleſiæ ſtatuens non dilapidare,
Iuſſum papale ſeruauit & Imperiale:
Nam non exhauſit ſibi credita, ſed magis auxit.
Hic quoque Birſenſes dictas dudum moniales

Eiecit

Eiecit quaſdam, maculauerant quia famam
Vitæ communis & celibis atque ſalubris:
Quaſdam collegit & eas ſub iura redegit.
Fecit clauſtrales velut decuit moniales,
Harum cum cura ſuſcepta præpoſitura.
Dominus Thietmarus tulit impoſitum ſibi pondus
Clauſtri Birſenſis, prior ante Monaſterienſis.
Qui diſciplinam reputans animæ medicinam,
Portas extruxit, valuas appendere cepit,
Vectes oppoſuit, & clauibus oſtia clauſit,
Crudelis patulas ne mors ingreſſa feneſtras
Obruat incautas æterno lumine priuans,
Tollat corruptas perimens & crimine captas.
Cuius cernentes illæ ſtudium moniales,
Sub vigili cura ſuſceperunt ſua iura,
Iura tenenda bonis habitu ſub relligionis,
Et diſciplinæ ceruices ſuppoſuere,
Anno milleno centeno bis quadrageno
Adiectis annis à Chriſti tempore quinis.
Hæc eſt diuinæ ſacra commutatio dextræ,
Quæ bona ſunt ſolidans, mala pellens, tempora mutans.
Eſt ad cor magnus Vicelinus & hic reuocandus,
Pro ſtudio cuius Deus eſt reuerenter amandus.
Nam, velut elucet, ſibi credita vinea floret,
Floret adhuc, ramos quia profert multiplicandos,
Hammaburgenſes hoc norunt & Statherenſes.
Non ignorat eum tenuit quem Brema magiſtrum,
Aldenburgenſes hoc dicunt & Plunienſes,
Hoc Sygebergenſes oſtendunt & Lubicenſes,
Raceſburgenſes affirmant & Diminenſes,
Contradicentes non ſunt his Magnopolenſes,
Non ſunt Milenſes cum Sleſwic iſta negantes.

Anno Chriſti M. CLXIIII. *confirmauit Hartwicus Archiepiſcopus omnia, quæ collata ſunt Eccleſiæ Noui-monaſterij, his verbis.*

HARTWICVS Dei Gratia Hammenburgenſis Archiepiſcopus vniuerſis Sanctæ matris Eccleſiæ filiis natis & naſcituris, in domino ſalutem. Ordo rationis & Eccleſiaſticæ prælaturæ depoſcit officium, vt ſicut mala quæ videmus in ſubditis indicare debemus & auferre de medio, ſic bene ordinata benigne reſpicere, gratanter adprobare curamus, & omni promouere ſtudio. Siquidem occaſione nouæ Baſilicæ conſecrandæ, peruenimus ad clauſtrum in diœceſi noſtra in Holtſatia, quod Nouum monaſterium appellatum eſt, vbi ſanctæ conuerſationis hominibus inuentis, tanto maius acceſſit nobis gaudium quanto propenſius de ſalute fratrum conſtat eſſe gaudendum. Inde eſt quod ipſum locum & inhabitantes plena charitate duximus amplectendos, poſſeſſa confirmare, poſſidenda tribuere, & quicquid ad ſalutem & commodum ipſorum operari videtur, exhibere parati. Ad formam itaque priuilegij domini & anteceſſoris noſtri beatæ memoriæ Athelberonis Archiepiſcopi, quæcunque bona vel ipſius acceſſione vel ex propriis eorum laboribus, & aliorum fidelium collatione, in poſſeſſione prædictæ congregationis inuenimus auctoritate Dei, & B. Petri, & Romanæ ſedis, & noſtra, confirmamus ſtatuentes vt ad nullum niſi ad Hammaburgenſem Archiepiſcopum, præſignati clauſtri præpoſitus & fratres reſpectum habeant, vt & aliquid à nobis conſolationis acciperent, & noſtri memoriam in ſuis habeant orationibus, quædam quæ ſubſcripta ſunt, de noſtra beniuolentia præbendis eorum adiicimus., tam ipſis quam ſucceſſoribus eorum vſu perpetuo retinenda; ſcilicet Eccleſiam Biſhorſt cum prædiis adtinentibus & banno ſuo, & filiis Volcmari. Item paludem Wicflete cum decima & banno. Item duos manſos Eimeſhorne. Item Eccleſiam Ichhorſt cum decima & banno. Et decimam

tum

tum villarum Botele, Racolingge, Harge. Item decimam in auſtrali parte Wilſtere, Imneſſe item Stocflete & Dammeflete, è regione eccleſiæ, & in agrum adiacentem duodecim iugera continentem; & decimam eiuſdem agri, quam præfatam decimam & agrum præpoſitus Hartwicus nobis reſignauit, & nos ea præfatis fratribus contulimus. Quæcunque etiam noualia à tempore huius actionis in parochia prædicta Noui-monaſterij culta fuerint, ex noſtra charitate cōceſſimus iiſdem fratribus & ſucceſſoribus eorum, hæc & alia quæ præſcripta ſunt, iure perpetuo retinenda. Quæcunque ergo Eccleſiaſtica vel ſæcularis perſona huic noſtræ rationabili conſtitutioni contraire præſumens, aliqua in parte immutare temptauerit, anathema ſit. Teſtes aderant Præpoſitus Hammenburgenſis Hartwicus, Præpoſitus Bremenſis Otto. Odbertus Decanus: Donatus, Abbas de Rathe. Adalwardus abbas de Stadeo. Liudmundus præpoſitus de Keuena. Liudolfus præpoſitus de Sigeberge: Miniſteriales, Marcwardus, Gero, Sigero, Othetricus, aliique quam plures. Anno incarnationis Domini M. CLXIIII. Actum Bremæ feliciter.

Anno Chriſti M. CLXXIIII. *Baldewinus Archiepiſcopus contulit Nouo-monaſterio decimam iuxta locum Dammeflete. Tabulæ eius collationis hæ ſunt.*

IN nomine ſanctæ & indiuiduæ trinitatis, Ego Baldewinus gratia Dei Bremenſis Archiepiſcopus omnibus Chriſti fidelibus perpetuam ſalutem. Quoniam tempora prætereunt more fluentis aquæ, & per temporum ſucceſſionem receditur in rerum ſeu actionum obliuionem, prouida diſcuſſione ſtatutum eſt, vt in omnibus honeſtarum diſpoſitionum contractibus, qui poſterorum deſeruire habent vtilitatibus, tam viua quam ſcripta teſtimoniorum adhibeantur munimenta. Nos igitur ex officio regiminis diuinitus nobis collati, eccleſiarum noſtrarum vtilitatibus

intendentes, ſtatum earum pro poſſibilitate noſtra in melius conducere, conſeruare & roborare ſatagimus. Notum ergo eſſe volumus tam poſteris quam præſentibus, quod quidam homo noſter Hildewardus omnem decimam quæ lacui, quæ Dammeflet dicitur, in parte occidentali adiacet, tam in frugibus quam in animalibus, ſed & nummum cenſus pro remedio animæ ſuæ nobis reſignauit, vt eandem cum eodem nummo cenſus fratribus in Nouo-monaſterio deo militantibus conferremus. Huic itaque deuotioni benigne annuentes, & præfatæ Eccleſiæ decimam prænominatam item, & numum cenſus conferentes, vt hæc donatio permaneat inconuulſa, paginam ſigilli noſtri impreſſione munitam ſuper hac actione conſcribi fecimus. Huius autem rei teſtes ſunt: Sibertus decanus, Erkenbertus, Hecelo, Franko, Alebrandus, Erpo, Iohannes, Gregorius. Laici, Guncelinus comes & eius filius Heinricus. Miniſteriales, Sigero, Othelricus, Ethelerus, Herimannus, Manegoldus, Godefridus, Hildewardus, & alij quam plures. Anno incarnationis domini M. CLXXIIII. Indictione VI. Actum Bremæ Kal. Iulij.

Anno Chriſti M. CCXXXVIII. *libere & abſolute contulit Gerhardus ſecundus Archiepiſcopus Bremenſis parochiæ Noui-monaſterij & Capellarum inibi conſtructarum decimas noualium, tabulis in hæc verba ſcriptis.*

IN nomine Sanctæ & indiuiduæ trinitatis, Gerhardus Dei gratia ſanctæ Bremenſis Eccleſiæ Archiepiſcopus ſecundus, omnibus Chriſti fidelibus ſalutem. Ne rerum geſtarum memoria per ſucceſſiua temporum langueſcat ſpacia, non improuide humana ſolertia ſcripturarum ſibi conſueuit adhibere remedia. Hinc eſt itaque quod ad noticiam tam futurorum quam præſentium volumus peruenire, quod nos decimas noualium parochiæ Noui-monaſterij & capellarum inibi conſtructarum, ſcilicet, Brugge, Vlint-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

ge, Vlintbeke, quas dominus gener noſter Adolfus comes Holtſatiæ de manu noſtra tenuit, ipſo comite iam denuo nobis reſignante, & id fieri poſtulante, præfatæ eccleſiæ Noui monaſterij libere contulimus & abſolute. Sunt autem hæc nomina villarum in quibus decimæ continentur; Muthebroge, Smalenſtede, Sprenge, Vorde, Mulueſſen, Drachſe, Mylekenthorpe, Belekenthorpe, Vlintbeke, Boienhuſen, Schonehorſt, Luderſtorpe, Byllikiſle, Bocwalde, Brogge, Ludeſteſharge, Wuluardeſharge, Budeſtenthorpe, Bochorſt, Rouelſtorpe, Scyphorh, Holenbeke, Wilkenrothe. Si quæ etiam nouæ villæ intra dictarum villarum terminos conſtruentur, ſiue de loco ad locum transferentur, non minus tamen ad eandem eccleſiam pertinebunt. Vt igitur hoc noſtrum factum ratum & inconuulſum permaneat, præſentem paginam ſigilli noſtri appenſione, & teſtium ſubſcriptione fecimus roborari. contradictores auctoritate dei omnipotẽtis anathematis rigore ferientes. Teſtes autem hij ſunt: Albertus Abbas S. Mariæ, Gerardus præpoſitus S. Gregorij in Staden, Bernhardus theſaurarius Eccleſiæ Bremenſis. Milites verò; Heinricus de Barmierſtede, Gerlaus decimus de Gropelinge, Godefridus aduocatus, Vnwanus de Blicherſtorpe. Acta ſunt hæc anno dominicæ incarnationis M. CCXXXVIII. Indictione XII. Dat. Staden per manus Hieronymi noſtri ſcriptoris, Idibus [illegible]bris, Pontificatus noſtri Anno XIX.

INDEX
RERVM MEMORABILIVM.

A.

ABELINVS Epiſcopus 23
Abel frater Erici regis Daniæ 74. occiditur ibid.
Adalbertus primus Archiepiſcopus Magdeburgenſis 14
Adalberus Epiſcopus 50. moritur 54
Adaldagus Epiſcopus 12. eius laus. ibi. cum Cæſare in Italiam proficiſcitur 13
Adalgarius Abbas 5. ſocius Remberti, ibid. Epiſcopus fit 8, moritur. ibi.
Adalwardus Abbas primus Stadenſis 54. moritur 61
Adalwardus Bremenſis decanus 31. venit in Nordmanniam 32
Adalwardus Verdenſis Epiſcopus 12
Adelrad Rex Anglorum deuictus 18
Adelheid vxor Luderi 54
Adolfus comes 64
Agger Bremenſis fundatur 16
Agnes Boemiæ regis ſoror Monacha facta 72
Agnes vxor Henrici regis 26. 36. obiit 42
Albertus Magnus Epiſcopus 25. eius encomium ibid. inſtitutum temerarium ibid. ambitio 27. tolerantia laborum 27. expeditiones 27. Imperatorem Bremam vocat ibid. amplificat rem Eccleſiaſticam 28. ſatagit muneris ſui 29. eius auctoritas apud Cæſarem 30. ſuperbia ibid. legatos ad Emundum regem mittit 31. curiæ negotiis intentus 32. regi Danorum conciliatur 34. patriarchatum affectat 35. in Vngariam cum Cæſare proficiſcitur 36. omnes comitatus ſuæ parochiæ in poteſtatem eccleſiæ ſtatuit redigere 37. diſtrahit ornamenta templorum, ibid. male ab omnibus audit 38. Rempub. ſolus gerit 38. à curia depellitur, ibid. vexatur à Ducibus Saxoniæ, ibid. fugit, ibid. fœdus cnm Magno duce icit, ibid. inglorius viuit 41. in priſtinum ſtatum reſtituitur, ibid. bona eccleſiæ recipit 42. aulicus fit, ibid. Laureſſam perdit 42. mores eius intolerabiles 43. amens efficitur 43. contemſit prædeceſſores ſuos 44. viſio ei contigit, ibid. optat monachus vel martyr fieri 45. Dyſenteriæ morbo laborat 46. moritur humaturq. Bremæ 46
Albertus comes 67
Albertus Marchio 47. 59
Albertus Liuonienſis Epiſcopus obiit 68
Albia 58. 85
Aldenburg 34
Aldenburgenſis Eccleſia in tres diuiſa Epiſcopatus 35. 54
Aldenburgenſium Epiſcoporum ſeries 54
Aldenburgenſes inteſtino bello laborant 58
Alexandri expoſitio Apocalypſeos 73
Alebrandus Epiſcopus 26
Alexandri Papæ litteræ ad Haroldum 33
Amazones 31. venenum fontibus miſcent 31
Amund Emundi filius 31
Ancenna obſeſſa 61
Anno Colonienſis Epiſcopus 32. 36
Anſelmus Cantuarienſis Epiſcopus 47
Anſgarius vitam B. Willehadi ſcripſit 1. 2. 3. 5. Epiſcopus ordinatur 4. eius cura pro pauperibus 5. moritur, ibid.
Apulia 57
Aquiſgrani palatium 6
Arhuſen 12
Ariſto Epiſcopus 35
Aſpice locus 28
Aſſuerus monachus & cum eo plures lapidantur, 40. eius brachium apud Stadium ſeruatur 40
Auinio locus 91. 98
Auoco. 20

B.

BALGA curtis 27
Baldewinus 58
Bardorum vicus 15

Barde-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

Bardewich deſtruitur 65
Bartholdus Magnus 62. eius ambitio 63
Bartholdus Liuonienſis Epiſcopus occiditur 65
Baſilica Bremæ ædificata 26
Bederekeſa 73
Bellum Saxonicum durans xxx annos 3
Bellum ciuile in Dania 14
Benedictus Papa Hamburgum deducitur, ibique in cuſtodia tenetur 13
Bernhardus dux Saxoniæ 20. eius viſio 38. ſuſpectum Albertum Epiſcopum habet 27. obiit 35
Bernhardus dux Henrico imperatori rebellat 16. eius malignitas 16. reconciliatur imperatori 17
Bernhardus de Lippia 67
Bernhardus Embricẽſis præpoſitus 68
Bernhardus Paderbornenſis Epiſcopus obiit 72
Bernhardus de Welpia 81
Berna caſtrum 80
Berneburg 54
Berno Epiſcopus 58
Bernarij Verdenſis Epiſcopi contentio de Rameſlou finita 15
Bezelinus Archiepiſcopus 21. ædificationes eius 22. 23. epiſcopos ſibi coadiutores eligit 23. noui templi fundamenta iacit 24. moritur 25
Birca oppidum 11
Blokegen villa 1
Boleke de Bardenflete ductor Stedingorum 70
Bonifacius Archiepiſcopus Moguntinenſis 11
Bonifacius primus Saxonum epiſcopus 1
Bonifacius Papa 83. moritur 84
Bornehouede 67
Bramſtede 44
Brema obſidetur 99
Bremæ ciuitati mala plurima contigerunt 78. muro cingitur 15. priuilegiis donatur 12. conflagrat 24
Bremenſis Eccleſia vnitur Hamburgenſi 4. eius calamitas 32
Bremenſis ager vaſtatur 35
Buccenſis præpoſitura 25
Bumen curia 49
Burchardus Grelle Archiepiſcopus 91
Burchardus Laſſanenſis Epiſcopus 47
Burchardus comes de Lucken 49
Burchardus præpoſitus Treuerenſis 49
Burchardus comes de Welpia 89
Burken 8
Buxtehude ciuitas. 79

C.

CANONICORVM olim quæ officia 17
Canonicorum lauticia 22
Canonici Bremenſes multa incommoda pertulerunt 65
Cantuarienſis cædes 60
Canutus Rex Danorum 18. 65
Carnap de Luneborg, capitur 99
Catacly ſmus 58
Celeſtinus Papa 83
Chorea prodigioſa 17
Chriſtianiſmus in Dania turbatur 14 in Slauania aboletur 55
Chriſtianus Comes Aldenburgenſis Duci ſe Henrico opponit 59
Chriſtianus Maguntinus Epiſcopus 60. Thuſciam & Lombardiam deuaſtat, ibid. Bononienſes inuadit, ibid. ſacrificat 60. eius elogia 61. luxus ibid.
Chriſtianus comes de Oldenborg moritur 78. eius vitæ deſcriptio 79
Chriſtophorus Rex Danorum 74
Ciſterienſis ordo 68. eius collegij initium 48
Clacto de Oyta 88
Clades in Anglia facta 40
Clemens Papa 82
Colobize villa 17
Collis ſuper quem S. Reimbertus orauit 6
Colloquium Henrici regis cum rege Danorum 41
Colonia ſuccenſa 6
Cometa viſus 40
Comes de Wunſtorp 65
Comes Henricus Bogenharius 75
Comites de Oldenburg 75
Concilium Lateranenſe 62
Conradus de Oldenborch 99
Conradus rex 9
Conuentus Veſuntinus 58
Corbeia erigitur 3. 30
Corbeia atque Laureſſa Bremenſis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

Eccleſiæ præceptis traduntur 36
Cruces Bremæ ſudarunt. 45

D.

DACIAE rex baptizatur 4
Damiata 73
Dania 29
Dani 2
Danninſecaſtrum 86
Danubius 42
Dedo comes 49
Diſpergum prædium 30
Diſſidium clericorum Bremenſium & Rigenſium 68
Diſſidium inter Bremenſem Epiſcopum & Burgenſes 76
Diſſidium inter Bremenſem Epiſcopum & Mauricium Comitem 98
Dithuſen villa 65
Ditmarus comes 28
Dorius dux 58
Dudo, Adeko & Richbertus fratres 51
Duſborg. 41

E.

ECBERTVS dux 37.38
Ecbertus filius Idæ occiditur 49
Eccleſia in Sleſwick erecta 4
Eccleſia Hamburgenſis & Bremenſis vaſtata 8
Eclipſis ſolis 48
Eilmarus comes Aldenburgenſis 48. 49
Eizo Monachus 35
Electores imperij 72
Eltherus comes 49
Emma omnia bona ſua Eccleſiæ Bremenſi obtulit 20. moritur 24
Emiſgoë comitatus 37
Emund rex ſucceſſor Iacobi 30. moritur 32
Engelhardus Magdeburgenſis 18
Engelbertus de Marca 99
Epiſcopus 29
Epiſcopi in Dania ordinati 12
Epiſcopi ex Anglia in Daniam adducuntur 18
Epiſcopi Sueciæ & Norwegiæ 20
Equus locutus eſt. 61
Ericus Rex Daniæ 73. decollatur 74
Euerhardus Treuirenſis Epiſcopus 29
Euermodus Epiſcopus Raceburgenſis moritur 62
Exitialis cloacæ ruina 64
Eydera. 65

F.

FALDERA 51
Fames horribilis 69
Ferda 4
Finne 18
Fiuelgoë comitatus Freſiæ 37
Florentius de Brunckhorſt 81
Francorum rex terram ſanctam debellat, 72. cum Soldano dimicat 73. capitur ibid.
Franckenburſtel 49
Franckenuorde 67
Freſones Wrtzatiæ & Ruſtringiæ 78
Freſones rebellant 94
Freſiæ comitatus Eccleſiæ Bremenſi conceditur 28
Fridericus comes Stadenſis 50. moritur 51
Fridericus Friderici Ducis F. imperat 55. Romam proficiſcitur, vt conſecretur 55. eius congreſſio cum Papa 56. inauguratio 57. cum Mediolanenſibus pugnat 58. moritur 73
Fridericus Dux Luneburgenſis 86
Fridericus Comes Palatinus 42
Fridericus Epiſcopus 48
Frogerſen 49
Frumenti caritas. 79

G.

GERARDVS Magiſter 63
Gerardus Epiſcopus 66. moritur 67
Gerardus Epiſcopus Bremenſis 74
Gerardus Palburnenſis præpoſitus 67
Gerardus Comes de Hoya 100
Geroldus ſucceſſor Vicelini 55. Romam cum imperatore proficiſcitur ibid. Papa eum conſecrare noluit 57
Geta fluuius 58
Geyſſehuſen 64
Giſla 19.24
Giſlebertus Epiſcopus 77
Gladius S. Petri Bremam defertur 65
Gliſce caſtrum 47

Gliſ-

Gliſmoda domina 48
Godeſcalcus Slauos perdomuit 34. ſæpe Hamburgum venire ſolitus. ibid. à Slauis interficitur 38
Godeſcalcus Abbas Stadenſis 61
Goſlaria 38. condita 30
Gotafridus comes de Arenſbergen 98
Gotafridus dux 37
Gozzicana Abbatia 28
Groningen prædium 41
Groningmor prædium 30
Gude regina 31
Guido muſicus 21
Gunzelinus comes Suerinenſis. 60

H.

HADDO 13
Hadelaria 36. 58
Hadeleri 96
Hagena caſtrum 66. 93
Hamburg metropolis 3. bis incenſa, & bis vaſtata 46
Hamburgenſis Eccleſia renouatur 17
Harma, quæ & Acarima, mater comitis Burchardi de Lucken 49
Haroldus rex baptizatur 11
Haroldus rex Nordmannorum 32. in Eccleſiam ſæuit 32. contemnit legatos Epiſcopi 33
Hartewicus capitur 53
Hartewicus Epiſcopus Bremenſis 54. Slauiæ Epiſcopatus inſtaurare voluit 55. 57. Monaſterium B. Virginis prope Stadium dedicat 59. moritur ibid.
Hartewicus Secundus Epiſcopus 65. Venetiam proficiſcitur 65. moritur ibid.
Hartici montes 41
Haſeltorp clericus 73
Henricus Romanorum rex 10. 26
Hēricus comes præpoſituram in Herſeuelde fecit 15
Henricus IIII Henrici regis F. regnare incipit 32. eius donaria Bremenſi Eccleſiæ tranſmiſſa 36. Saxoniam cæpit incolere 42. Romam proficiſcitur 47. nuptias celebrat 47
Henricus Goltorn Epiſcopus Bremēſis 81
Henricus de Borg. 85
Henricus comes de Hoya 66. moritur 80
Henricus dux, Bremenſium protector 66
Henricus comes de Suerin 67
Henricus Raceburgenſis Epiſcopus obiit 67
Henricus comes Oldenburgenſis 69. eius mors 71
Henricus dux Brabantiæ 69. contra Stedingos belligerat 69. occiditur 71
Henricus de Bramſtede 79
Henricus Marchio veneno periit 50
Henricus Caluus 53
Henricus dux Saxoniæ 55. profligat ſeditioſos Romanos 58
Henricus comes de Suartenburg 64. eius formula iurandi ibid.
Henricus de Iſſendorp 98. 99
Herbertus Archiepiſcopus Colonienſis 18
Hermanus abbas 67
Hermannus Landgrauius de Wincinburg 49
Hermannus comes de Winceburg 53
Hermannus Epiſcopus Monaſterienſis 65.
Hermannus Epiſcopus Hamburgenſis 21
Hermannus Epiſcopus Colonienſis 23. 29
Hermannus comes hoſtiliter agit 36. exilio punitur ibid.
Herſeuelde 61. cōgregatio monachorum ibi inſtituitur 48. deflagrat 71
Heſlinge 49
Hildebrandus papa 47
Hildenſemenſis Eccleſia 12
Hildeboldus ad curiam Romanam fugit 76. primus Epiſcoporum ſalarium accepit pro exercitu 76. moritur ibid.
Hiligenſtad 41
Hoierus Epiſcopus 8
Holſati 94. nouas ſedes quærunt 41. occiduntur 40
Hoſpitale in Brema 13
Horburg 59. deſtruitur 67. 71. reædificatur 73
Horneburg 86. 87
Huda 84. 98
Hulſinge curia 49

Humbertus Bremenſis Epiſcopus 48
Hyacintus Cardinalis 62
Hybernici Epiſcopi tenuitas. 64

I.

IACOBVS Sueonum rex obiit 30
Ida de Elſtorp nobilis fœmina 48. Romam proficiſcitur 49. Vdonem hæredem fecit 49. tres maritos habuit ibid.
Imperatorem qui eligant 72
Incendium de æſtu ſolis 61
Innocentius Papa 98
In Stedingos bellum Sacrum 69
Ioachim abbas 65.73
Ioannes decimus papa 9
Ioannes Scotus Epiſcopus 35
Ioannes Neapolitanus Cardinalis 63
Ioannes & Albertus duces Brunſwicenſes 77
Ioannes Grant Archiepiſcopus 82. captiuatur ibid. liberatur 83
Ioannes viceſimus papa 92
Ioannes de Delmenhorſt 87
Ioannes Scholaſticus 89
Ippo presbyter 40
Iuramentum Epiſcoporum 62
Iutlandia in duos Epiſcopatus diuiſa 15
Iutta comitiſſa moritur. 79

K.

KAROLVS Saxones ad fidem Chriſtianam perduxit 1. moritur 3
Karolus Tyrannus obiit 11
Kedingi 93. vincuntur 77. rebellant 80
Knut rex Danorum 18
Kogghe, genus nauis. 98

L.

LANCEA imperialis 10
Langwedel caſtrum ædificatur 75.79
Largo ſiue Lago, Danus 74. occiditur, ibid.
Laureſſa 30
Leidradus præpoſitus Bremenſis 9
Leimarus Epiſcopus 47. captiuatur, ibid. obiit 48
Legati Romanorum ad Fridericum imperatorem 55
Leo papa 48. petit Germaniam 30
Leontium 35. etiam Leuzin dicitur 40
Libentius Archiepiſcopus Hamburgenſis 14. moritur 15
Libentius ſecundus 19. eius legationes ad gentes 20. lepra moritur 21
Lippienſis familiæ geminatus Epiſcopatus 72
Lippoldus 48
Liſmona 24. 27. 30. 99. in ditionem Bremenſis Eccleſiæ venit 36
Liudgerus comes 24
Loctuna 38
Lotharius imperator Herſeuelde venit 51
Lubice 34. 40. ſedes Epiſcopalis ibi conſtituitur 58
Lucius papa 65
Ludericus Epiſcopus 3. eius arrogantia ibid. moritur 6
Luderus comes 47. 54. à Saxonibus Rex electus ibid.
Ludowicus filius Caroli Rom. imperator 3
Ludowicus rex 8
Lullenhuſen. 100

M.

MAGDABVRG Slauorum metropolis 13
Magnopolis ciuitas Obotritorum 35
Magnus filius Olaph 24. eius colloquium cum Bezelino ibid.
Manus S. Iacobi 46
Marcellus presbyter 89
Marchardus 51
Martinus Dacus 83
Martinus Langwedel 87
Martinus de Huda 99
Maternianus confeſſor 7
Mauricius comes de Oldenborg 98
Mechelen 79
Mechildis vxor Abelis regis Danorum 74
Mekelinburg 41
Meltorp 3.51
Mindenſis parochia 28
Miraculum 8.11.17
Mos confirmandi fœderis inter barbaros 34

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

Mulier cum puero magno detrimento imperij, imperio præfuit 32
Munderlo locus 75
Munzouue caſtrum 66
Murus Bremam cingens. 22

N.

Nicolavs papa 5
Nicolaus Verdenſis præſul 89
Norden pagus Friſiæ 6
Nordmannia 29
Nothebaldus vir maleficus. 43.45

O.

Obotriti 54
Oda de Rinthelen 48. multam pecuniam ſepelit 49
Odfredbeſſen curia 49
Olaph 30
Oratio Babenbergenſis Epiſcopi, iuſſu Friderici imperatoris ad ſummum pontificem 56
Ordulfus dux 24
Ordulfus & Hermannus filij Bernhardi ducis 35
Ordulfus Bremenſem Eccleſiam impugnat 35. Bremenſem Epiſcopum perſequitur 38. contra Slauos belligerans nullam victoriam obtinuit 40
Oſling 17
Oſmund Epiſcopus 30
Oſnaburgenſis Epiſcopus 98
Oſta fluuius 93
Oſtenhagen. 94
Otbertus 59
Othmunda fluuius 70
Otterenberg caſtrum 67.79. deſtruitur 71
Otto imperator 6
Otto dux 16
Otto magnus Henrici regis F. 16
Otto & Magnus in poteſtatem regis ſe dant 42
Otto Marchio 47
Otto præpoſitus 66
Otto Traiectenſis Epiſcopus Bernhardum patrem ſuum in Epiſcopum conſecrat 68
Otto Brunſwicenſis 71. eius cum Bremenſibus pax ibid.
Otto comes, frater Chriſtiani de Oldenborg 79
Otto Scocko 87
Otto comes de Oldenborg 95
Otto de Line 99

P.

Pagani cæſi 6
Palmis locus 41
Pax firma trans Albiam 20
Pax inter Hinricum ducem & Albertum Marchionem 55
Pax inter Gotafridum & Mauricium 100
Peſtilentia Bremæ 99
Petrus Langobardus quo tempore floruit 58
Phriſones 1
Pictauium 82
Piratæ repreſſi 24
Pliſna prædium 30.41
Pluſſo auctor Slauicæ defectionis 40. idem obtruncatur ibid.
Polabi 55
Portentum quod Bremæ contigit 45
Praga 72
Priuilegia Bremenſis & Hamburgenſis Eccleſiæ renouantur. 26

R.

Racisbvrg 34
Rameſlo 4.15
Ramſola 41
Reimbertus ſcripſit vitam S. Anſgarij 5. Epiſcopus eligitur, ibid. Ludowicum Cæſarem in filium adoptat, ibid. eius diligentia in legationis ſuæ officiis 6. miracula fecit 7. cura pauperum ibid. mors 8
Reinerus Papienſis Cardinalis 63
Reinwardus 9
Reliquiæ quas Adaldagus ab vrbe Roma deportauit 13
Reliquiæ S. Annæ Bremam deferuntur 65
Rempempe caſtrum 79
Rex Danorum Stadium inuadere tentat 66. Hamburg recuperat ibid.
Rhenus 42
Righe ciuitas ædificatur 65. epiſcopatus ibi 84

Rikencen filia Idæ 49
Ripa 12.23
Ripenſe templum erectum 4
Ripe curia 49
Rodolfus Burgundionum rex 10
Rodolfus Epiſcopus 24
Rodolfus iunior occiditur 52
Rodolfus Bremenſis decanus 65
Rodolfus Rex 77
Roſchildenſis Epiſcopus 82
Roſenuelde 41
Rotholuingenhuſen curia 49
Ruſtringia. 1.75

S.

SALA fluuius 28
Salomon in regnum reſtituitur 36
Saxones 94. in Franciam tranſlati 2. debellati, ibid. Witicios inuadunt 32
Saxonia deuaſtata 6
Schirinbeke 25
Scritiſingi 32
Segebadus Abbas 64
Sehuſen 66
Sifridus 59.60. Bremenſis Epiſcopus eligitur 64. confirmatur, ibid.
Simon Padalbornenſis Epiſcopus 75
Sincicum prædium 41
Siudgerus Capellanus Archiepiſcopi, factus Pontifex 21
Slaui 2. rebellant 15. Nordalbingiam deuaſtant, ibid. Chriſtianam fidem colunt 34. eorum tertia negatio 40. Hammaburgenſem parochiam demoliuntur ibid.
Slauorum principes militant duci Saxoniæ & Archiepiſcopo 23
Slauania 23
Sleſwig 12.23. obſidetur 76. deletur 40
Slime curia 40
Sluter ædificatur 66
Stade 28.41. ædificatur 53
Stadenſis Abbatiæ fundatio 52. quis primus in ea abbas ibid.
Stadenſis comitatus donatur Bremenſi Eccleſiæ 54
Stedeſdorp villa 48
Stedingi 66. rebellant 65. eorum maleficia 96. obſtinatio 70. cæduntur 70
Steinkil rex Suconum 32
Stiplaga cortis 24
Stotel deſtruitur 66
Stransfreſones 74
Sturmarij occiſi 40
Subico Spirenſis Epiſcopus 29
Suedia 29
Sueciæ rex baptizatur 4
Suein tyrannus 14
Suein Nordmannorum rex capitur 23
Suein trium regnorum monarcha 29. conſanguineam ſuam in matrimonium duxit, ibid. eandem dimittit ibid.
Suerinenſis vrbs 58
Suiticum prædium 30
Suidgerus Bauenbergenſis Epiſcopus Papa conſtituitur 26
Sullenberg 28
Synodus apud Maguntiam. 29

T.

TAMMO de Huntorp ductor Stedingorum 70
Tedinghuſen caſtrum 87.95.98. ædificatur 79
Theotmarus frater Burchardi ducis 20
Thietmarus de Aggere, ductor Stedingorum 70
Thitmarus Epiſcopus Hildenſemenſis 24
Thitmarſia 49.88
Thitmarſi 94
Thuſcenſen curia 49
Trans-albiani 3.4.14
Trauenna fluuius 71
Triburia 38
Turgotus. 20

V.

WALDE 37
Waldemarus rex Daciæ 58
Wandelhart 68
Wargaburg locus prope Stadium 54
Watteſlaw filius regis Ruziæ 49. regna ibid.
Waſten curia 49
Vbbe preſbyter 87
Vdo 37.38
Vdo Marchio 48.54. comitatum Stadenſem tenuit 50
wege caſtrum 59
wendilgart 13
Verdenſis Epiſcopus 3

werflete ædificatur 76
Verle caſtrum 58
weſtfali 94
wezel Magdeburgenſis Epiſcopus 46
wibergon 37
Vicelinus ſacerdos in Slauania prædicauit 50. Bremam vocatur 51. in Franciam proficiſcitur, ibid. moritur 55
wildeſhuſen 41.88.75.76.95
willehadus primus Bremenſis Epiſcopus 1. obiit 1. Bremæ ſepelitur 2. corpus eius transfertur 5
willehelmus Nordmannicus 40
willehelmus Siculus Apuliam poſſidet 57
willericus ſucceſſor willehadi 2. moritur 3
winuli opprimuntur 16
wirceburgenſis Epiſcopus neminem dicitur in Epiſcopatu conſortem habere 37
wirnilani 32
wirra 59
wiſura 2.85
witici debellati 32
Vnno Epiſcopus 9. moritur 11. caput eius Bremam deportatum ibique ſepultum 12. ad Scythas legatus fuit. ibid.
Vnwanus Epiſcopus 16. ritus paganicos funditus amouit, ibid. cleros diſperſos colligit 19. moritur. ibid.
Vocko Grelle 92
woldemarus Sleſwicenſis Epiſcopus 65. Epiſcopatu priuatur 66. Stadium expugnat ibid.
Vorde caſtrum 98. ædificatur 48. à Bremenſis eccleſiæ miniſterialibus occupatur 67. redimitur 75.93
worthſati Freſones 73
worthen villa 73
Vrdwich princeps 6
Vto & Sedericus Slauorum reguli 19
Vto Marchio 23
wullebrandus Paderbornenſis Epiſcopus. 68

Y.

Yſernus Epiſcopus. 84

Z.

Zacharias papa. 11

ERRATA.

Pag. 1. *verſ.* 36. Blekezen. *p.*60.*v.*2. Ottone præpoſito. *p.*71.*v.*22. tornemento. *p. 63. v. 6. infulatos. p. 80. v. 11. pueros.*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 233 [34:2,-242 4°]